1968

25

MŪSŲ SPARNAI

OUR WINGS - Lithuanian Protestant Journal, est. 1951
PUBLISHER - Lithuanian Ev. Reformed Church, est. 1555
ADDRESS - 1942 N. Spaulding Av., Chicago, Ill., 60647, U. S. A.

TURINYS

		Psl.
Dail. P. Aleksa	KALĖDINIS VIRŠELIS. ŠIAUDINUKAS-P. Vaitaitienės	
Dail. prof. dr. V. K. Jonynas	SKYRIŲ VINJETĖS	
Kun. S. Neimanas	LIETUVAI LAISVĖS !	2
Kun. S. Neimanas	DOVYDO SU GALIJOTU KOVOS PRASMĖ	3
Gražina Tulauskaitė	NEŠK JAM ŽINIĄ	6
Kun. J. Pauperas	NEPRIKLAUSOMYBĖ ŠVENTO RAŠTO ŠVIESOJE	7
J. Kregždė	PIRMIEJI ŽYGIAI, PIRMOSIOS AUKOS ATKŪRIANT LIETUVĄ	10
J. Ktr.	SOVIETAI STIPRINA TIKINČIŲJŲ PERSEKIOJIMĄ	22
V. Karosas	VATIKANO POLITINIAI MANEVRAI	24
E. M. Nauburas	PIRMOSIOS KNYGOS LIETUVIŲ KALBA	32
J. Kr.	XXI TREMTIES SINODAS	37
M. Tamulėnas, jn.	REFORMATŲ ĮNAŠAS ATKŪRIANT LIETUVĄ	43
H. Dilienė	ĮSPŪDŽIAI IŠ IV PBT SUVAŽIAVIMO	47
V. K.	PABALTIJO EVANGELIKŲ BAŽNYČIŲ ATSIŠAUKIMAS	53
Kun. Povilas Dilys	UPPSALOS SUVAŽIAVIMUI PRAĖJUS	58
H. D.	IV PBT SUVAŽIAVIMO UPPSALOJE 1968 M. ATSIŠAUKIMAS	64
Jonas Kutra	PROGRESO IDĖJOS GALIOJIMAS AR NUOSMŪKIS	66
Kun. J. Pauperas	VYDŪNO MINTIMIS	71
Kun. S. Neimanas	KUNIGAS POVILAS JAŠINSKAS	74
***	JUBILIATAS ERDMONAS SIMONAITIS	76
J. Kr.	KUNIGAS PETRAS PALŠIS	77
Kun. S. Neimanas	KUNIGAS MYKOLAS FRANKAS	79
Gintaras Radionovas	NEPRARASKIME TIKĖJIMO	84
***	BUVO SUMAINYTI ŽIEDAI	87
***	KONFIRMACIJOS	88
***	AKADEMINIS JAUNIMAS	90
Rimas Gerulis	LEGENDA APIE BIRŽŲ PILĮ	93
***	KRONIKA	94

LEIDĖJAS - Lietuvos Evangelikų Reformatų Kolegija Tremtyje
REDAKCINĖ KOMISIJA - Eugenius GERULIS, Jokūbas KREGŽDĖ, Palmyra LAMPSATIENĖ, generalinis superintendentas kun. Stasys NEIMANAS, Jonas PALŠIS, Mykolas PLEPYS, Arvydas RAMONIS
REDAGUOJA - Jokūbas KREGŽDĖ, 2439 W. 51st St., Chicago, Ill., 60632, U. S. A.
ADMINISTRUOJA - Jonas PALŠIS, 5718 S. Richmond St., Chicago, Ill., 60629, U. S. A.
TIRAŽAS - 2000 egz.
KAINA - AUKA

REDAKCIJA rankraščius taiso, trumpina savo nuožiūra. Autorių pageidavimai gerbiami. Straipsniai su autorių pavarde, slapyvarde ar inicialais nebūtinai reiškia leidėjo ar redakcijos nuomonę.

MŪSŲ SPARNAI

LIETUVIŲ EVANGELIKŲ REFORMATŲ ŽURNALAS

ĮSTEIGTAS 1951 1968 GRUODIS Nr. 25

LIETUVOS LAISVĖS KOVOS METAI

KARYS ŽVALGYBOJE ..... Skulpt. J. DAGYS

LIETUVAI LAISVĖS!

Malonės Tiesos Dieve, kuris per Jėzų Kristų išvadavai žmoniją laisvei, dėkojame Tau, kad čia, Amerikoje, galime laisvai reikštis žodžiais ir darbais.

Audros išsklaidyti Lietuvos vaikai, būdami toli nuo pavergtosios tėvynės, suvažiavę į savąjį seimą, stovime Tavo, visur esančio, ir kitų tautų akivaizdoje.

Reikšk savąją malonę visiems pavergtiesiems, kurie ne pražutingais ginklais bei grasinimais pasireiškia, bet tiesos keliu siekia atgauti laisvę ir laisvą žmogaus gyvenimą Lietuvos laisvės kovos metais. Padėk, kad žmogaus teisių deklaracija, daugumos valstybių ratifikuota, rastų tikrą atgarsį pasaulio sąžinėje, kad pavergtieji, dvasia nenugalėti, patirtų atoslūgį ir regėtų, kad visi esame gimę lygūs laisvės ir teisės atžvilgiu ir kad tautos turėtų apsisprendimo laisvę. Mūsų pačių tarpsrovinės pažiūros tenesilpnina ryžtingų pastangų Lietuvos nutraukta Nepriklausomybę atgauti.

Mūsų valią sutvirtink ištverme, pasiryžimu ir pasišventimu. Padėk išlaikyti tautos gryną sąžinę, sveiką kūną ir sielą. Globok tėvynės laisvės nemačiusios jaunosios kartos auklėjimą, įdiek jaunimui meilę tėvynei ir gimtąjai kalbai.

Sergėk, kad klasta apsuptame pasaulyje taiką ir sugyvenimą siekiantieji nepaklystų, lengvamaniškumu nepatektų į pavergėjų rankas. Suvaldyk tamsybės jėgą, kuri nepripažįsta Dievo dovanotos žmogui teisės laisvei ir gyvenimui.

Šventosios Dvasios dovanomis sutvirtink laisvę ginančias valstybes ir vyriausybes. Laimink mūsų vadovus, žadintojus, užtarėjus. Savo apveizdon imk visus neteisingai kenčiančius ir nuskriaustus, ir stiprink jų tikėjimą, kad juos išvaduosi. Meldžiame, būk šiuo neramiu, įtemptu laiku visos žmonijos tiesos ir taikos kelio vadu, kad patirtumėme Tavo palaiminimą, kurio mes trokštame. Ką Tu laimini, palaimintas amžinai! Amen.

*) Kun. S. Neimanas šią maldą sukalbėjo Pasaulio Lietuvių Bendruomenės III - jį Seimą uždarant, 1968 m. rugsėjo mėn. 1 d. Statler Hilton viešbutyje, N. Y.

Kun. S. NEIMANAS

DOVYDO SU GALIJOTU KOVOS PRASMĖ

(I Samuelio knyga 17, 1-58)

Šis trijų tūkstančių metų senumo įvykis, aprašytas Senajame Testamente, turi pamokomos reikšmės dar ir dabar. Būdingas jis ir mūsų laikui, artimas mūsų tautiečiams šiais Lietuvos laisvės kovos metais. Amžių bėgyje Dovydų ir Galijotų būta žmonių, tautų ir valstybių rungtynėse už būvį.

Filistinai buvo Dievo tautos priešai. Kai jie susirinkę ginklavosi, tai tas reiškė, kad jie skelbia karą Dievo tautai. Filistinų šių dienų pasaulyje yra pakankamai. Juos šiandien vadiname ateistais. Jų nereikia ieškoti vien tik aplinkumoje, juos užtinkame savųjų eilėse, pasislėpusius mūsų pačių širdyse. Kur jų susirenka daugiau tenka kovoti. Saulius ir izraelio vyrai susirinko atskirai ir ruošėsi kovai prieš filistinus. Izraelitai-tai ta antroji savo laisvę ginanti pusė. Kur buriasi filistinai, ten rikiuojasi ir izraelio tauta. Kur organizuojasi Dievo tautos priešai, ten reiškiasi ir Dievo Bažnyčia.

"Ir filistinai stovėjo ant vieno kalno, izraelitai ant kito kalno, kuriuos skyrė slėnys". Toks slėnys ir šiandien žmones tebeskiria ir sako, kad tebėra ir vyrauja dvi priešingos pasaulėžiūros. Jų akyvaizdoje klauskime save, už ką kovojame? Kur nėra galutino apsisprendimo, kova dažnai būna be reikšmės. Nors kariai pasirengę kovoja, bet įkarštyje, per neapdairumą, vieton priešo neretai savuosius sužeidžia, kaip pastaruoju metu taip pasitaiko Vietname, arba pakeitę įsitikinimą bando perbėgti kiton pusėn. Bet šiame aprašyme matome ryškią liniją - slėnį, kuris vienus nuo antrųjų skyrė.

"Ir išėjo milžinas vardu Galijotas? Galijotų, kurie kalba Dievo priešų vardu, užtinkame Bažnyčios kovoje už būvį. Galijotas simbolizuoja vyrą, kuris pasitiki savo jėga ir šarvais. Tam jis turi pagrindo ir, turėdamas gerus modernius ginklus, gali drąsiai grąsinti: "Ko jus išėjote ir ruošiatės kovoti? Ar aš ne filistinas, o jus Sauliaus tarnai? Išsirinkite vieną jūsų, kuris su manimi kovotų. Jei jis mane užmuštų, tai mes būsime jūsų tarnai. Jei aš jį nugalėčiau, jus būsite mūsų tarnai, kad mums tarnautumėte". Tai priešo klaida manyti, kad jis gali vietą ir laiką pasirinkti kovai. Užmiršta, kad jis kovoja prieš Dievo tautą-Bažnyčią.

Bažnyčia, jei ji yra Kristaus, negali būti nugalėta. Ji vengs su priešu stoti ant vienos platformos, vengs klausytis ir laukytis priešo nurodymų. Jei ji taip elgtųsi, ji būtų lengvai ir greit Ga-

lijoto nugalėta. Tik pasilikdama kaip Dievo tauta, ji tampa nenugalima jokio milžino kovos lauke. Mes nuolatos esame gundomi tikėti, kad priešą galima nugalėti žvangančiais ginklais. Baimė mus ir šiuo metu apimtų, jei išgirstumėme kvietimą iš gerai apsišarvavusio milžino: "Duokit mums vieną su kuriuo galėčiau dvikovon stoti!" Dovydas, Izraelio karaliumi išrinktas ir pateptas, buvo ir yra Senojo Pasaulio gelbėtojas, iš kurio kylo ir atėjo pasaulin visos žmonijos Gelbėtojas, Dievo pasiųstas, Šventa Dvasia pateptas ir mūsų amžiui Karaliumi paskirtas Jėzus Kristus.

Ar šiuo metu nesireiškia tas milžinas, kuris įžūliai nori taikingai nusistačiusius, darbščius žmones iššaukti kovon? Izajas, kuris turėjo 8 sūnus, tarė savo jauniausiam sūnui Dovydui, kuris ganė tėvo avis: "Nunešk savo vyriausiems trims broliams duonos ir sūrio ir apsižvalgyk kaip jiems sekasi". Taip ir amžinojo Dievo Tėvo sūnus yra mums duotas, kad padėtų savo broliams čia žemėje. "Kodėl tu atėjai?" -klausė vyresni broliai Dovydo. Šis klausimas yra ir mūsų laikų daugelio klausimas, kurie Jėzuje Kristuje mato mūsų pamilto gyvenimo trukdytoją, norėdami patys vieni tvarkytis, pasitikėdami vien savo sugebėjimais. Gerai, kad Dovydas pasiryžo užkirsti kelią tokiam išsišokimui, įžūlumui, nesidavė perkalbamas ir nepasirinko savo karaliaus ginklų, šarvų, pasiteisindamas: "Ar man neleista elgtis kaip man sąžinė sako", ir ėjo savo pasirinktu keliu. Ir Kristus nepalieka mūsų pačių savimi pasitikėjimo kelyje. Jis, Viešpats, nežiūrint visų jam taikomų piktų kalbų, grąsinimų ir daromų kliūčių, eina mūsų dažnai nepastebėtas, užmirštas savo keliu, keliu prie kryžiaus ir tuo pačiu keliu prie pergalės. Kaip Dovydas Sauliui, taip Kristus savo Bažnyčiai sako: "Niekas tenenusigąsta dėl grąsinimų. Tavo tarnas teeina ir tekovoja su filistenu. Tegul jūsų širdys nenusigąsta!"

Neretai mes per anksti nusigąstame ir netenkame vilties. Mus visus gyvenime nekarta išgąsdino panašūs milžinai; ir štai mes dar gyvi. Tėvo pasiųstas ir paklusnume atėjęs brolių kovos lauke aplankyti, Dovydas tapo visos tautos išgelbėtojas, atnešęs jai ramybę ir taiką ilgam laikui. Tas, kuris likosi ištikimas savo pašaukime, ganydamas tėvo avis parodė savo jėgą, nebodamas pavojaus nudėjo liūtą ir mešką ir apgynė savo kaimenę. Dovydas negali ir nesitiki priešą karo ginklu nugalėti. Jis pasirenka nesudėtingus piemens įrankius - lazdą ir mėtyklę, o tie penki parinkti akmenėliai mėtyklei mums primena penkias Mozės knygas, Dievo įsakymus, į kurias ir Viešpats nurodo sakydamas: "Yra parašyta".

Tikime, žmonija tų įsakymų ir nurodymų prisilaikydama, sekmingiau laimėtų taiką. Bažnyčia, kur ji tinkamai kovoja, kad ir sunkiai, nuolatos pergyvena Velykų įykį - mirties pergalę, lai-

mėjimą. Tam šis aprašymas mums duotas:"Kad visos šalys žinotų, kad Izraelis turi Dievą; kad visos tautos žinotų, kad Viešpats ne kardu bei ietimi padeda ir gelbsti, nes kova yra Viešpaties rankose".

Minint mūsų valstybės atstatymo sukaktį šiuo laiku, kuris atžymėtas sunkia tautos kova už būvį ir laisvę, mums vėl iškyla gyvi vaizdai iš Lietuvos prisikėlimo nepriklausomybei gadynės, išsivadavus iš grobuoniškų kaimynų kėslų ir trumpas, palaimintas, kūrybingas nepriklausomos Lietuvos gyvenimas. Minime garbingūs savanorius, kurie silpnai ginkluoti, bet apsišarvavę tvirtu tikėjimu ir meile tėvynei, apsirengę motinų, seserų išaustomis milinėmis, su kepalu duonos skubėjo į šaukimo punktus, kad stoti į kovą už bočių kraštą. Prisimename partizanus, kurie buvo priversti išeiti iš savo namų, slapstytis nuo įsibrovusių priešų. Tiems partizanams tėvai per pasilikusius mažamečius nusiųsdavo duonos bei drabužių. Tremtyje gyvendami prisimename savo brolius, nuo kurių esame atskirti geležine uždanga, lyg tas minėtų slėnį. Tie mūsų broliai neturi pasirinkimo ir yra atsidurę lyg pirmame mūšio lauke. Jie turi sunkiai kovoti, norėdami išlikti gyvi milžino pašonėje. Gal panašiai, kaip anie vyresni broliai savo jauniausiam broliui Dovydui, taip jie mums, kurie stengiamės jiems padėti, klausia:"Kodėl tu atėjai? Kodėl tu mus nepalieki ramybėje, neturėdamas drąsos ir jėgų apčiuopiamai pagalbai?" Bet ar tautos ir tėvynės meilės paskatinta veikla, mūsų visos organizacijos, minėjimai, labdarybė, mūsų siuntiniai saviesiems nėra lyg ta Dovydo nunešta duona į kovos lauką pastiprinti mūsų broliams, kuriems grėsia žymiai didesnis pavojus gyvybei, negu mums čia?

Turėta viltis greit pamatyti laisvą Lietuvą ir Rytų Europą, kol kas neišsipildė. Savanorių, partizanų, kovose žuvusiųjų, pasišventimas, pavergtųjų sukilimai kol kas neapsivainikavo laimėjimu. Išprovokuoti sukilimai suteikė tik skausmą ir padidino skurdą. Minime narsiuosius suomius, vengrus ir šiuo metu čekoslovakus, pasirengusius atsipalaidoti nuo milžino. Prisimename diktatorių trumpus laikotarpius, kurie kariavo tikslu, kad pavergtieji jiems tarnautų, bet patys žuvo toje kovoje.

Visiems teisybės ir teisėtumo siekiantiems ir išvadavimo laukiantiems, aukštybių Viešpats kalba:"Ir visa tai įvyks ne kardu ir jėgos pagalba, bet per mano Dvasią". Mums gi, Tėvynės pasiilgusiems, tremties kelią pasirinkusiems, tebūna paguodos žodžiu paties Viešpaties pažadas:"Kiekvienas, kuris paliko namus, ar brolius ar seseris, ar tėvą ar motiną, ar vaikus, ar dirvą dėl mano vardo, gaus daugeriopai ir paveldės amžiną gyvenimą. Daug pirmutinių bus paskutiniai, daug paskutinių-pirmutiniais". Amen.

Evanston, Ill., 1968. X. 3 d.

Gražina TULAUSKAITĖ

NEŠK JAM ŽINIĄ

Karvelėli, nešk jam žinią,
Kad jo dainą iš tėvynės
Vakarais kai čia girdžiu,
Širdį džiaugsmas begalinis
Tvindo ilgesiu didžiu.

Kad kiekvienas josios žodis-
Tartum Baltijos banga-
Už kalnų ir vandenyno
Ir graudina ir ramina,
Ir gaivina visada.

Te jis žino, karvelėli,
Kokį ilgesį sukėlė
Jo atplaukusi daina,
Kad širdis po šitiek metų
Vėl alėjos liepas mato
Ir svaiginas jų žiedais-
Kaip kadais.

Tykiai plaukia jojo dainos,
Ir į širdį ilgesys
Kai įplaukia,
Ją užlieja
Kaip pavasarį alėją
Saulė ties aušros langais,
Kur dainuot širdis vis grįžta,
Prisiminusi jaunystę,
Ir sapnai kur paslapčia
Grįžta taip dažnai nakčia.

Cicero,
1968. X. 20

NEŠK JAM ŽINIĄ (bronza)
Skulpt. J. DAGYS

Šis eilėraštis buvo sukurtas autorei atsilankius į "Mūsų Sparnų" vadovybės suruoštą dailės parodą.

Kun. J. PAUPERAS

NEPRIKLAUSOMYBĖ ŠVENTO RAŠTO ŠVIESOJE

Šiais mūsų tautos Nepriklausomybės paskelbimo minėjimo metais norėtume patį nepriklausomybės supratimą aiškinti kuo platesniu mąstymų pagrindu. Iš vienokio ar kitokio savo ir tautos gyvenimo vertinimo, mes išvystome savo pažiūras į gyvenimo ir tautos vertybes.

Žmogus-mąstanti būtybė-nori savo veikimu ką sukurti ir jaučia dvasinio pasitenkinimo, jei savo darbu gali ką padaryti kas vertinga ir savo veikimu praturtinti žmonių ir savo tautos gyvenimą. Jei kuris žmogus ar kuri tauta nesugeba ar nenori suvokti ir įžvelgti savo darbų ir kovų prasmės ir vertingumo, tuomet reiškiasi dvasinis smukimas arba savo pareigos nejautimas.

Tauta yra lyg ir koks sodas arba lauko dirva, kurioje gali augti tokie augalai, kokios sėjamos sėklos arba sodinami daigai minčių ar idėjų pavidalu. Kada tauta yra pavergta ir varginama pavergėjų, joje auga baimės, nepasitikėjimo ir mažavertystės jautimo augalai. Tauta stiprėja stiprinama savo vaikų auka ir jų kūrybingų galių veiksmingu pasireiškimu.

Ką savo tautos gerovei gali pasiekti tikintis ir Dievo Dvasios raginimui paklusnus žmogus, galime mokytis iš Persijoj tremtyje gyvenusio, aukštus mokslus baigusio ir aukštas valdininko pareigas ėjusio Ezro. Jis būtų galėjęs liktis Persijoj ir siekti dar didesnio tarnybinio paaukštinimo. Tačiau Ezra nusprendė grįžti į svetimų nuteriotą tėvų žemę ir čia pradėti atkurti nepriklausomą ir vertingą tautos gyvenimą. Pradėti tautos atstatymo darbą labiausiai kliudė jo tautos žmonių nesusipratimas ir užsispyrimas, bet Ezra daug mąstė, daug meldėsi ir daug dirbo, kol iš gilaus dvasinio nusmukimo pakėlė abejinguosius ir stipriai paveikė jo didingų planų niekintojus. Drąsiam žygiui reikia drąsaus tikėjimo.

Kai 1918 m. gale Lietuvą vargino iš Rytų besiveržiantį grobikų banga, savanoriu į kuriamą Lietuvos kariuomenę stojo šalia kitų drąsuolių ir Mažosios Lietuvos sūnus Jonas Pipiras. Jo tėvai mėgino jį atkalbėti, kad ką tik grįžęs iš karo pavojų vėl į jį neitų. Bet Jonas pasakė savo tėvams: "Nežinau ką tai reiškia, bet aš jaučiu raginimą stoti į kuriamą Lietuvos kariuomenę". Jis stojo savanoriu ir kovoje sunkiai sužeistas mirė Telšių ligoninėje 1919 m. vasario mėnesį.

Laisvė yra labai vertinga. Laisvėje gali vystytis tautos kūrybingosios galios. Todėl pavergtos tautos mėgina laisvę išsikovoti, nežiūrint kokios didelės būtų aukos. Vieni tautos vaikai miršta, kad kiti jos vaikai galėtų pilniau ir prasmingiau savo tautai gyventi. Lietuvos nepriklausomybės

pagrindai buvo padėti tikėjimu ir drąsa tų vyrų, kurie pasirašė Nepriklausomybės Paskelbimo Aktą tokiu laiku, kada Lietuva tebebuvo kitų okupuota ir kuomet sunku buvo ką tikro pasakyti dėl pačios Lietuvos ateities. Savanorių pasiaukojimas tvirtino, kad Lietuva bus nepriklausoma ir jos laisvę ginant nebus bijota nešti aukų.

Apie Izraelio didvyrį Ezrą pažymi Šventas Raštas: "Ezra priruošė savo širdį siekti vykdyti Dievo įstatymo reikalavimus". Taip ir lietuvis kovoje už savo tautos laisvę geriausio talkininko ir rėmėjo gali susilaukti iš Dievo Įstatymo vykdymo. Ezra suprato, kad reikia asmeniškai aukotis, pačiam daug dirbti ir sunkias naštas nešti, kad padėti savo tautai. Ezra būtų galėjęs pagrįstai sakyti: "Aš praradau ministerio pirmininko vietą Persijoj, o dabar esu savo tautiečių pajuokiamas, kai juos mėginu vesti keliais, kurie veda į nepriklausomybę ir arčiau prie Dievo".

Ezros vadovavimu statomoji Jeruzalėje šventovė buvo pastatyta, bet Ezrai buvo primetama, kad atstatytoji nesanti tokia puošni, kaip pirmoji, Saliamono statyta, nors į šią atstatytąją šventovę buvo įmūryta ir Ezro aukštos tarnybos karjeros auka, daug jo sveikatos, daug kantrybės, daug maldų ir daug pasitikėjimo savo tautos žmonėmis. Tauta lieka gyva tuo, kas jos vaikų padaroma jos gyvybei palaikyti ir ugdyti.

Meldėjai meldžia savo tautai palaimos, mokytojai ruošia jos priaugančią kartą. Dailininkai kūrėjai ją papuošia savo kūrybos žiedais ir subrendusio darbo vaisiais. Mąstytojai ir diplomatai ją gina savo mintimis ir būdais, kaip jie tas mintis pareiškia.

Ezro dienomis Jeruzalės ir šventovės mūrai buvo statomi patiems izraelitams vienoj rankoj laikant kardą o kitoj plytą. Taip vystosi ir tautos gyvenimas. Tautos gyvenimui vystytis reikia apsaugos, švietimo, mokymo ir kantrumu bei rimtumu dirbamo darbo.

Dabartinis lietuvių gyvenamasis laikotarpis, nežiūrint kiek metų ir nesitęstų kova už laisvės ir nepriklausomybės atgavimą, galės tapti palaimintu laikotarpiu, kada lietuviai įžvelgs ir išpažins šventojo ir gailestingojo Dievo kelius ir nesieks, kad Dievas tarnautų tik jiems patiems ir jų naudai, bet jie sieks tarnauti Dievo tikslams. Dievo tikslų vykdyme laisvė yra didelė dvasios vertybė.

Siekiant savo tautai laisvės, vis turėtume savęs klausti: "Ką aš turėčiau daryti, kad siekdamas Dievo man skirtų uždavinių, galėčiau tarnauti kuo didesniam mano tautos palaiminimui".

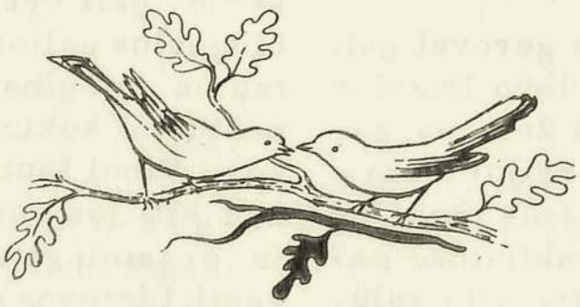

LITOGRAFIJA *Henrikas BLYSKIS*
Nuotrauka V. Noreikos

J. KREGŽDĖ

PIRMIEJI ŽYGIAI, PIRMOSIOS AUKOS ATKŪRIANT LIETUVĄ

Vargas tai tautai, kurios nariai pamiršta ir negerbia savo didvyrių karžygių, kovojusių už jos laisvę ir gerovę, kurie neprisimena savo tautos praeities, nepasimoko iš praeityje padarytų klaidų ir iš praeities nepasisemia dvasinės stiprybės ateities kovoms. Per šiuos Lietuvos laisvės kovos metus, minint Lietuvos Nepriklausomybės atstatymo auksinį jubiliejų, kaip viešuose minėjimuose bei kongresuose, taip ir laisvoje lietuvių spaudoje buvo pasigendama šių karžygių pagerbimo.

Prieš I Pasaulinį karą Lietuva buvo suskaldyta į dvi dalis. Didžiąją Lietuvą pavergusi despotiškai valdė caristinė Rusija, o Mažąją Lietuvą su Klaipėdos kraštu-kaizerinė Vokietija. Pirmoji, išbraukusi iš geografijos žemėlapių Lietuvos vardą, dėjo visas pastangas lietuvių tautą surusinti ir supravoslavinti, o antroji-suvokietinti. Per ilgą I Pasaulinį karą vokiečių okupacinė karinė valdžia, 1915 m. okupavusi visą Didžiąją Lietuvą, iki karo pabaigos kietai laikė savo rankose. Žiauri vokiečių okupacija neleido pasireikšti jokioms lietuvių politinėms ar kultūrinėms organizacijoms. Žemės ūkis okupanto buvo kietai kontroliuojamas, nepakeliamomis duoklėmis slegiamas ir labai nualintas, suvargintas. Krašte buvę ištekliai buvo iščiulpti. Švietimas merdėjo. Gyventojų susisiekimas ir judėjimas buvo žiauriai suvaržytas. Paštas neveikė, o prekyba beveik neegzistavo.

Vakarų fronte prancūzams ir anglams vokiečių kariuomenę sumušus, pačioje Vokietijoje 1918 m. lapkričio mėn. 1 d. kilo revoliucija ir dalinė suirutė. Vokiečių kariuomenėje pasireiškė geležinės drausmės pairimas ir jos susiskaldymas į "soldatenratus" (kareivių tarybos) ir "spartakininkus" (bolševikus). Tų metų lapkričio mėn. 11 d. Vokietija buvo priversta kapituliuoti ir su Santarve pasirašyti preliminarinę karo paliaubų sutartį. Vokiečiai buvo pasižadėję neevakuoti Rytuose užimtų kraštų be aiškaus įsakymo iš santarvininkų pusės. Išdidūs vokiečiai duoto pažado nesilaikė. Jie savo keliu padarė slaptą susitarimą su bolševikine Rusija ir pažadėjo Rytuose evakuotas sritis užleisti jiems. Pagal šį susitarimą buvo numatyta 1918 m. gruodžio mėn. gale evakuoti Vilnių, o 1919 m. sausio mėn. Kauną.

Lietuvos Taryba Vilniuje, dar tebevykstant I Pasauliniam karui ir kietai karinei vokiečių valdžiai Lietuvos kraštą tebevaldant, 1918 m. Vasario 16 d. Aktu paskelbė Lietuvos valstybės atstatymą demokratiniais pagrindais su sostine Vilniumi, kuris ir tapo kertiniu akmeniu vėlesnei kovai už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę. Tai buvo lietuvių patriotų padarytas labai rizikingas ir perdrąsus žy-

Pris. adv. Mykolas SLEŽEVIČIUS, II-jo, IV-jo ir 1926 m. ministerių kabinetų minist. pirmininkas. Jis pašaukė vyrus stoti savanoriais į organizuojamą Lietuvos kariuomenę ir ginti Lietuvos kraštą

gis. Tuo metu tarptautinė buklė buvo labai miglota ir Lietuvos ateitis labai neaiški. Kaip Rusijos bolševikinė vyriausybė, taip ir Vokietijos kaizerinė vyriausybė nepritarė Lietuvos atsiskyrimui ir savistovumui. Abi valstybės norėjo Lietuvą pasiglemžti sau. Lenkai agresyviai reiškė pretenzijas į Lietuvą, kad ji ir vėl būtų sujungta su Lenkija.

Vokiečių karinė valdžia dėl slaptai paskelbto V asario 16 Akto buvo labai įtužusi, bet represi jų prieš Akto signatarus n esigriebė. Prieš vokiečių aneksionistinę politiką nukreiptas Vasario 16 Aktas iš pradžių nieko nereiškė. Dėl vokiečių pasipriešinimo jis negalėjo būti net lietuvių tautai paskelbtas. Dėl lietuvių pasireiškiančio savarankiškumo vokiečiai buvo labai nepatenkinti ir, norėdami Lietuvos kraštą pasilaikyti sau, į lietuvių prašymus, pareiškimus bei reikalavimus nekreipė jokio dėmesio ir neleido nei organizuotis, nei steigti krašto apsaugos. Vokiečiai labiau skaitėsi su lenkais. Jie bendradarbiavo su lenkų organizacijomis ir jos iš vokiečių išgaudavo daugiau teisių, paramos ir ginklų.

Su netikru rytojumi Lietuva gyveno iki 1918 m. rudens. Tik kilus Vokietijoje revoliucijai ir jai kapituliavus, Lietuvos valstybės Taryba galėjo pradėti laisviau veikti. 1918. XI. 11 buvo sudaryta laikinoji Lietuvos vyriausybė-

pirmas ministerių kabinetas su ministeriu pirm. prof. A. Voldemaru. Vienok laikinosios Lietuvos vyriausybės veikla taipgi buvo suvaržyta. Nebuvo lėšų, nei kariuomenės, nei susisiekimo priemonių. Viską okupantai tebelaikė savo rankose. Tuo tarpu vokiečiai spartakininkai pradėjo draugautis su rusų komunistais, atvirai veikė vietiniai komunistai, o lenkai intensyviai organizavosi ir garsiai reiškė pretenzijas į visą Lietuvą. Lietuvos vyriausybė darė ką galėjo. Slaptai organizavosi ir 1918 m. lapkričio mėn. 23 d. išleido įsakymą steigti I pėstininkų pulką.

1918 m. gruodis buvo dramatiškiausias. Vokiečių karinė valdžia vis dar neleido lietuviams viešai organizuotis ir apie kūrimą Lietuvos kariuomenės nei klausyti nenorėjo. Traukdamiesi Lietuvos kraštą užleidinėjo iš rytų besiveržiančioms bolševikų gaujoms. Buklė atrodė beviltiška ir grėsė visiškas chaosas. Gruodžio mėn. 20 d. naktį į Vakarų Europą išvažiavo Lietuvos Tarybos prezidiumo pirmininkas ir laikino ministerių kabineto ministeris pirmininkas.

Tuo pačiu pavojingiausiu, rizikingiausiu momentu, kada Lietuvos gyvybės klausimas kabojo ore, prie Lietuvos vairo stojo ką tik iš Rusijos (1918 m. gruodžio mėn. 19 d. naktį) grįžęs Vilniun adv. Mykolas Sleževičius. Jis tų metų gruodžio mėn. 26 d. sudarė platų koalicinį demokratiniais pagrindais ministerių kabinetą ir energingai griebėsi organizuoti Lietuvos kariuomenę. Deja, Vilniaus apginti nebebuvo jokios galimybės ir laikinoji Lietuvos vyriausybė 1919 m. sausio mėn. 2 d., kartu su paskutiniais vokiečių kariuomenės daliniais, pasitraukė iš sostinės Vilniaus į laikiną Lietuvos sostinę Kauną.

Vilnių bolševikai užėmė 1919. I. 5 ir tą dieną iš Vilniaus pasitraukė lietuvių savanorių būrelis Vilniaus karo komendantūra, kuri buvo įsteigta 1918 m. gruodžio mėn. 24 d. ir kurios vadu buvo biržietis karininkas Kazys Škirpa (vėliau gen. št. plk.), 1919. I. 1 iškėlęs Lietuvos vėliavą Gedimino bokšte. Į Kauną atvyko su apie 50-70 savanorių ir pastiprino Kauno komendantūrą.

Kaunas buvo neramus. Nuolatos triukšmavo ir smurtą kėlė vokiečių kareiviai, vietiniai bolševikai, tamsūs ir sulenkėję miesčionys, siautė plėšikai. Šiame neramiame Kaune, nepaisant visuotinės netvarkos ir nesiliaujančių vokiečių trukdymų ir pavojaus iš bolševikų ir lenkų pusės, laikinoji Lietuvos vyriausybė, dėdama visas pastangas, energingai organizavo karines jėgas ir vedė su vokiečiais kiečiausias derybas. Adv. M. Sleževičius - ryžtingas kovotojas, kilnios dvasios vyras, tauri ir didi asmenybė tikėjo, kad lietuvių liaudis turi kovą laimėti ir nepasidavė nevilčiai. Jis pasitikėjo lietuvių liaudies sąmoningumu, ryžtu, ištverme, galia, jos meile savo tėvų kraštui, jos prisiriši - mu prie savo prakaitu laistomos žemelės, jos troškimu būti savo krašte laisviems ir jos noru patiems savo kraštą valdyti. Ir jis išleido liepsningą istorinį atsišaukimą, priimtą ministerių kabineto 1918 m. gruodžio mėn. 29

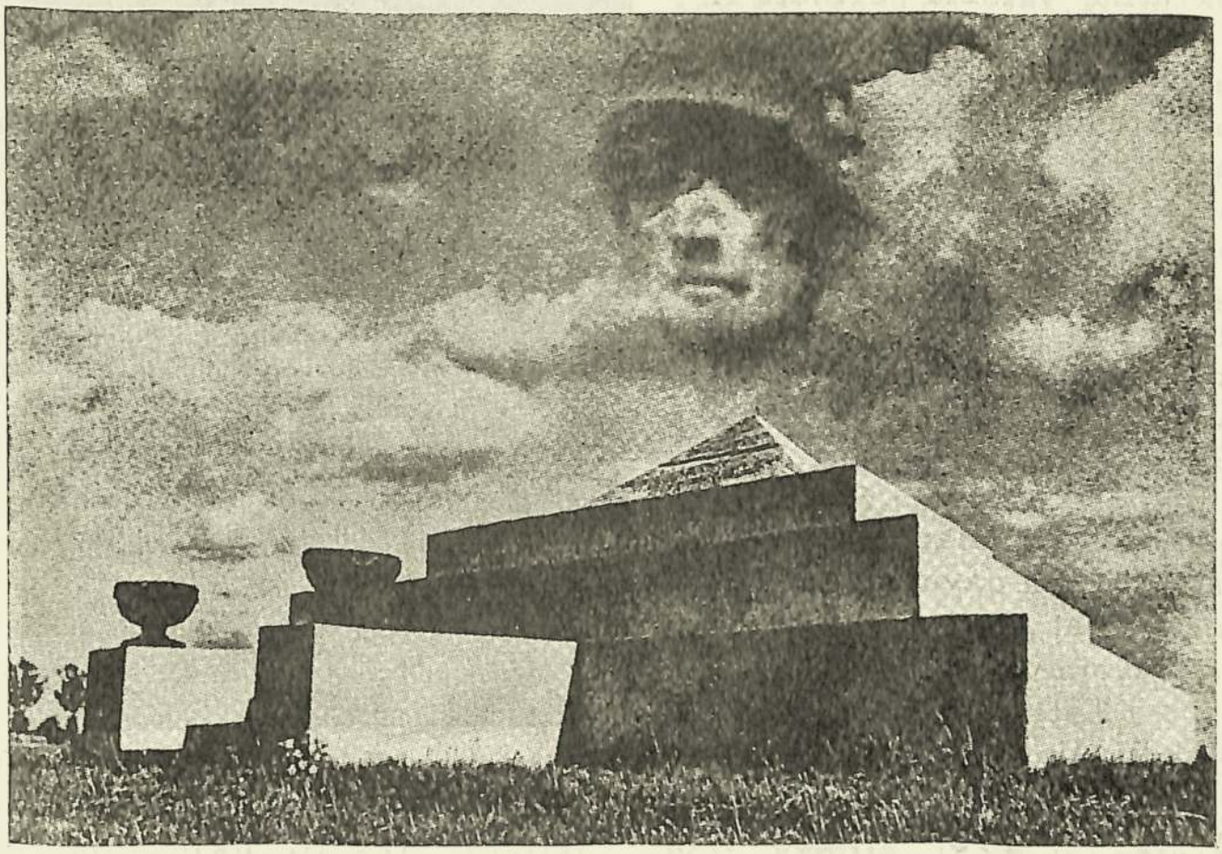

Savanorio kario Povilo LUKŠIO paminklas, kėdainiškių pastatytas jo žuvimo vietoje

d. Vilniuje, kreipdamasis į Lietuvos piliečius ir šaukdamas vyrus neatidėliojant stoti savanoriais į Liet. kariuomenę ir gintis nuo puolančių priešų. Šis atsišaukimas padarė didžiausį įspūdį visoms lietuviškoms širdims.

Lietuvos gelbėtojo šauksmą liaudis išgirdo. Jauni vyrai būrių būreliais ėjo iš samanotų kaimų, iš bažnytkaimių, iš miestų ir miestelių. Ėjo kartais net tėvas su sūnumi ir jaunas bernužėlis su savo pabalnotu žirgu. Ėjo su savo maistu, savo apranga ir net kai kurie su savo ginklu, slapta iš vokiečių už lašinius pirktu. Ėjo iš visų Lietuvos kampų Laisvės ir Tėvynės ginti. Savanoriais išėjo ne tik suaugę vyrai, vos besikūriančių gimnazijų mokytojai, bet ir vyresnių klasių mokiniai. Išėjo savanoriai motinų sengalvėlių palaiminti, ašaromis aplaistyti, jaunesniųjų brolių su pavydu išlydėti, sesių mergužėlių rūtomis apkaišyti. Lietuvių tautoje senoji lietuviškoji dvasia atgimė ir visu skaidrumu suliepsnojo. Savanoriai, neturėdami ginklų, drabužių bei pakankamai maisto ir matydami prieš save didelius priešus, nesvyruodami stojo savo krūtine ginti tėvų kraštą ir iškovoti jam Laisvę ir Nepriklausomybę.

Savo keliu ministeris pirmininkas M. Sleževičius be atvangos įtikinėdamas atakavo karinę vokiečių valdžią, kad ji pasiliktų Kaune ir neužleistų jo komunistams, iki bus suorganizuotos reikalingos karinės jėgos Lietuvai ginti. Kai Vokietijoje, sustabdžius

komunistinį judėjimą, įsigalėjusi demokratinė valdžia permatė ir savo kraštui gręsiantį pavojų iš bolševikų pusės, tai tada vokiečių karinė valdžia pasidarė sukalbamesnė ir buvo priversta daryti nuolaidas: perduoti Lietuvos vyriausybei kelis milijonus markių iš Lietuvos žmonių sudėtų mokesčių, perleisti kiek ginklų organizuojamai kariuomenei ir milicijai.

1919 m. sausio mėn. 8 ar 10 d. buvo gauta iš Berlyno žinia, kad vokiečių valdžia nutarė Kauno neapleisti ir yra davusi savo kariuomenei įsakymą kartu su Lietuvos kariuomene atstumti bolševikus nuo Kaišiadorių- Mažeikių geležinkelio linijos. Dalyvavimas Lietuvos kariuomenės buvo viena pirmyn ėjimo sąlyga. Tai buvo laikinos Lietuvos vyriausybės pirmas ir Lietuvos likimą nulėmęs laimėjimas - tikra vilties prošvaistė. Pasilikus vokiečiams Kaune, Lietuvos vyriausybė gavo šiek tiek galimybės susitvarkyti ir organizuoti karines pajėgas.

Lietuvos byla tarptautinėje politikos arenoje buvo nepavydėtinai sunkioje buklėje. Lietuvos vardas, kai buvęs išbrauktas iš žemėlapių, daugumai užsienių diplomatų nebuvo žinomas. Propagandinės ir išsamesnės literatūros apie Lietuvą svetimomis kalbomis neturėta. Lietuva, įterpta tarp plėšriųjų kaimynų, neturėjo nei vienos užsienių valstybės, kuri sunkią Lietuvos bylą nuoširdžiau paremtų. Visai kita tarptautinė padėtis buvo Lenkijos, kurią gynė, rėmė Prancūzija ir visokiariopai jai padėjo. Lietuva, kaip viduje taip ir užsienyje, tegalėjo

Savanoris karys Pranas EIMUTIS, žuvo vykdydamas karinę tarnybą

remtis vien tik pasitikint savo pajėgomis. Lietuviai diplomatai, kovoję už Lietuvos laisvę, tegalėjo remtis garsiuoju JAV prezidento W. Wilsono paskelbtu tautų apsisprendimo principu.

Jaunos Lietuvos kariuomenės kūrimo pradžia buvo aplaistyta nekaltu savanorių krauju. Pačios pirmosios Lietuvos kariuomenės aukos buvo apturėtos einant kariams tarnybos pareigas. 1919. I. 11 Kaune, einant iš A. Panemunės Vytauto prospektu į sargybą prie Raudonojo Kryžiaus ligoninės, smurtininko girto vokiečių kareivio buvo nušauti:

savanoris Juozas Kalasiūnas, 21 metų amžiaus, kilęs iš Kluoniškių km., Zapyškio valsč;

savanoris Antanas Zambacevičius, 23 metų amžiaus, kilęs iš Šakių apskr. Abu buvo 2 pėst. pulko kariai (žr. L. E. XI, 274 psl.). Į šį

smurtišką vokiečių kareivio veiksmą lietuviai kariai reaguoti negalėjo, nes dar tebebuvo silpni. Taip pat, Kaune, einant sargybos pareigas prie "Metropolio" viešbučio, saugant tame viešbutyje apsistojusią J. A. V. maitinimo misiją, 1918. III. 18 vokiečių viršila, už neleidimą įeiti į viešbutį, dviem šuviais vietoje nukovė savanorį Praną Eimutį. Savanoris P. Eimutis, šoferis, 22 metų amžiaus, kilęs iš Rajunciškių km., Ariogalos valsč., Kėdainių apskr., buvo tarnavęs rusų kariuomenėje. Šį kart vokiečiai užmušėjai buvo mūsų karių suimti ir ištardyti. Kareivis P. Eimutis buvo iškilmingai palaidotas Kauno kapinėse, dalyvaujant ministeriams, aukštiems valdininkams, vokiečių soldatenrato atstovams, prancūzų karo misijai, moksleiviams, kariuomenės dalims ir didžiausiai miniai kauniečių. Jo atminimui prie viešbučio durų buvo įmūryta marmurinė lenta su jo bareljefu ir įrašu (žr. L. E. V, 398 psl.).

Organizuojama Lietuvos kariuomenė iš pradžių skurdžiai atrodė. Neturėta kariškos aprangos, apavo, kartais net nebuvo pakankamai maisto. Apginklavimas buvo menkas. Neturėta pakankamai šautuvų bei jiems šovinių, o kulkosvydžių buvo tik keli. Nebuvo laiko karius geriau supažindinti kaip vartoti šautuvą, nes priešas vis giliau ir giliau skverbėsi į Lietuvos kraštą ir reikėjo nedelsiant pastoti jam kelią, nes jau grėsė didelis pavojus pačiam Kaunui.

1919 m. vasario mėn. pradžioje Rusijos bolševikų raudonoji armija jau buvo užėmusi du trečdalius Lietuvos teritorijos. Bolševikai jau buvo užėmę: Lydą, Varėną, Daugus, Aukštadvarį, Žaslius, Ukmergę, Siesikus, Šėtą, Truskavą, Radviliškį, Šiaulius, Luokę, Telšius, Tirkšlius, Sedą ir Mažeikius. Bolševikai turėjo žinių, kad Kaune Lietuvos vyriausybė sėkmingai vykdo valstybės atstatymo darbus, turi gyventojų visuotinį pritarimą ir sparčiai organizuoja kariuomenę. Bolševikai, kad padarius galą nepriklausomos Lietuvos atstatymui, numatė 1919 m. vasario mėn. paimti Kauną, apsupus iš šiaurės ir pietų, ir prieiti prie Rytprūsių.

Pirmos kautynės Lietuvos kariuomenės su bolševikais įvyko prie Kėdainių, Jiezno ir Alytaus. Kėdainius užimti Rusijos raudonoji armija (2 šaulių pulkas iš 1000 kovotojų su kulkosvydžiais ir artilerija) puolimą pradėjo 1919 m. vasario mėn. 7 d. anksti

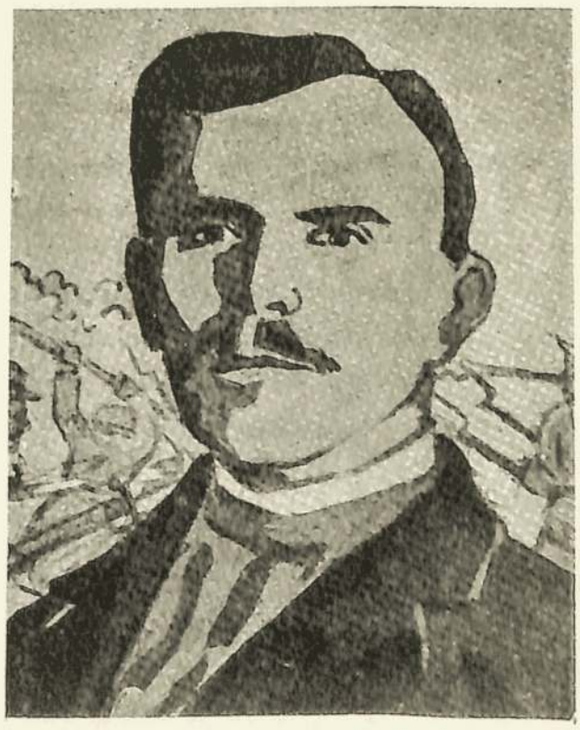

Savanoris būrininkas Povilas LUKŠYS, pirmas Lietuvos kariuomenės karys, žuvęs Lietuvos Nepriklausomybės kare

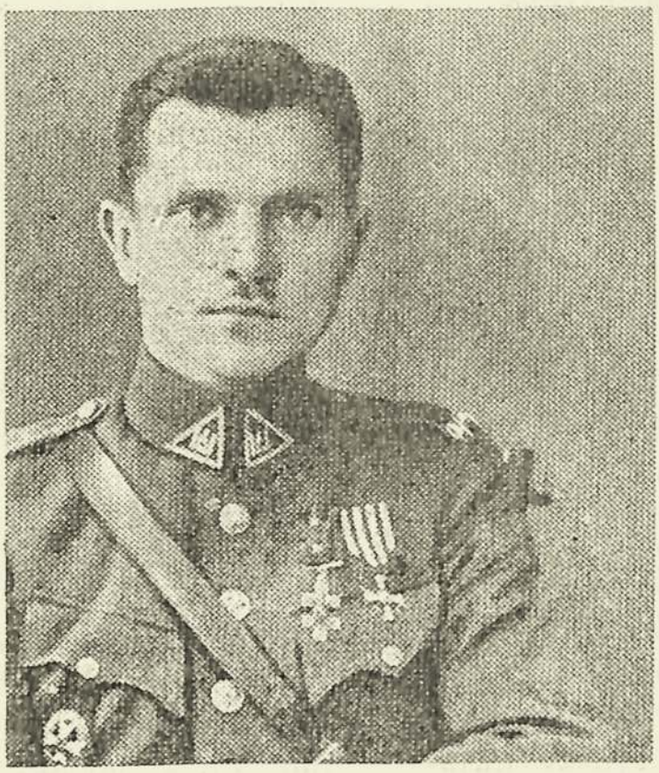

Savanoris pulk. ltn. Jonas VARIAKOJIS su savo išugdytu 4 p. Mindaugo pulku dalyvavo kautynėse su bolševikais, bermontininkais ir lenkais

rytą. Šį pirmąjį bolševikų puolimą atlaikė šautuvų ugnimi (nei kulkos vydžio, nei artilerijos neturėjo) vieni lietuviai savanoriai -Panevėžio apsaugos būrys (apie 120 savanorių) ir Kėdainių apsaugos būrys (apie 80 savanorių). Gynimui sumaniai vadovavo: pradžioje karininkas J. Šarauskas (kėdainiškis, vėliau pulkininkas), vėliau karin. Jonas Variakojis (biržietis, vėliau pulk. lt.), nes kautynių pradžioje jis dar nebuvo spėjęs sugrįžti iš Kauno, kur buvo tarnybos reikalais išvykęs. Šios dienos kautynes pavakaryje parėmė atvykęs vokiečių dalinys su dviem artilerijos pabūklais, o vėliau ir atvykusi vokiečių kuopa su kulkos vydžiais. Kėdainiai buvo apginti.

Kitą dieną lietuviai susitarę su vokiečiais, bendru kontrapuolimu, bolševikus nuo Kėdainių atstūmė ir po didelių mūšių II. 10 užėmė Šėtą. Kauno apsupimas iš šiaurės buvo likviduotas. Šios pirmos laimėtos kautynės ties Kėdainiais, nepriklausomybės kare suvaidino reikšmingą vaidmenį.

Žvalgybos žygyje 1919 m. vasario mėn. 8 d. auštant prie Taučiūnų kaimo, per susišaudymą su bolševikais, žuvo savanoris būrininkas Povilas Lukšys, 31 metų amžiaus. Tai pirmas Lietuvos kariuomenės karys žuvęs kautynių lauke dėl Lietuvos Nepriklausomybės.

Povilas Lukšys, kilęs iš Kazokų km., Surviliškių vls., Kėdainių apskr., stodamas savanoriu į Kėdainių srities apsaugos būrį, kartu su savimi atsivedė 5 savanorius iš savo kaimo. Kautynėse pasižymėjo karžygiškumu. Buvo lankęs Surviliškių pradžios mokyklą ir mokėsi namų statybos amato.

I Pasaulinio karo metu tarnavo rusų kariuomenėje. Palaidotas Kėdainių karių kapinėse. Žuvimo vietoje dėkingi kėdainiškiai pastatė jam paminklą. Karo muziejuje jo biustą padarė skulpt. B. Pundžius (žr. :L. E. XVI, 516 pusl.).

1919. V. 18 žygyje į Panevėžį prie Eiriškių km. žuvo pirmas Panevėžio atskiro bataliono kuopos vadas karininkas Jonas Nastopka, biržietis, 22 metų amžiaus. (žr.:"M. Sparnai", Nr. 24).

Didis pavojus Kaunui grėsė iš pietų pusės. Tuo laiku tose apylinkėse neturėta karinės pajėgos Raudonosios armijos 7 Vilniaus pulkas iš 600 vyrų su 5 kulkosvydžiais ir su 30 raitelių 1919 m. vasario mėn. 9 d. jau buvo Jiezne. Atvykęs iš Kauno 2 pėst. pulko savanorių kuopa iš 127 vyrų su vienintėliu lengvu kulkosvydžiu ir su gusarų būriu iš 30 vyrų, vadovaujant pačiam Krašto Apsaugos viceministeriui karininkui Stasiui Zaskevičiui (kilęs iš Seinų apsk., vėliau-gen. štabo pulk.), II. 10 savo jėgomis puolė Jiezną. Šis puolimas nepavyko dėl vieno rusų kilmės karininko išdavystės ir reikėjo iš kautynių lauko su skaudžiais nuostoliais pasitraukti. Netekta 18 savanorių, iš kurių 5-ki buvo nukauti, o likusieji sužeisti ir paimti nelaisvėn. Bolševikai sužeistuosius sadistiškai nužudė, o nukautųjų lavonus išniekino ir visus suvertė į duobę.

Atvykus į pagalbą iš Alytaus I pėst. pulko vienai kuopai ir vokiečiams su keliais sunkiais kulkosvydžiais ir vienu pabūklu, antrą kartą Jieznas buvo pultas vasario mėn. 13 d., vadovaujant tam pačiam lietuvių karininkui. Bolševikai buvo sumušti, Jieznas išvaduotas, ir vasario 14-15 bolševikai buvo išvyti iš Punios, Butrimonių ir Stakliškių. Kritusieji savanoriai buvo palaidoti Jiezno kapinėse ir vėliau jiems pastatytas paminklas Bolševikų puolimas Kauno iš pietų pusės buvo likviduotas (žr. :Savanoris, 1929 m.).

1919 m. sausio mėn. viduryje bolševikai jau buvo Daugų rajone. Alytaus kryptimi žygiavo bolševikų III ir IV šaulių pulkai. Alytaus frontą saugojo prieš bolševikus, pasiskyrę į barus, lietuviai ir vokiečiai. Dėl blogų santykių tarp I pėst. pulko ir vietinės vokiečių įgulos, bendro vado miestui ginti nebuvo. Bolševikai Alytaus puolimą pradėjo naktį vasario mėn. iš 12 į 13 d. Vokiečiai, vengdami kautynių, savo saugomą barą negynė ir pasitraukė. Alytų gynė lietuvių pėstininkų I-mas pulkas keturių kuopų sudėtyje iš 600 menkai ginkluotų savanorių, kurio vadu buvo karininkas A. Juozapavičius, biržietis. Likę vieni lietuviai atsilaikyti nepajėgė ir I pėst. pulkas buvo sumuštas ir išsklaidytas. Pulko vadas A. Juozapavičius II. 13 ryte, ginant ginklų vežimą, ant Alytaus tilto bolševikų buvo nukautas. Tai pirmas lietuvis karininkas karžygiškai žuvęs kautynių lauke dėl Lietuvos laisvės.

Savanoris karin. Antanas Juozapavičius žuvo 25 metų amžiaus. Jis buvo kilęs iš Švakštonių dv., Vaškų vls., Biržų apskr. Palaidotas Alytaus šventoriuje ir ten jam pastatytas antkapis. Vėliau Alytaus gelžbetoninis tiltas per Nemuną buvo pavadintas jo vardu ir prie jo buvo įtaisyta paminklinė lenta (žr:L. E. X, 104 p.).

Savanoris karininkas Antanas JUOZAPAVIČIUS, 1 pėst. pulko vadas, pirmas Lietuvos kariuomenės karininkas, žuvęs Lietuvos Nepriklausomybės kare

Vasario m. 15 d. bendromis lietuvių ir vokiečių jėgomis Alytus buvo pultas ir atsiimtas. I pėst. pulkas vėl užėmė turėtas pozicijas ir šio pulko vadu ir vėl buvo paskirtas biržietis karininkas Kazys Ladiga (vėliau generolas). Kauno miestui gręsiantis pavojus iš vakarų pusės buvo pašalintas.

Į Žemaitiją skverbėsi rusų bolševikų internacionalinė divizija, susidėjusi iš 6 pulkų. 1918 m. sausio mėn. gale buvo užėmusi Luokę, Telšius (I. 25), Mažeikius (II. 2). Be to, Šiauliuose komunistai paskubomis buvo suorganizavę vad. Žemaičių pulką (apie 900 kovotojų) ir pasiuntę į frontą prie Luokės. Tuo metu Žemaitijoje lietuvių kariuomenės dar nebuvo suspėta organizuoti. I pėst. Žemaičių batalionas Tauragėje buvo pradėtas iš savanorių formuoti 1919. II. 4, kuriam iš pradžių vadovavo karo vald. Jurgis Aukštuolaitis, buvęs vokiečių kariuomenės puskarininkis, užsimaskavęs lenkomanas. Kuopos vadu buvo savanoris Erdmonas Simonaitis, kilęs iš Spečių, Tilžės apsk., Mažosios Lietuvos lietuvis patriotas. Šis b-nas po poros mėnesių buvo išformuotas.

Iš platinamų laikinos Lietuvos vyriausybės atsišaukimų - "Lietuva pavojuje! . . . ginkime Lietuvą!" pateko į rankas ir Jonui Pipirui, Mažosios Lietuvos Klaipėdos krato sūnui (Klaipėdos kraštas nuo Vokietijos buvo atskirtas 1923 m). Jonas Pipiras, Smilgynų kaimo, Plikių parapijos, ką tik buvo grįžęs iš vokiečių armijos, kurioje tarnavo puskarininkiu. Jonui pareiškus norą stoti savanoriu į Lietuvos kūriamą kariuomenę, seni jo tėvai labai susirūpinę mėgino jį perkalbėti. Bet tėvynės meilės jausmas buvo galingesnis ir jis netrukus išėjo kovoti dėl šven-

Savanoris gen. štabo pulk. Kazys ŠKIRPA; politikas, diplomatas, 5-to pėst. pulko organizatorius ir pirmas jo vadas, — dalyvavo kautynėse su bolševikais, bermontininkais ir lenkais

to ir garbingo reikalo, dėl savo tėvų, brolių, sesių laisvės, dėl geresnės Lietuvos žmonių ateities. Jonas Pipiras stojo savanoriu į formuojamą I pėst. Žemaičių b-ną. Vasario mėn. (apie 19 d.) vykdant žvalgybą ištirti bolševikinių gaujų užimtąsias vietoves, per susišaudymą su bolševikais, Jonas Pipiras buvo mirtinai per krūtinę peršautas. Mirė Telšių ligoninėje ir jo kūnas buvo palaidotas Telšių kapinėse. Seni jo tėvai tebuvo gavę mažą simbolinę pašalpą. Jono tėvai, giliai slėpdami skausmą savo širdyse, niekam nesiguodė, niekur nesiskundė. Per tai šis garbingas lietuvis karys su laiku tapo užmirštas ir nežinomas. Jonas Pipiras buvo pirmas ir vienintėlis Mažosios Lietuvos sūnus, kuris pirmais laisvės kovų metais buvo savanoriškai stojęs į karą už Lietuvos Laisvę ir Nepriklausomybę ir paaukojęs savo gyvybę ant Lietuvos Laisvės Aukuro. Jis priklauso prie pirmųjų kritusiųjų karžygių už Lietuvos laisvę ir jo vardas turėtų būti minimas Lietuvos istorijos puslapiuose. Šią didžią skriaudą derėtų atitaisyti.

1918 m. sausio mėn. vokiečių Žemaitijoje buvo likę tik vienas batalionas. Atvykus daugiau vokiečių kariuomenės, vasario mėn. 27 d. prie Luokės vokiečiai sumušė ir išsklaidė vad. bolševikų Žemaičių pulką, o kovo mėn. 2 d. prie Tirkšlių ir Mažeikių sumušė bolševikų 39-tą šaulių pulką. Šią operaciją pravedė patys vokiečiai iš dalies talkininkaujant vietiniams lietuviams partizanams, veikusiems bolševikų kariuomenės užnugaryje. Bolševikų internacionalinė divizija buvo priversta iš Žemaitijos pasitraukti.

1919 m. vasario m. buvo lem-

Savanoris generolas Kazys LADIGA, — vadovavo Ukmergės rinktinei kautynėse su bolševikais, buvo fronto vadu kovoje su bermontininkais ir vadovavo kovoj su lenkais. Kurį laiką buvo Lietuvos Kariuomenės vadu. Okupantų bolševikų sušaudytas 1941.XII.19

tingas. Tą mėnesį Sovietų Rusijos vykdytas su keleriopai stipresnėmis jėgomis puolimas paimti Kauną ir susmukdyti Lietuvos vyriausybės vykdomus Lietuvos nepriklausomybės atstatymo darbus, dėka ištvermingų ir ryžtingų Lietuvos vyriausybės pastangų buvo sužlugdytas. Nežiūrint į šį pralaimėjimą, SSSR raudonoji armija iš Lietuvos krašto nemanė kraustytis ir reikėjo juos jėga išstumti. Tolimesnėje kovoje su bolševikais vokiečių reguliariosios kariuomenės dalinių Lietuvoje tebuvo likę du batalionai, kurie ne visose vietovėse paremdavo lietuvių žygius. Po Utenos 1919. VI. 2 užėmimo, vokiečių kariuomenės dalys pasitrauke iš fronto ir 1919. VII. 12 galutinai išvyko iš Lietuvos. Kovoje prieš bolševikus liko vien lietuvių kariuomenė, kuri tęsė puolimus ir 1919 m. rugpiūčio mėn. 31 d. išvijo bolševikus už Dauguvos upės.

Buvo visa eilė ilgų ir sunkių kautynių. Ne visus žygius vien tik sėkmė lydėjo. Tekdavo skaudžiai pralaimėti ir nukentėti. Po persitvarkymo ir vėl būdavo ryžtingai žygiuojama pirmyn. Lietuviai kariai parodė be galo daug patvarumo, kantrybės, ištvermės, drąsos, sumanumo. Kovoje su keliariopai gausingesniais, geriau aprūpintais ir ginkluotais priešais, kantriai pakėlė visokius nedateklius, skurdą, sunkų nuovargį nedėjuodami, nesiskųsdami, nes jų krūtinėse liepsnojo galinga šventoji tėvynės meilės ugnelė. Aukojosi savanoriai, aukojosi ir visa lietuvių tauta visomis išgalėmis savo kariuomenę remdama.

Žygio metu augo ir brendo Lietuvos kariuomenė. Būreliai išaugo į kuopas, batalionai į pulkus. Apsiginklavimas gausėjo, gerėjo, įvairėjo. Lietuvos karius vienybėn jun-

gė, nežiūrint į įvairias tikybas ir pažiūras, karšta tėvynės meilė, bendras tikslas nugalėti priešą ir troškimas iškovoti savo kraštui laisvę.

Kovoje su bolševikais Lietuvos kariuomenė jau tiek buvo užsigrūdinusi, patyrimo įgyjusi, kad jau pajėgė atsiradusį Lietuvoje antrą galingą priešą, iki dantų apsiginklavusius taip vadinamus bermontininkus, kuriems pritarė aukštieji Vokietijos vyriausybės pareigūnai su tikslu okupuoti Lietuvą ir valdyti, 1919. XI. 21-2 žiaurioje kovoje prie Radviliškio ir Šiaulių sutriuškinti ir jo atsikratyti. O kovoje su trečiuoju Lietuvos priešu, su pasipūtusiais ir klastingais lenkais, 1920 m. lapkričio mėn. 19 ir 21 d. d. apturėti lemiamą pergalę ties Giedraičiais, Širvintais ir Musninkais.

1918 ir 1920 m. Lietuvos Nepriklausomybės kare visa Lietuvos žemelė, išilgai ir skersai, buvo aplaistyta geriausių Lietuvos sūnų krauju. Tik visoje lietuvių tautoje pasireiškusi tvirta, ryžtinga dvasia - troškimas būti laisviems ir patiems tvarkyti savo kraštą, - tegalėjo sudėti tokias gausias aukas ir sukaupusi visas jėgas prisikelti iš po I Pasaulinio karo griuvėsių laisvam, nepriklausomam gyvenimui ir Lietuvos vardą įrašyti į pasaulinius žemėlapius.

Tebūnie amžina garbė, per amžius neužmirštama, KARŽYGIAMS paaukojusiems savo gyvybę ant Lietuvos Laisvės Aukuro, ir visiems tiems, kurie išgirdę tėvynės balsą ėjo jos vaduoti, nebijodami vargo, nesigailėdami sveikatos, nei gyvybės.

Deja, lietuvių tautos pakeltas herojinis žygis, laimėtas per didžias aukas ir pasišventimą, iki šiai dienai nuosekliai, išsamiai neaprašytas, objektyviai nenušviestas, deramon aukštumon neiškeltas.

Todėl daug kam, net vyresniajai kartai, šis žygis išsamiau nežinomas, o jaunesniajai kartai - neatidengtas ir dėl to daugumai ir nesuprantamas.

SŪNAU, TU MANE PALIEKI? *Skulpt. J. DAGYS*

SOVIETAI STIPRINA TIKINČIŲJŲ PERSEKIOJIMĄ

Kada skaitome spaudoje apie tam tikrą sovietinio režimo liberalizėjimą, jaunimo sąjūdžius, tenka tikrai stebėtis, kad tikinčiųjų bendruomenės Sov. Sąjungoje pastaruoju laiku pradėtos dar daugiau persekioti.

Taip tvirtina Amerikos Krikščionių Bažnyčios Tarybos (ACCC) prezidentas H. M. Reynolds, jr. ,kuris š. m. gegužės mėn. 1 d. dalyvavo Los Angeles m. spaudos atstovų konferencijoje. ACCC šiuo metu turinti apie 2 su puse milijono narių. Ji atstovaujanti 17-ai protestantiškų dominacijų ir kelioms nepriklausomoms kongregacijoms.

H. M. Reynolds, jr. ypač pabrėžė reikalą daryti spaudimą į STRS įstaigas išlaisvinti kalinamus 202 evangelikus baptistus, kurie buvo apkaltinti ir įmesti kalėjiman vien dėlto, kad jie siekė religinės laisvės. Pr. metų gruodžio mėn. jis pasiuntęs šiuo reikalu sovietų vadovams prašymą, bet nesulaukęs ligi šiol jokio atsakymo.

Kaip pasityčiojimui, š. m. balandžio m. 14 d. "Pravda" išspausdino straipsnį pavadintą "Velnio tarnai", kuriame evangelikų tikintieji išvadinami "piktais fanatikais, barbarais", o pats laiškas išjuokiamas.

Toje pačioje konferencijoje H. M. Reynolds, jr. pakaltino kitą amerikiečių bažnytinę organizaciją-"National Council of Churches", kad šios Tarybos vadovybė artimai bendrauja su sovietų Bažnyčios raudonomis marionetėmis jau daugelį metų. Kaip pavyzdį jis nurodė Sov. Rusijos Stačiatikių Bažnyčios metropolito Nikodemo pereitų metų lapkričio mėn. sutikimą su raudonu kilimu ir pan.

Sov. Rusijoje šiuo metu tėra dvi oficialiai režimo pripažintos Bažnyčios: Rusijos Stačiatikių Bažnyčia ir Evang. Krikščionių Baptistų Visasąjunginė Taryba. Stačiatikių Bažnyčia, kaip skelbiama, turinti 50 milijonų narių, o Baptistų Taryba tik pusę milijono. Bet tai netiesa: daugiau kaip 350. 000 ev. baptistų atsisakė eiti kartu su tais, kurie parsidavė komunistams ir jų tikslams tarnauja. Todėl šie suorganizavo atskirą Evang. Krikščionių Baptistų Tarybą.

Abi STRS oficialios Bažnyčios yra tiesiogiai prižiūrimos ir kontroliuojamos komunistinės vyriausybės. Šiam tikslui veikia Taryba Religiniams Reikalams. Kai kurie jų vadovai eina slaptosios policijos agentų pareigas.

Savo pranešime Reynolds, jr. nurodė, kad sovietų vyriausybė naudoja Bažnyčią, kaip komunizmo idėjos propagandos įrankį. Jų atstovai turi teisę dalyvauti pasaulinėse Bažnyčių konferencijose, jie yra Nat. Council of Churches nariai. Tokias progas jie panaudoja skleisti laisvuose kraštuose melui apie tariamą religinę laisvę komunistinėse valstybėse.

American Council of Christian Churches (ACCC) pasiuntusi antrą laišką "Pravdai", kuriame

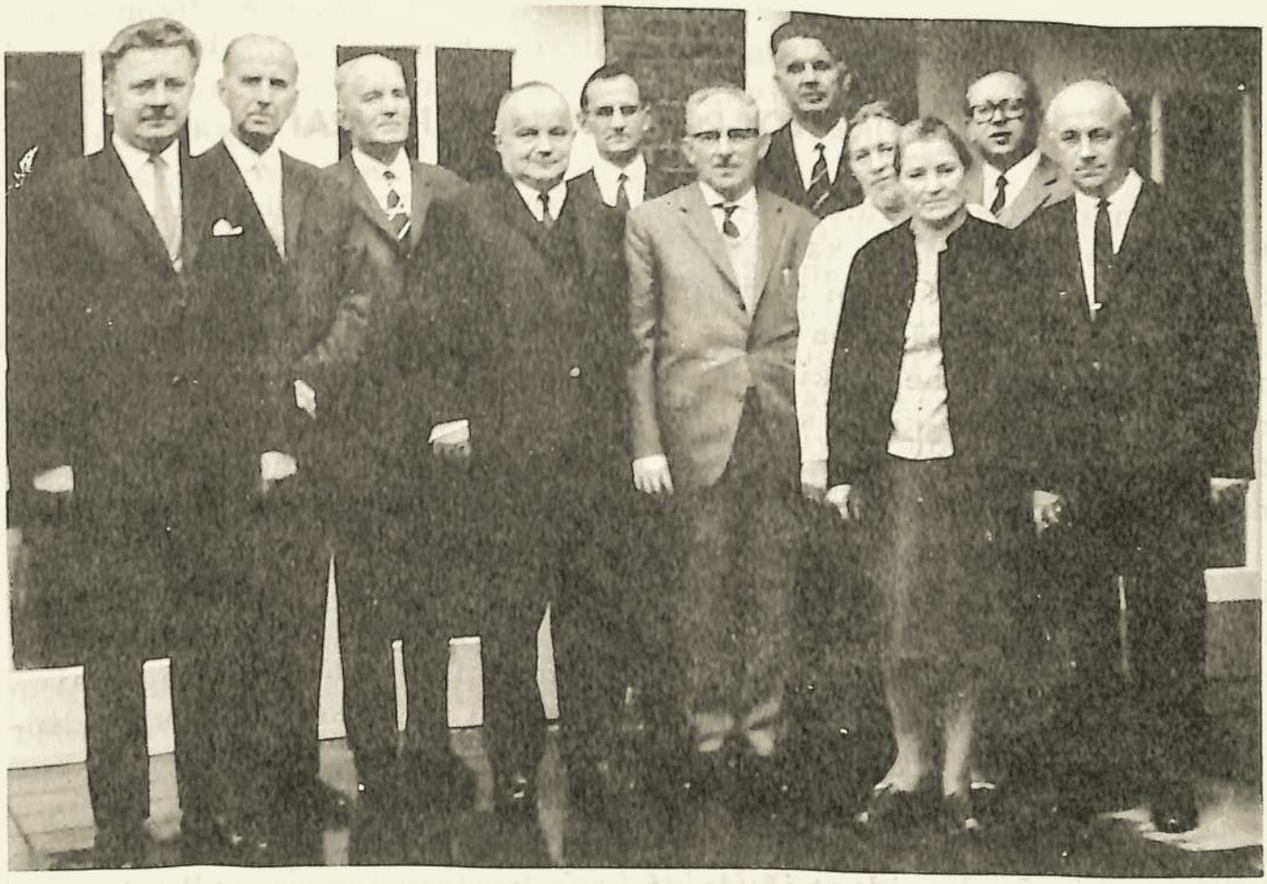

Lietuviai dalyviai Liuteronų Bažnyčių išeivijoje kunigų ir darbuotojų suvažiavime Heideburge prie Hamburgo (iš k. į d.): „Mūsų Sparnų" bendradarbis mokyt. Fr. SKĖRYS, garbės senjoras kun. Adomas GELŽINIUS, kun. Julius STANAITIS, senjoras kun. Adolfas KELERIS, Kurtas KLUMBYS, Jonas PAREIGIS, vicesenjoras kun. Juozas URDZĖ, p. Vera URDZIENĖ, p. Marija KILIENĖ, dr. med. Algimantas GINTAUTAS, Fr. ŠLENTERIS

primenama, kad STRS yra pasirašiusi J. T. Čartą ir Žmogaus Teisių deklaraciją. Šiomis sutartimis kiekvienas narys yra įsipareigojęs gerbti visas žmogaus teises, o taip pat ir laisvę priklausyti bet kuriai religinei bendruomenei, nevaržomai išpažinti savo religinius įsitikinimus ir pan.

Toje pačioje konferencijoje dalyvavo stačiatikių Bažnyčios atstovas - Povilas Voronajevas. Jo tėvas misijonierius 28 metus buvęs kankinamas sovietų koncentracijos stovyklose, ten jis ir miręs. Jis pats taip pat buvo persekiojamas dėl tikėjimo ir kankinamas koncentracijos stovyklose. Savo radijo transliacijomis ir ištraukomis iš sovietų spaudos jis stengiasi atskleisti sovietų melą ir priminti laisvajam pasauliui apie kenčiančius tikinčiuosius už geležinės uždangos.

Abu kalbėtojai pripažino, kad daugiausia pastangų yra nukreipta į jaunimą: išniekinti religiją, Bažnyčias, skleisti ateizmą. Reynolds, jr. pacitavo š. m. kovo 20 d. Minske leidžiamo laikraščio "Jaunimo Vėliava" citatą: "Mes neleisime jaunimo nuodyti religiniu šlamštu, žaloti jo smegenis religinėmis dogmomis, atimti jam kūdikystę".

Sunki religinė padėtis yra ir okupuotoje Lietuvoje, kur mūsų tikintieji broliai bažnytinei veiklai laisvės neturi ir yra persekiojami.

J. KTR.

V. KAROSAS

VATIKANO POLITINIAI MANEVRAI

Gyvename įtemptame laikmetyje, kada sąmyšiai ir krizės seka vieni paskui kitus, kada staigūs ir netikėtini politiniai posūkiai apverčia aukštyn kojom tariamai nusistovėjusią istorinę kryptį ir jos logiką. Tas iššaukia visuomenėje aiškų pasimetimą , nes prarandama atrama bet kokiems racionaliems įvykių raidos pramatymams ir tas savo keliu sukelia vidujinę dvasinę krizę. Mums lietuviams itin svarbu nepasimesti įvykių painiavoje, nes už kiekvieną padarytą klaidą buvo ir bus mokama aukšta išpirkimo kaina.

Visą painiavą ir tuo pačiu pasimetimą sukelia ne pagrindiniai istorinių jėgų pasaulyje politiniai siekiai, kaip vakarų demokratijų, pasaulinio komunizmo, katalikybės ir kitų, bet jų sudaryti milžiniško masto ideologiniai, ekonominiai ir net psichologiniai manevrai, po kurių priedanga stengiamasi savo priešus suklaidinti ir įmanevruoti į galimai jiems nepalankiausią padėtį jų galutinam sunaikinimui. Kaip karo veiksmų laukuose karo vadas privalo aiškiai atskirti savo priešo manevrinius ėjimus nuo jo paruoštų smogiamųjų žygių, idant išvengti savo karinių jėgų sunaikinimo , taip tas pats dėsnis turi būti pritaikytas analizuojant mūsų epochos besigrumiančių istorinių jėgų apsireiškimus, jei norime susiorientuoti padėtyje. Vargas tam, kas nepermato ir nesugeba atskirti tikrovės nuo propagandos. Tokie tampa pasimetimo aukomis.

Žvilgterėkime į mūsų gyvenamos epochos netolimą praeitį, idant galėtume geriau suprasti aukščiau suformuotą teiginį.

Prieš II Pasaulinį karą Vakarų Europoje, sunkios ūkinės krizės pasekmėje, iškilo galingi fašizmo ir nacizmo sąjūdžiai, kurie visu brutalumu naikino parlamentarines sistemas, demokratines laisves bei visas politines partijas, neišskiriant nė pačių reakcingųjų, ruošdami dirvą II Pasauliniam karui. Kaip tik tuo metu pasaulinis komunizmas, pajutęs sunaikinimo pavojų, tariamai radikaliai pakeičia savo idėjinį veidą. Sovietų Sąjungoje su dideliu triukšmu įvedama Stalino konstitucija, kurioje buvo garantuojamos (popieriuje) piliečių teisės ir laisvės. Pasaulinėje plotmėje komunistai sustabdo žiaurius puolimus prieš socialistus, liberalus ir, aplamai, prieš visą demokratinį sparną. Komunistų partijos pasišovė vadovauti visoms demokratinėms jėgoms kovoje prieš fašizmą , nacizmą , už pasaulio taiką ir demokratines laisves. Tuo tikslu buvo steigiami liaudies frontai, antifašistiniai sąjūdžiai, antikariniai judėjimai ir pan. Reikia pripažinti, kad nacizmo ir fašizmo grėsmės akyvaizdoje daugelis žymių demokratijos vadų ir plačios masės pasidavė komunizmo įtaigojimams. Tuo pačiu metu, kada komunizmas tariamai vedė pasauliniu mastu žūtbūtinę kovą prieš fašizmą, nacizmą, už taiką ir demokratiją, Stalinas savo keliu labai slaptai vedė derybas su Hitleriu ,

kurios buvo užbaigtos t. v. Molotovo-Ribbentropo paktu. Tuo susitarimu buvo plačiai atidaryti vartai II Pasauliniam karui ir žiauriausiam likimui buvo išduoti visi, kurie tikėjo į komunizmo skelbiamą naują politiką.

Panašų istorinį manevrą komunizmo vadai pakartojo pokariniais metais. Viso pasaulio nustebimui buvo nuvainikuotas ir net pasmerktas Stalinas su visa jo vedama politika ir ideologija. Pradėta plačiu baru skelbti koegzistencijos politika, kuri rado platų atgarsį vakarų pasaulio įvairiuose politiniuose, ideologiniuose ir net religiniuose sluogsniuose. Pradėta plačiai rašyti apie naują komunizmo idėjinį veidą , apie skilimą komunistiniame pasaulyje, apie komunizmo demokratėjimą, liberalėjimą iki ištiko Čekoslovakijos smūgis, kurio dėka pradedama atgauti tikrovės pajautimas.

Tą patį manevrą vartojo fašizmas ir vėliau nacizmas. Tie sąjūdžiai paskelbė beatodairinę kovą komunizmui, tuo rasdami platų pritarimą ir net pateisinimą jų vartojamam smurtui plačiuose gyventojų sluogsniuose. Netgi tuometinė Anglija ir Prancūzija pro pirštus žiūrėjo į Hitlerio arogantiškai laužomą Versalio sutartį, nes galvojo, kad nacių Vokietija sudaro užtvarą nuo komunizmo grėsmės. Kai Hitleris pilnai įgavo valdžią ir sukūrė milžinišką armiją , tai, vietoje pulti Sovietų Sąjungą, pasirašė nepuolimo sutartį su Stalinu ir visą savo galią atgręžė prieš Prancūziją, Belgiją, Olandiją, Daniją, Norvegiją ir, pagaliau, buvo pasiruošęs sutriuškinti pačią Angliją. Klausimas, koks būtų buvęs tolimesnis Vakarų Europos likimas, jei tas pats Stalinas, vietoje laikytis neutralumo , nebūtų pradėjęs slapta mobilizuoti karines pajėgas ir jas traukti Vokietijos pasienin. Tas privertė Hitlerį atsisakyti nuo Anglijos puolimo ir atsigręžti prieš Sovietus, kas ir nulėmė galutinoje pasekmėje nacizmo ir fašizmo žlugimą.

Dar vienas pavyzdys, kuris jau tiesioginiai rišasi su Vatikano politika. Po II Pasaulinio karo iškilo dvi pasaulio galybės: JAV ir SSSR. JAV teko viso laisvojo pasaulio vadovybė, o Rusijai-komunistinio. Prieš Amerikos vadovybę pirmoji ėmė šiauštis Indija su jos vadovaujamu neutraliųjų Azijos ir Afrikos tautų bloku. Europoje ėmė prieštarauti Vatikanas. Pradžioje katalikiškieji kraštai neturėjo savo politinio centro,apie kurį galėtų burtis ir sudaryti trečiąją pasaulinę galią, iki Prancūzijoje neiškilo prie valdžios vairo de Gaulle. Naujas vadas paskelbė labai priimtiną ir net pageidaujamą anglosaksams programą. Jis pirmoje eilėje likvidavo Prancūzijoj įsiviešpatavusį politinį, socialinį ir ekonominį chaosą ir tuo pačiu padėjo stprius pagrindus kontinentalinės Europos vadovavimui. Jis greitomis, ir be didelių skausmų, likvidavo Alžiro karą, atsipalaidavo veik nuo visų kolonijų, pravedė naują konstituciją, kurioje prezidentui buvo suteiktos plačios teisės, kad pašalinus Prancūzijoje viešpatavusį partijų sudarytą chaosą. Visiems šiems žygiams de Gaulle gavo platų pritarimą ne tik savo tautoje, bet ir Amerikos

politinėse viršūnėse, nes tikėtasi, kad Prancūzija, perėmusi vadovavimą Vakarų Europai, atpalaiduos Ameriką nuo didelės naštos ir bereikalingų politinių komplikacijų. Netrukus paaiškėjo, kad de Gaulle, su aiškiu Vatikano palaiminimu, suėjo į glaudžius santykius su kancleriu Adenaueriu ir savo politiką nukreipė ne prieš sovietinę grėsmę, bet prieš anglosaksus, ypač prieš Jungtines Amerikos Valstybes. Anglija ir visa Skandinavija buvo paliktos už Bendrosios Rinkos ribų, imta griauti NATO valstybių sudaryta karinė sąjunga. Su komunistiniais kraštais buvo užmegsti glaudūs diplomatiniai ryšiai, išplėsta prekyba ir technikos mainai labai palankiomis komunistiniams kraštams sąlygomis, pasmerkta Amerikos Vietnamo ginyba nuo komunistinės agresijos ir, pagaliau, užsimota palaužti Amerikos ekonominę galią -nuvertinti dolerį. Tačiau, de Gaulle nelaimei, jo vesta politika sustiprino kairųjį sparną, vadovaujamą komunistų, iki tokio laipsnio, kad prieita prie revoliucinės situacijos krašte. Situaciją išgelbėjo įsikišusi kariuomenė. Tai buvo didelis smūgis visai vedamai de Gaulle politikai, bet tas toli gražu nereiškia, kad nuo šios politikos atsisakyta. Antras smūgis atėjo su Sovietų Rusijos invazija Čekoslovakijon, bet reakcija kol kas dar nepaaiškėjo.

Šie istoriniai pavyzdžiai reikalingi, kad suprasti II Vatikano Susirinkimo istorinius manevrus. Iki pagarsėjusio popiežiaus Jono XXIII Vatikanas buvo be kompromisų nusistatęs kovoti prieš komunizmą visomis galimomis priemonėmis. Pijus XI 1930 m. metė kryžiaus karo šauksmą prieš komunizmą ir aiškiai rėmė fašistinį sąjūdį. Dar 1937 m. jis pareiškė:"Komunizmas yra vidujiniai klaidingas ir niekas, kas nori gelbėti krikščionių civilizaciją, neprivalo bendradarbiauti su šiuo sąjūdžiu jokioje apimtyje." Pijus XII rėmė moraliai ir diplomatiniai nacių Vokietiją jos kovoje prieš Sovietų Sąjungą. 1949 m. popiežius paskelbė, kad kiekvienas katalikas remiąs komunizmą yra laikomas ekskomunikuotu. Po Vengrijos sukilimo 1956 m. jis pareiškė:"Kiekvienam respektuojant krikščionies vardą yra nesuderinama susėsti prie Dievo stalo su Jo priešais." Nuo šio nusistatymo Jono XXIII buvo aiškiai atsisakyta. Pasirodo, kad nieko nėra pastovaus ir neklaidingo Romos Katalikų Bažnyčioje. Jau 1962 m. Jonas XXIII pasiuntė savo atstovą Msgr. J. Willenbrands Maskvon, kuris pakvietė Rusų Ortodoksų Bažnyčią dalyvauti Vatikano II Susirinkime. Popiežiaus vardu rusų ortodoksams buvo užtikrinta, kad Vatikano II Susirinkime nebus keliami ir daromi jokie sprendimai nukreipti prieš Sovietų Sąjungą ir, bendrai, prieš pasaulio komunistinį sąjūdį. Šis diplomatinis žygis pradžioje buvo laikomas paslaptyje, nes tas reiškė, kad R. Katalikų Bažnyčia pasitraukia iš kovos lauko prieš komunizmą.

Į Vatikano II Susirinkimą buvo taip pat pakviesti visų žymiausių protestantų Bažnyčių atstovai, kurie buvo susodinti bene pačioje

TAIP MES ŽIEMAVOSIME, — šnibždasi skulpt. J. DAGIO kūriniai

garbingiausioje bazilikos vietoje, kuriuos traktavo su ypatingu dė - mesiu ir kuriems buvo leista susipažinti su uždarų posėdžių svarstymais, bei buvo atsiklausiama jų nuomonės įvairiais sprendžia - mais klausimais. Susidarė įspūdis, kad, pagaliau, R. Katalikų Bažnyčia atsisakė nuo savo priešiško nusistatymo kitų krikščioniškų Bažnyčių atžvilgiu ir kad atėjo palaiminta visų krikščionių sugy - venimo ir bendravimo gadynė lygiomis teisėmis kaip brolis su broliu. Susidarė nuotaika, kad krikščionija, komunistinės grėsmės akyvaizdoje, ras bendrą kalbą ir bendromis jėgomis stos į kovą už savo idealus ir principus. Šioje nuotaikoje prasidėjo plačiu mastu dialogai veik visose Bažnyčiose tarp katalikų, protestantų ir orto - doksų . Tuo pačiu laiku, labai slaptai, buvo vedamos derybos su pasaulinio ir vietinio komunizmo atstovais ieškant susitarimo. . . protestantų sąskaiton. Tai paaiškėjo vėliau Jonui XXIII mirus ir Povilui VI perėmus R. Katalikų Bažnyčios valdymą.

Vatikano II Susirinkimas sukūrė naują organą,t. v. krikščionių vienybės propagavimo sekretoriatą, kurio pavedimu buvo pradėtos plačios diskusijos su Pasaulio Bažnyčių Tarybos atstovais, vėliau atskirai su Pasaulio Ev. Liuteronų Federacijos atstovais, su Anglikonų Bažnyčios atstovais ir net su paskirų tautų evangelikų Bažny - čiomis. Dialogas buvo taip plačiai užsimotas, kad kartais buvo pasiekęs net parapijinį lygį. Per dialogus paaiškėjo, kad R. Katalikų Bažnyčia nedaro nė mažiausių nuolaidų tiek dogmatinėje, tiek teo - loginėje, tiek, pagaliau, organizacinėje plotmėje, reikalaudama protestantus atsisakyti nuo savo principų ir besąlyginiai įsijungti į vieną "tikrą " R. Katalikų Bažnyčią. Netgi tokiais klausimais , kaip vieno krikšto pripažinimas, sudarytų santuokų Bažnyčiose sakramentinis teisėtumas, mišrių šeimų klausimais ir kitais nebuvo prieita prie jokio sutarimo. Tuo tarpu visai kitaip atrodė rezulta - tai tariantis tiesioginiai, ar per ortodoksų Bažnyčias tarpiškai, su komunistiniais valdovais. Visų pirma čia buvo paskirti aukšto rango katalikų Bažnyčios hierarchai, kaip kard. Fr. Koenig iš Vienos , jau minėtas J. Willebrands (vėliau pakeltas už sėkmingas derybas į vyskupus), vysk. A. Casaroli ir žymiausieji jėzuitai, kaip J. Long, J. Calvez ir P. Pavau, kuris parašė garsiąją encikliką Pacem in Terris ir kiti. Jų pastangomis buvo pasirašytas konkordatas su komunistine Jugoslavija(oficialiai vadinamas tik sutartimi), kuris turėjo būti modeliu visiems komunistiniams kraštams. Šiame susitarime buvo atsižadėta bet kokios kovos prieš komunistinę ideologiją, santvarką ir valstybę. Vyskupai, kunigai ir kiti pareigūnai įpareigoti duoti komunistinei valstybei ištikimybės priesaiką ir pasmerkiami visi vyskupai, kunigai ir eiliniai Bažnyčios nariai, kurie praei - tyje vedė ar dabartyje vestų bet kokią akciją nukreiptą prieš komunizmą . Už tai R. Katalikų Bažnyčia gauna labai ribotas , pilnoje komunistinės valstybės kontrolėje, egzistencijos ir religinės veiklos teises. Panašios derybos pradėtos ir su kitomis komunistinėmis

valstybėmis, bet kol kas neprieita prie susitarimų.

Vatikanas nepasitenkino vien derybomis su komunistiniais kraštais, kur esama daugiau ar mažiau katalikų. Jo svarbiausias tikslas buvo surasti susitarimą su pačia Maskva. Tą istorinį žygį pradėjo ne kas kitas, kaip Jonas XXIII, kuris, sustabdęs R. Katalikų Bažnyčios kovą prieš Italijos komunistus, rado labai palankų atgarsį Maskvoje. Tuometinis pirmasis sekretorius N. Chruščev pasiuntė į Vatikaną savo patikėtinį A. Adžubėjų. Vėliau, jo pramintais takais, Vatikaną aplankė Sov. Sąjungos užs. reik. min. A. Gromyko, o kiek vėliau pats Sov. Sąjungos prezidentas N. V. Podgorny. Iš paskelbtų labai miglotų komunikatų nieko aiškaus nebuvo pasakyta, bet Vatikano politiniai ėjimai pakrypo aiškiai Maskvos linkme. Vietnamo karo klausimu iš neaiškaus neutraliteto, Vatikanas pasisakė, prisidengdamas diplomatiniais išsisukinėjimais, už sovietinę, plačiau už pasaulio komunistinę ir t. v. naujos kairės poziciją. Arabų-Izraelio konflikte aiškiai pasisakė už arabų valstybių pusę, reikalaudamas iš Izraelio didesnių nuolaidų arabams negu to reikalauja patys arabai. Kadangi už arabų valstybių nugaros stovi Maskva, kurios tikslas yra paveržti savo globon visus Artimuosius Rytus su jų naftos turtais ir tuo suduoti milžinišką smūgį Vakarams, tai ši Vatikano politika jau aiškiai sutampa su de Gaulle siekiais - paklupdyti anglosaksų galybę ir priversti juos pasiduoti Romos malonei.

Ta pačia linkme Vatikanas veda derybas su Maskva ir šiais metais, tik ne tiesioginiai, bet per rusų Ortodoksų Bažnyčią. Pradžioje pokalbiai buvo pradėti Leningrade, o vėliau tęsiami prie Maskvos garsiame Zagorskio vienuolyne. Pagal vakarų korespondentus, pasirodė, kad rusų Ortodoksų Bažnyčios atstovai, vadovaujami jau pagarsėjusio arch. Nikodemo, yra didesni komunistai už pačius politbiuro narius. Jie atmetė bet kokius pokalbius teologiniais klausimais, nustūmė į šalį ir krikščionių vienybės klausimą ir pirmon eilėn iškėlė tėzę: kaip geriau Bažnyčios turi prisitaikyti ir tarnauti komunizmo tvarkomai visuomenei bei prisidėti prie pasaulio taikos, aišku, pagal Maskvos receptą. Šie pokalbiai, kaip rašo italų katalikų spauda, yra vedami tikroje ekumeninėje dvasioje (suprask katalikų) ir žada toli siekiančius rezultatus. Pasirodo, kad tose derybose buvo paliesta ir Lietuvos ateitis. "Tėviškės Žiburiai"(Nr. 24, 1968. VI. 24), paėmę žinias iš Vokietijoje leidžiamo biuletenio"Der Schwarze Brief", rašo:"Dėl to kyla rūpestis, ar Romos-Maskvos pokalbis Lietuvai bus pakankamai pozityvus, nes šalia minėtų vilčių kyla ir pavojai. Turima žinių, kad Maskva siekia per Vatikaną nutildyti išeiviją. Su minimumpažadų Lietuvai ji nori likviduoti laisvųjų lietuvių pastangas: uždaryti Lietuvos pasiuntinybę Vatikane, perimti lietuvių Šv. Kazimiero kolegiją Romoje, sustabdyti lietuviškas programas per Vatikano rediją ir pan." Aišku, kad Zagorske vedamas dialogas apima platų aptarimą bendro veikimo tarp Va-

tikano ir Kremliaus, kur Lietuvos klausimas tebuvo iškylęs tik bendrojo susitarimo apimtyje.

Vatikano nusistatymas komunizmo atžvilgiu dar labiau išryškėjo Lotynų Amerikoje. Jis buvo plačiai nušviestas Amerikos spaudoje sąryšyje su popiežiaus Povilo VI kelione į Bogotoje rengtą eucharistinį kongresą. Paaiškėjo, kad Lotynų Amerikoje, remiantis II Vatikano Susirinkimo ekumenizmo dvasia, tapo išvystyta t. v. revoliucinė teologija, pagal kurią aiškinama, kad tik jos pasekmėje atneštas socializmas (supr. komunizmas) tegali išspręsti tų kraštų socialines ir ekonomines problemas. Jei R. K. Bažnyčia neprisidėtų prie revoliucijos, tai ji būtų nušluota drauge su visa atgyvenusia feodaline santvarka. Bažnyčia tik revoliucijos ugnyje gali save atnaujinti ir tęsti savo dieviškąją paskirtį naujoje visumeninėje santvarkoje. Šiuo metu Lotynų Amerikoje R. Katal. Bažnyčia yra suskilusi į dvi priešingas stovyklas: į konservatorių - Kolumbijos primato kard. Kordobos vadovaujamą ir į revoliucinę (jau nebe liberalinė, kaip JAV ar Vak. Europoje) - Brazilijos arkivysk. Camaros vadovaujamą. Povilas VI specialiai atvyko į Bogotą tikslu sutaikinti šias stovyklas ir pakreipti visos Lotynų Amerikos katalikų veiklą jo enciklikos Populorum Progressio keliu.

Komunistinėje Kuboje santykiai tarp Bažnyčios ir valstybės yra geri, nes Bažnyčia visu savo autoritetu ir įtaka masėse remia Castro revoliucinę veiklą, o Castro, atsidėkodamas R. Katal. Bažnyčiai, palieka religinės veiklos laisvę. Tai tik patvirtina Vatikano nustatytą bei ekumenizmo vardu pridengtą politiką, kad yra pilna galimybė katalikų Bažnyčiai surasti ne tik koegzistencijos, bet ir bendradarbiavimo kelius su komunistine sistema. Kadangi pačioje Italijoje per paskutinius rinkimus komunistai smarkiai sustiprino savo turėtas pozicijas (laimėjo pusantro milijono balsų), tai Vatikanui sugyvenimo klausimas su komunistiniu pasauliu pasidarė dar opesnis.

Tokiai Vatikano politikai kyla pasipriešinimas ne vien Lotynų Amerikoje, bet ir visame katalikiškame pasaulyje. Juo labiau aiškėja Vatikano politika komunizmo ir ypač Maskvos atžvilgiu, tuo didesnis pasipriešinimas ima reikštis plačioje katalikų visuomenėje, kas, pagaliau, ir veda R. Katal. Bažnyčią į giliausią krizę.

Pradžioje protestantai II Vatikano Susirinkimą sutiko su dideliu entuziazmu manydami, kad R. Katal. Bažnyčia pasuks reformacijos keliu ir dėl to susidarys platūs bendradarbiavimo galimumai. Po II Vatikano Susirinkimo nutarimų buvo įvesta eilė naujovių liturginėse apeigose aiškiai pamėgdžiojant protestantų nusistovėjusią pamaldų tvarką. Sąryšyje su tokiais ėjimais katalikai išvystė milžinišką propagandą per spaudą, radiją, televiziją ir ypač per dialogus įtaigodami, kad pagaliau yra pašalinami visi nesklandumai ir atidaromi platūs keliai į pilną ekumeninę vienybę visoms krikščionių Bažnyčioms. Vienok greitu laiku paaiškėjo, kad tai tik propagandinė apgaulė. R. Katalikų Bažnyčia, kaip praeityje taip ir

po šiai dienai, nepripažįsta krikšto pilnai teisėtu aktu, jei jis yra atliktas pagal evangelikų apeigas; reikalauja, kad mišriose šeimose visi vaikai būtų krikštyti ir auklėjami tik katalikų dvasioje; laiko dideliu nusikaltimu, jei katalikas veda nekatalikę ar atvirkščiai ir, jei vedybų apeigos yra atliktos evangelikų Bažnyčioje. Taip pat katalikai nelaidojami katalikų kapinėse, jei jie buvo vedę evangelikus ir buvo sutuokti evangeliko kunigo.

Paaiškėjus, kad II Vatikano Susirinkimo priimtas ekumeninis dekretas siekia tik sugrąžinti "atsiskyrusius brolius" į vieną "tikrą", neva paties Kristaus įsteigtą, R. Katalikų Bažnyčią, tariamai dabar pačios Šventosios Dvasios atnaujintą, tai visos protestantiškos Bažnyčios, nuo pačių didžiausių iki pačių neskaitlingiausių, atmetė tokį Vatikano siekį. Reformacijos stovykla, nežiūrint savo susiskaldymo, savo uždarumo ir net paskendimo sektose, parodė savo moralinę galią -tvirtai stovėti žmogaus asmens laisvių ir Evangelijų tiesų sargyboje. Nesėkmė palaužti Reformacijos stovyklą, įsilaužti į jos tarpą tikslu sukelti joje vidujinį sąmyšį, vienu smūgiu sužlugdė visus Vatikano planus ir sukėlė pačioje R. Katal. Bažnyčioje labai didelę krizę. Taipgi Vatikanui, dėl savo pataikūniškos politikos, vedamos Maskvos ir viso pasaulinio komunistinio sąjūdžio atžvilgiu, nepasisekė įmanevruoti demokratinio pasaulio į katastrofingą padėtį, iš kurios teliktų tik viena išeitis-kapituliuoti prieš Romą. Atvirkščiai, kai plačioje katalikų visuomenėje ir net katalikiškų valstybių viršūnėse ėmė atsiskleisti,užmaskuota ekumenizmo skraiste, Vatikano vedama politika, tai kaip tik iš savųjų tarpo buvo susilaukta didžiausio pasipriešinimo ir tai dar labiau pagilino R. Kat. Bažnyčios krizę.

Vatikano politika itin skaudžiai palietė lietuvių tautos laisvės kovą. Pagal turimas žinias pastaruoju metu okupuotos Lietuvos R. Kat. Bažnyčioje įvyko radikalūs pakeitimai. Ne paslaptis, kad Lietuvos Katalikų Bažnyčia pradžioje rėmė lietuvių partizanų kovas prieš komunizmą. Vėliau, kovą pralaimėjus, perėjo į tylią rezistenciją prieš rusų okupaciją ir sovietinę santvarką. Po II Vatikano Susirinkimo nutarimų ir jų dvasioje vestos politikos, Lietuvoje katalikų bažnytiniame gyvenime įvyko radikalūs pasikeitimai. Prieita prie pilnos kolaboracijos su okupantų organais, besąlyginiai remiant visus komunistinius siekius. Dabar Lietuvoje katalikų bažnyčiose yra atnašaujamos mišios už komunistų laimėjimus Vietname, už pasaulio taiką pagal Kremliaus nustatytą liniją, už komunizmo vadus, neaplenkiant ir lietuvių tautos parsidavėlių. Sakomi pamokslai, kuriuose be atvangos smerkiami visi komunizmo priešai, o vargšai kolūkiečiai gauna papildomą porciją pabarimų už nepakankamą darbą sovietinei valstybei. Bažnyčioms renkamos aukos ir mokesčiai yra perduodami valstybės iždui, iš kurio režiminė valdžia apmoka bažnyčių tarnams algas ir pensijas bei remontuoja dar veikiančias bažnyčias. Į visus aukštesnius Bažnyčios postus yra įstatomi dva-

siškiai, kurie yra įrodę savo darbais ir nusistatymu ištikimybę sovietinei valdžiai ir, kurie be jokių sunkumų būna tvirtinami Vatikano. Į klierikų seminariją yra skiriami tik atrinkti komunistinės valdžios jaunuoliai, kurie vėliau YRA INFILTRUOJAMI į kunigų eiles, kaip patikimi valdžios agentai. Vatikanas, vesdamas tokią politiką, tikisi komunizme įsigyti pasitikėjimą ir pritapti prie naujos santvarkos. Tai yra sena Vatikano politika, išbandyta tūkstančių metų bėgyje, bet, deja, nepritaikoma komunistinėje sistemoje. Panašius kelius anksčiau bandė ortodoksų, žydų, baptistų religijos, bet be realaus pasisekimo.

Dar nėra paaiškėję Zagorskio dialogų rezultatai. Galimas dalykas, kad su įvykiais Čekoslovakijoje, kurie aukštyn kojom apvertė nusistovėjusią Vakarų Europos padėtį, gali iš pagrindų pasikeisti ir Vatikano politika Sovietų Sąjungos ir bendrai komunizmo atžvilgiu. Pirmuoju atveju, įvykus galutinam susitarimui tarp Kremliaus ir Vatikano, laisvojo pasaulio lietuvius lauktų neregėto masto smūgis, po kurio tektų iš pagrindų pakeisti visą veiklos apimtį.

E. M. NAUBURAS

PIRMOSIOS KNYGOS LIETUVIŲ KALBA

Lietuviai evangelikai pirmieji pradėjo spausdinti raštus lietuvių kalba. Jų atspausdintos knygos davė pradžią vėlesnei visai lietuvių literatūrai. Kai Martynas Mažvydas 1547 m. išleido savo katekizmą lietuvių kalba, kitos Europos tautos jau plačiai ugdė spaudą ir literatūrą. Šioje srityje Lietuvoje pasivėluota. Krašte spaudos išsivystymą trukdė iki tol istorijos eigoje susitelkusi svetimųjų įtaka. Panašioje padėtyje buvo latviai ir estai. Estų pirmasis spausdinys pasirodė 1535 m., o latvių tik 1595 m. (Spaudoje pasirodė žinia, kad esąs surastas spausdinys estų kalba dar ankstyvesnės datos.)

Po Romos imperijos žlugimo raštijos plėtojimas perėjo daugiau į dvasiškių rankas. Ankstyvesniais viduramžiais beveik tik vienuoliai-kunigai rūpinosi spaudos pažanga. Tokia bažnytiniai nusakyta literatūra plito po Europą, tokia ji pasiekė ir Lietuvą ir tai iš trijų pusių: iš rytų su slavų bažnytine kalba, iš vakarų su lotynų bei vokiečių k., ir iš pietų su lenkų kalba. Valdžios susirašinėjimai vyko tomis kalbomis, tačiau tie svetimi vėjai liaudies nepasiekė. Didžioji tautos dauguma palaikė savo senąjį lietuvių būdą, laikėsi net stabmeldiškai iškraipytų pažiūrų. Lietuvių raštija ir krikščioniškas susiformavimas galėjo vystytis tik spausdinto lietuviškojo žodžio įtakoje. Reformacija tam praskynė kelią. Ji, priešingai iki tol veikusioms svetimybėms, reikalavo tikybines tiesas skleisti vietine žmonėms suprantama kalba. Tas daugiausiai ir ragino

kurti lietuvišką raštiją.

Tą daryti skatino dar ir kitos priežastys. Lietuvoje, prie feodalinės santvarkos, valstiečių didžioji dalis buvo nustumta į žemiausį socialinį sluoksnį, o Maž. Lietuvoje bemaž visi prūsai-lietuviai jau per aštuonias kartas nešė sunkų baudžiavos jungą. Likę be apšvietos ir tinkamo bažnytinio aprūpinimo jie dvasiniai merdėjo. Štai kodėl Mažvydas žodžius "imkite ir skaitykite " stato įžangos priekyje. Jų prasmė čia labai plati: nurodo į tokią padėtį ir kartu kelia gaires naujam tikybiniam ir teisingesniam socialiniam gyvenimui. Visi žmonės, jo žodžiais tariant, tuomet "trokšdavo turėti tokį mokslą" iš spausdintų raštų.

Tačiau, spaudos darbą pradėti tuo laiku buvo labai sunku. Maž. Lietuvoje nebuvo tam reikalui tinkamai paruoštų žmonių. Hercogas Albrechtas, 1544 m. įsteigęs Karaliaučiaus universitetą, visame krašte negalėjo surasti nė vieno studijoms pralavinto lietuviškai kalbančio jaunikaičio. Taigi, visoje Maž. Lietuvoje nesurado nė vieno lietuvio abituriento. Baudžiavos našta visus slėgė, ūkiška padėtis neleido vaikų leisti į mokslus.

Kiek kitaip buvo Didž. Lietuvoje. Ten diduomenės, o kai kur ir bajorijos, sūnūs vis tik galėdavo išvykti studijoms į užsienį. Grįžę jie užimdavo žymias vietas, kai kurie pasiekdavo ir aukšto išsilavinimo. Iš jų tarpo du žymūs mokslininkai A. Kulvietis ir S. Rapolionis buvo pakviesti į Karaliaučių ir padėjo hercogui Albrechtui sukurti protestantišką Albertinos universitetą, kuris per 400 metų buvo žymus mokslo židinys Rytų Europoje. Greit ir Jurgis Zablockis, taip pat žinomas mokslininkas, iš Lietuvos atvyko kartu su eile studentų. Susidarė kadrai, kurie sugebėjo išvystyti pirmąją lietuvių literatūrą. Iš tų jaunųjų spaudos pionierių labiausiai žinomi tapo Martynas Mažvydas ir J. Šeduikonis. Tada jau prie jų prisidėjo ir Maž. Lietuvos jaunuoliai, k. a. Jonas Bretkūnas, Abelis Vilis, Jonas Bylaukis ir kt. Bendromis pastangomis jie dėjo pagrindus gimstančiai lietuvių raštijai.

Mažvydo pasiryžimas kurti veikalą pirmą kartą lietuvių kalba buvo remiamas ir profesorių ir draugų studentų. Turėdamas galvoje tų laikų padėtį ir atsižvelgdamas į reikalavimus, jis knygą skyrė ne tik Mažosios, bet visos Lietuvos evangelikams, visiems tikintiesiems.

Knygos pradžioje jis kreipiasi į Lietuvos kunigaikščius lotynų kalba. Tos eilės, reikšmingos ir šių dienų valdovams ir valdytojams, pagal prof. A. Rukšos vertimą šitaip nusako:

"Lietuva, žemė garsi, didžius ugdei kunigaikščius,
Dievo šiuos liepimus gerbk maldinga širdimi,
Ataskaitą duot kai reikės stot prieš sostą teismo Aukščiausiojo,
Kad neparblokštų tavęs didžiojo teisėjo rūstis".

Po to įvadas nurodo, kodėl reikalinga skelbti evangelijos mokslą gimtąja kalba, -kad žmonės atprastų garbinti stabus. Tada seka jau pati prakalba su taip reikšmingais žodžiais: "Bralei,

sesris, imkiet mani ir skaitykit... "Šis iš viso yra pirmas lietuviškas eilėraštis, kurio pirmieji pacituoti žodžiai dažnai imami prasmingu motto visai lietuvių literatūrai. Toliau eina priedas: "Pigus ir trumpas mokslas skaityti ir rašyti", kuris tuomet buvo labai reikalingas ir tinkamai pritaikintas. Tai vienintėlis elementorius lietuvių kalbai ligi pat XVIII a. (apima 4 pusl.).

Toliau seka svarbiausia dalis: "Catechismusa prasty szadei...", kuris apima penkias Liuterio katekizmo dalis ir iš Šv. Rašto imtus tikybinius pamokymus (iš viso 22 pusl.).

Užbaigai vėl priedas: "Pradestyse giesmes schwentas" turi 11 giesmių: 5 paruoštos paties Mažvydo, 2 - J. Zablockio, 3 - Abraomo Kulviečio ir 1 - Stanislovo Rapolionio. Pastaroji dalis tapo labai svarbi: tos pirmosios lietuviškos giesmės davė pradžią įdomiai lietuvių giesmyno istorijai.

Ta pirmoji knyga lietuvių kalba, iš viso 79 pusl., buvo atspausdinta Karaliaučiuje, Hanso Weinreicho spaustuvėje. Išleistų egzempliorių skaičius, tur būt, nebuvo labai didelis. Iki mūsų laikų yra išlikęs, kiek žinoma, tik vienas egzempliorius, kuris buvo laikomas Karaliaučiaus universiteto bibliotekoje. Jo ištraukas 1853 m. paskelbė A. Schleicheris. 1874 m. jį ištisai perspausdino prof. A. Bezzenbergeris, o 1923 m. dr. J. Gerulis pakartojo fotokopijas kartu su kitais Mažvydo raštais.

Vėliau, jau kunigaudamas Ra-

NEGALIU SUPRASTI.. Skulp. J. DAGYS

gainėje, Mažvydas parašė dar šiuos veikalus: "S. Ambraziejaus ir kitų giesmės" (1549), "Forma Chrikstima- arba krikštijimo tvarka" (1559), "Paruošimas Šv. Vakarienei priimti" (išleistas 1572) ir žymiai padidintą "Giesmyną". "Pastarasis yra Mažvydo stambiausias darbas. Jis turi 135 giesmes. Giesmynas buvo išspausdintas po jo mirties 1570 m.

Pirmųjų raštų pasisekimas ir prieinamos studijų sąlygos pritraukė į Karaliaučių vis daugiau mokslo siekiančio jaunimo, kuris mielai įsijungė ir į lietuviškos spaudos darbą. Baltramiejus Vilentas, jau kunigaudamas Karaliaučiaus lietuviams, sutvarkė Mažvydo knygų spausdinimą. Be to jis dar atliko Liute -

rio Enchiridono vertimą (1575) ir atspausdino "Evangelias bei Epistolas..."(1579). Tie raštai buvo priimti dalinai ir D. Lietuvos ev. reformatų, o vėliau net katalikų rašytojai jais pasinaudojo savo darbams.

Lietuvos ev. reformatai nuo pat pradžios palaikė gana glaudžius santykius su Karaliaučiaus lietuvių spaudos centru. Jų, Vilniuje paruošti, studentai daugiausia studijas tęsdavo Albertinos universitete. Jau kartu su Mažvydu ten aktyviai reiškėsi ev. reformatai: J. Šeduikonis ir S. Marcianas. Baigę studijas, jie grįžo į Lietuvą. Kiek vėliau Vidžių (D. Lietuvoj) ev. reformatų katechetas Albertas Striška buvo pasiųstas į Labguvą pas J. Bretkūną įsitikinti, ar jo Biblijos vertimas tiktų ir ev. reformatams. Faktinai, iki 16-jo šimtmečio pabaigos ev. reformatai bendradarbiavo Karaliaučiuje leidžiamoje lietuvių raštijoje.

Katalikybei atsigaunant, ev. reformatams vis labiau teko sukaupti jėgas, kad atsilaikyti prieš augančią priešreformacinę įtaką. Maž. Lietuvoje Bažnyčia prvalėjo kreiptis tik prieš stabmeldijos liekanas, kurios naujoje evangeliškoje šviesoje gana greit išnyko. Varžybų eigoje katalikai Vilniuje 1595 m. išleido M. Daukšos katekizmą. Trejetą metų vėliau ev. reformatai atspausdino savo "M. Petkevičiaus katekizmą "(1598m.). Šiuo veikalu irgi norėta užpildyti tuometinės literatūros spragas, nes čia buvo irgi ne tik katekizmas, bet ir giesmynas su maldaknyge, o iš dalies ir agenda. Šios knygos yra išlikęs tik vienas egzempliorius, esąs Gdansko miesto knygyne.

Metais vėliau jau pasirodė žymus veikalas, virš 700 puslapių knyga, ev. reformatų "Postilla", išspausdinta Jokūbo Morkūno spaustuvėje Vilniuje 1600 m., paruošta, rodos, Merkelio Petkevičiaus. To leidinio yra išlikęs gana nemažas skaičius, ne tiek knygynuose, kiek kaimuose ev. reformatų ūkininkų tarpe.

Daug vilties sukėlė 1653 m. kng. Jonušo Radvilos įsteigta spaustuvė Kėdainiuose. Ten išleistų knygų tarpe yra žinomos: "Kniga Nobaznistes Krikscioniskos...", "Maldos Krikscioniszkos Visokiam meatui...", "Katechisma arba Trumpa pamoksla..." ir keletas mažesnių. Tačiau visas darbas nutrūko po Jonušo Radvilos staigios mirties. Spaustuvė buvo likviduota. Vėliau ev. reformatai savo knygas spausdino Mintaujoje.

Vienas svarbiausių nuopelnų reformacijos judėjimo yra Biblijos vertimas į vietines kalbas. Jau A. Kulvietis ir Aug. Jomantas pradėjo kai kurias Biblijos dalis versti į lietuvių kalbą. Tačiau didžiausią darbą čia atliko žymiausias 16-to a. lietuvių rašytojas Jonas Bretkūnas. Jis vertimą pradėjo 1579 m. kunigaudamas Labguvoje. Vertė iš vokiškojo teksto ir baigė 1590m. Nors lietuvių kalba tuomet dar buvo be tradicijų, jis, savo giliu kalbos atjautimu ir dideliu pajėgumu valdyti plunksną, puikiai pradėjo liaudies šnektą formuoti į literatūrinę kalbą. Šv. Rašto

vertimas būdavo lyg ir kertinis akmuo raštijos vystymuisi. Tik 60 metų anksčiau, bet dar tame pačiame šimtmetyje, Martyno Liuterio Biblijos vertimas tapo epochinės reikšmės veikalu vokiečių kalbos istorijoj. Bretkūno darbas, nors tuomet atliktas ir labai gerai, bet likęs rankraščiu, negalėjo turėti tiek reikšmės mūsų raštijos raidai. Tačiau jis tapo pavyzdžiu vėlesniems vertėjams. Jis yra nepamainomas šaltinis kalbų tyrinėtojams.

Naujasis Testamentas buvo atspausdintas Karaliaučiuje 1701 m., paruoštas ev. reformatų pamokslininko Samuelio Bitnerio, o visas Šv. Raštas, J. Kvandto ir kunigų kolegijos kiek pertaisytas, irgi Karaliaučiuje 1735 m.

Spausdinto lietuviško žodžio įtakoje greit susiformavo evangelikų dvasiškija. Jaunieji kunigai, išėję į kraštą, lengvai laimėjo žmones jų pačių kalba. Tada sėkmingai buvo įgyvendintos evangelikų tiesos.

Naujų idėjų bei naujos spaudos įtakoje visoje Lietuvoje prasidėjo didelis sąžinės ir proto sąjūdis. Žmoniškumas pradėjo įsigyventi. Naujojo mokslo įtakoje net valdovai mėgino sušvelninti baudžiauninkų būklę. Tai, tarp kitko, pasireiškė ir įstatimdavystėje. Pav.: 1529 metų Lietuvos Statutas už baudžiauninko užmušimą numato tik menką bausmę, tačiau 1588 m. Statute, aiškioje naujų idėjų įtakoje, jau statomas dėsnis "galva už galvą". Čia baudžiauninko gyvybė jau tiek pat verta, kaip ir pono.

Pirmieji lietuvių kalba atspausdinti raštai davė pakitimų ne tik tikybos bei dorovės srityje. Maž. Lietuvoje pradėjo plisti ir pasaulinė literatūra. Čia ne tik pasirodo vienas po kito giesmynai, bet išleista ir eilė lietuvių kalbos gramatikų, keletas žodynų, dainų rinkinių ir praktiškų patarimų knygelių ūkininkams. Plačiai jau buvo diskutuojamas liet. kalbos grynumas, nagrinėta tautosaka ir liet. poetika. Pasak prof. V. Maciūną, Maž. Lietuvoje 17 ir 18 šimtm. buvo liet. raštijos aukso gadynė. Vėliau ir katalikai rašytojai pasinaudojo tais spausdiniais, ypatingai kalbos tyrinėjimo daviniais. Taip Simanas Stanevičius patarė pasimokyti iš "karaliaučinių" leidinių. Kun. K. Bauža ir kiti visiškai remiasi K. Milkės žodynu. Tik 19 a. evangelikų spauda neteko to pirmaujančio vaidmens.

****

XXI TREMTIES SINODAS

O, Dieve, sergėk bočių žemę,
Tegu jinai žydės ir bus tvirta:
Tegu jai saulės amžių lemia
Apveizda Tavo tėviška, šventa.
Kun. A. Šernas

Kasmet įvykstantieji Sinodai pabrėžia mūsų Bažnyčios narių tvirtą pasiryžimą- be atvangos dirbti tą darbą, kurį nelemta tremtis yra uždėjusi. Sinodai, kaip buvo praeityje taip ir šiandien tremtyje, yra svarbūs ir reikšmingi. Sinodų ramiai, rimtai, be garsinimosi, be reklamos dirbamas darbas platesniai lietuvių tautos visuomenei nežinomas. Dauguma taipgi nežino, kad tie žmogaus teisių pagrindiniai principai-sąžinės, tikėjimo ir minties laisvių, kurie yra deklaruoti Jungtinių Tautų Deklaracijoje ir dėl kurių žmonija po šiai dienai veda atkaklią kovą, - yra padėti evangelikų Bažnyčių pagrinduose. Evangelikų tikėjimas išpažįsta aukščiausią žmogaus dvasinę vertybę -žmogaus asmens laisvę. Niekas jo sąžinės nevaržo ir po ja nesiknaisioja, niekas į jo privatų šeimos gyvenimą nesikiša. Ev. Bažnyčiose laisvo žmogaus vertė ir žmoniškumas yra iškelti visoj aukštumoj ir be paliovos puoselėjami.

Tikintieji sudaro Bažnyčią. Kiekvienas evangelikų Bažnyčios narys, kaip aukščiausio lygio demokratinės valstybės pilnateisis, visomis laisvo žmogaus ir piliečio teisėmis dalyvauja savos Bažnyčios veikloje, tvarkyme ir vadovavime. Yra didis skirtumas tarp žmogaus išauklėto laisvoje dvasioje, pagrįstoje tvirtais moralės principais, ir žmogaus išauklėto dvasios vergystėje ir aklame fanatiškame paklusnume.

Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčia, kaip Lietuvos valstybės tautinė Bažnyčia, be religinių reikalų taipgi nuolatos rūpinasi ir sielojasi ir lietuvių tautos reikalais. Todėl ir šis eilinis Sinodas praėjo Lietuvos laisvės kovos metų ženkle.

Pagal įsivyravusią tradiciją Lietuvos Ev. Ref. Bažnyčios XXI Tremties Sinodas įvyko Joninių išvakarėse, 1968 m. birželio mėn. 22 ir 23 dienomis, lietuvių ev. reformatų bažnyčioje, 1942 N. Spaulding Ave., Chicago, Ill.

Sinodo posėdžiai buvo pradėti trumpomis pamaldomis ir pamokslais, kuriuos pravedė gen. suprt. kun. St. Neimanas ir suprt. kun. P. Dilys.

Sinodo direktoriumi buvo išrinktas kurt. skulptorius Jokūbas Dagys iš Toronto, Canada, o cenzoriumi-suprt. kun. P. Dilys. Sekretoriatan buvo išrinkti kuratoriai: O. Tilindienė, St. Dagys ir P. Bružas, o į rezoliucijų komisiją-kuratoriai: P. Variakojis, St. Palšis ir E. Gerulis.

Susikaupimo minute ir malda buvo paminėti ir pagerbti šiais Sinodo metais mirę mūsų Bažnyčios nariai: kunigas Mykolas Frankas, kurt. Jokūbas Yčas, kurt. Petras Klybas ir kt.

Šiltu žodžiu Sinodą sveikino ir gerus linkėjimus perdavė: Ev. Liuteronų Ziono p-jos klebonas lic.

doc. kun. J. Pauperas, Metodistų Bažnyčios Chicagoje kun. K. Burbulys, Tėviškės Liet. Ev. Liuteronų p-jos klebonas senjoras kun. A. Trakis ir prof. dr. Arthur C. Cochrane, reformatų teologijos seminarijos Dubuque, Jowa, dekanas.

Rimtas dėmesys buvo atkreiptas į prof. dr. A. C. Cochrane, nes jis buvo specialiai Š. Amerikos Presbiterionų ir Reformatų Bažnyčių Sąjungos deleguotas į mūsų Sinodą su tikslu iš pirmųjų šaltinių patirti apie Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčios buklę ir stovį. Jis Sinodą sveikino ir perdavė linkėjimus Sąjungos vardu ir pareiškė norą plačiau susipažinti su mūsų Bažnyčios veikla ir gauti daugiau informacijų. Jis dalyvavo Sinodo posėdyje, sekmadienį pamaldose ir pasakė pamokslą, giliai nušviesdamas Bažnyčios esmę.

Sinodą raštu sveikino: Lietuvos Generalinis Konsulas dr. P. Daužvardis; Pasaulio Bažnyčių Tarybos gener. sekr. dr. E. C. Blake; Pasaulio Reformatų Bažnyčių Sąjungos gener. sekr. dr. kun. M. Pradervand, mūsų Bažnyčios garbės kuratorius, kuris pranešė, kad yra gavęs iš okupuotos Lietuvos kun. P. Jašinsko laišką ir pareiškė apgailėstavimą, kad iki šiol negavęs iš okupacinės valdžios leidimo nuvykti okupuoton Lietuvon ir vietoje susipažinti su mūsų Bažnyčios bukle; Š. Amerikos Presbiterionų ir Reformatų Bažnyčių S-gos sekr. prof. dr. kun. James I. McCord, Princetono Teolog. seminarijos prezidentas, kuris taipgi pareiškė gilų susirūpinimą dėl ev. reformatų Bažnyčios padėties Lietuvoje ir prašė Sinodo atsiųsti savo atstovus tuo klausimu išsiaiškinti; Faith (tikėjimo) Presbiterionų Bažnyčios kun. A. M. Lowry, Chicago; kun. K. Trimakas, "Laiškų Lietuviams" redaktorius, Chicago.

Sveikino Sinodą mūsų Bažnyčios Kolegijos nariai iš V. Vokietijos: kun. Fr. Barnelis su Ponia pranešdamas, kad jį buvo aplankęs V. Vokietijos Reformatų Bažnyčios S-gos prez. dr. W. Niesel, kuris pareiškęs susirūpinimą dėl liet. ev. reformatų ateities okup. Lietuvoje, ir kun. Vyt. Kurnatauskas.

Iš kuratorių Sinodą sveikino: P. Kuginys iš V. Vokietijos; S. Nastopkienė iš Clevelando, J. A. V. su 25 dol. auka; O. Yčienė iš Toronto, Canada; F. Mažuikienė iš V. Vokietijos; A. Šernas iš Rockfordo, J. A. V.; J. Valiūnas iš Brockton, J. A. V.; A. ir M. Deveniai iš Santa Monica, J. A. V., su 100 dol. auka; J. Kutra su Ponia iš Santa Monica, J. A. V.; P. ir G. Šernai iš Toronto, Canada; K. Kregždė iš Toronto, Canada; H. Dilienė telegrama iš Genevos, Šveicarija; P. Ramutėnas iš Nauj. Zelandijos ir kt.

Minint Lietuvos Nepriklausomybės atstatymo penkiasdešimties metų sukaktį, Sinodas išklausė Kolegijos prezidento kurt. M. Tamulėno, jr. paskaitą: "Reformatų įnašas atkūriant Lietuvą".

Pabrėžtinas faktas, kad Ev. Reformatų Bažnyčia, ištikima kilniesiems Reformacijos idealams ir būdama lietuvišku mo ir tautinio patriotizmo tvirtove, parodė tvirtą atsparumą nutautinimui ir Lietuvos Nepriklausomybės kare bei Lietuvos vals-

XXI Tremties Sinodo dalyviai su svečiais po iškilmingų pamaldų. Chicago, 1968.VI.23
Nuotrauka R. Pipynės

tybės atstatyme davė nepropor-cionaliai didelį skaičių patyrusių žymiausių karo vadų, o visose valstybės atstatymo srityse-vadovaujančių gabių darbuotojų, veikėjų. Lemtinguoju metu liet. ev. reformatai nuoširdžiai ir stropiai atliko savo tautai pareigas ir visai pagrįstai gali didžiuotis praeityje nuveiktais darbais, o ateities gyvenime ir toliau vadovautis savo dvasiniais ir idėjiniais principais.

Sinodo dalyvių taipgi rimtas dėmesys buvo atkreiptas ir į antrą svarbų šių metų įvykį, - tai į IV-jį Pasaulinės Bažnyčių Tarybos generalinį suvažiavimą Uppsaloje, Švedijoje, liepos mėn. Suprt. kun. P. Dilys savo paskaitoje "Uppsalos suvažiavimo reikšmė" iškėlė šio suvažiavimo, kuriam parinktas obalsis: "Štai aš viską darau nauja", svarbumą šių dienų neramumų persunktame pasaulyje.

Po paskaitų Sinodas perėjo prie konkrečių mūsų Bažnyčios reikalų svarstymo. Pirmoje eilėje buvo išklausytos Kolegijos ir kitų organų nuveiktų darbų apyskaitos. Iš Kolegijos prezidento kurt. M. Tamulėno, jr. plataus pranešimo paaiškėko, kad Kolegija yra giliai susirūpinusi mūsų Bažnyčios sunkia padėtimi okupuotoje Lietuvoje ir, kad parašė atitinkamus raštus protestantų organizacijoms, išdėstydama rimtą padėtį ir prašydama konkrečių pastangų. Kolegija taipgi padėjo nemažas pastangas, kol išgavo teisę pasiųsti savo atstovą kurt. Haliną Dilienę į Uppsalos suvažiavimą. Kurt. H. Dilienė lankysis Šveicarijoje, kur asmeniškai stengsis aplankyti protestantiškų organizacijų vadovybes ir išaiškinti sunkią Ev. Ref. Bažnyčios padėtį okup. Lietuvoje. Sinodas šiuo reikalu priėmė atitinkamą nutarimą. Iš tolimesnio pranešimo paaiškėjo, kad Kolegija daugumą praeito Sinodo pavestų darbų yra atlikusi. Sudarė "Mūsų Sparnų" žurnalui redakcinę komisiją, kuri savo darbą atlieka be priekaištų. Rū-

pinasi tvarkimu prof. dr. kun. P. Jakubėno atsiminimų ir nori išleisti atskiru leidiniu. Atlikti bažnyčios pastato iš lauko pusės dažymo darbai. Išlaidos padengtos iš Kolegijos ir parapijos kasų.

Kolegijos iždininkas kurt. J. Dagys padarė įplaukusių pajamų ir padarytų išlaidų apyskaitą ir vėliau referavo apie sekančių metų veiklai sudarytą sąmatą.

Iš parapijų veiklos pranešimą padarė gen. suprt. kun. S. Neimanas konstatuodamas, kad gyviausiai veikia Chicagos parapija, kad buvo aplankyti ir aptarnauti toliau gyveną liet. ev. reformatai.

"Mūsų Sparnų" žurnalo reikalu pranešimą padarė redak. kurt. J. Kregždė. Jis pabrėžė, kad "M. Sp." pagrindinis siekis-jungti visus lietuvius evangelikus išblaškytus po visą laisvąjį pasaulį, kad liet. evangelikų veikla atsispindėtų žurnale ir kad kiekvieną lietuvį evangeliką "M. Sp." lankytų. Šiam darbui įvykdyti kvietė visus talkon. Kvietė visus imtis plunksnos ir rinkti žinias apie mūsų Bažnyčią, apie mūsų veikėjus, kurie turėtų būti įamžinti "M. Sp." Dėkojo kurt. J. Kutrai ir kurt. inž. G. Šernui už prisiuntimą Los Angeles ir Canados p-čių sąrašų. Išreiškė ypatingą padėką gen. suprt. kun. S. Neimanui, kaip daugiausiai rašančiam ir stropiausiam bendradarbiui. Už bendradarbiavimą šiltai padėkojo teol. lic. kun. J. Pauperui, senj. kun. A. Trakiui, kurt. skulpt. dail. J. Dagiui, kurt. teis. J. Kutrai, pedagogui istorikui M. Nauburui, Vasario 16 gimn. mok. Fr. Skėriui, kurt. J. Trečiokui, kurt. agr. V. Karosui ir kt. Kvietė visus liet. evangelikų kunigus aktyviau įsijungti į žurnalo bendradarbių eiles. Padėkojo redakcinės komisijos nariams už nuoširdų pasišventimą, kas įgalina žurnalą laiku išleisti.

Iš Ev. Spaudos Centro veiklos pranešimą padarė kun. K. Burbulys. Knygos "J. Husas" spausdinimas įpusėtas. Esą sunkumų su spaustuvėmis.

Apie Liet. Evangelikų Tarybos veiklą pranešimą padarė šios Tarybos sekretorius kurt. V. Karosas. Iš Tarybos didesnių darbų paminėjo rengimą atsišaukimo į pasaulio protestantų Bažnyčias, sąryšyje su Lietuvos atstatymo jubiliejaus minėjimu, dėl ev. Bažnyčių pavojingai sunkios buklės okupuotoje Lietuvoje, kartu įjungiant Latvijos ir Estijos evangelikus. V. Vokietijoje latvių, estų ir liet. liuteronai paruošė atskirą atsišaukimą įteikti IV-jam Pasaulio Bažnyčių Tarybos suvažiavimui Uppsaloje. Antras didesnis darbas, tai buvo suorganizuotas lietuvių evangelikų radijo valandėlių pravedimas per "Margučio" ir "S. Barcaus" radijo programas.

Revizijos komisijos pirmininkas kurt. J. Jakubonis perskaitė darytos revizijos Kolegijos ir "M. Sp". žurnalo kasose patikrinimo aktus konstatuojančius, kad abi kasos tvarkomos pavyzdingai.

Sinodas, susipažinęs su Kolegijos atliktais darbais ir su patiektomis apyskaitomis, priimdamas juos patvirtino ir pareiškė padėką. Sinodas taipgi priėmė sekantiems metams sąmatą ir pavedė Kolegijai vykdyti. Sinodas užgyręs Kolegijos žygius ir pastangas mūsų Bažnyčią atsto-

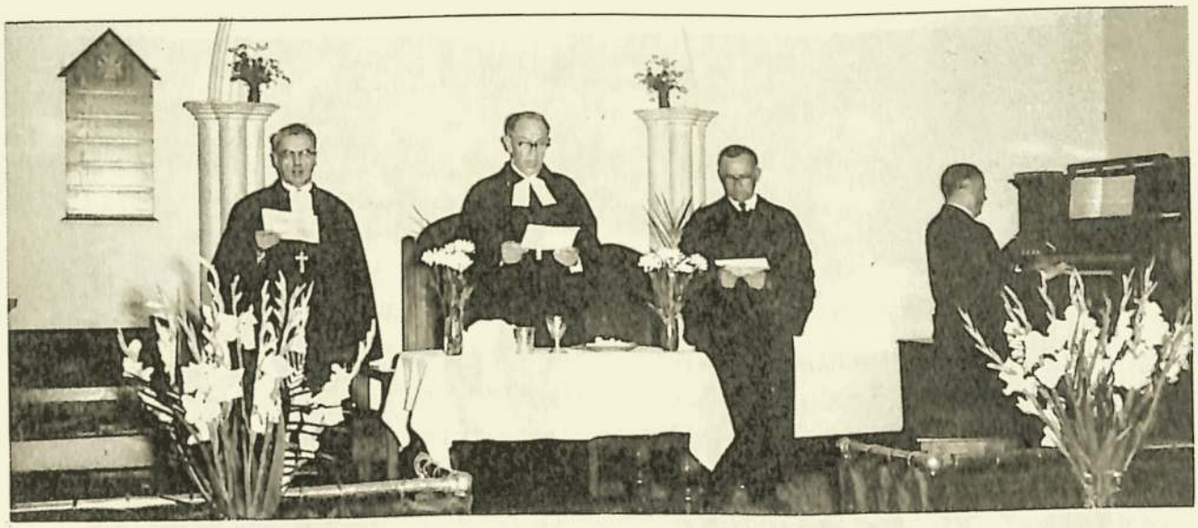

XXI Tremties Sinodo iškilmingas pamaldas praveda (iš k. į d.): suprt. kun. P. DILYS, gener. suprt. kun. St. NEIMANAS ir svečias prof. dr. A. C. COCHRANE. Vargoninkauja muzikas A. KALVAITIS. Chicago, 1968.VI.23 Nuotrauka R. Pipynės

vauti Uppsalos suvažiavime, pavedė Kolegijai išrūpinti teisę oficialiai atstovauti mūsų Bažnyčią pasauliniuose Bažnyčių suvažiavimuose.

Sinodas teigiamai pasisakė dėl paminklų statymo mūsų Bažnyčios atsižymėjusiems nariams, kad jų kapai nebūtų laiko sunaikinti, ir pavedė Kolegijai, reikalui esant, pasirūpinti uždėti antkapius. Šiam reikalui leido išlaidas daryti virš patvirtintos sąmatos ir patvirtino Kolegijos nutarimą uždėti antkapį ant kurt. Kl. Šepetienės kapo Šveicarijoje.

Diskusijų eigoje iškilo klausimas, kam priklauso teisė kalbėti Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčios vardu, ar bendrai reikšti lietuvių ev. reformatų pažiūras, nusistatymą vienu ar kitu klausimu. Sinodas, pagal nusistovėjusias tradicijas ir mūsų Bažnyčios principus, išpažįsta kiekvienam pilną individualinę laisvę ir nevaržo nė vieno Bažnyčios nario dalyvauti, kur jis pagal savo sąžinę randa reikalą. Sinodas, atsižvelgdamas į dabartines sąlygas, kuriose gyvename, prašo visus Liet. Ev. Reformatų Bažnyčios narius, kuratorius, dvasiškius nedaryti viešų pareiškimų, įsipareigojimų organizacijoms bei sambūriams, kur būtų saistoma Liet. Ev. Reformatų Bažnyčia, neturint iš anksto Sinodo ar Kolegijos įgaliojimo ar pavedimo. Sinodas šiuo klausimu priėmė atitinkamą memorialą ir pavedė Kolegijai vykdyti.

Sinodas išrinko kuratoriais: jūrų kapitoną Kostą Burbulį, s. Jono, gyv. Baltimorėje, kilusį iš Šimpeliškių km., Biržų valsč. ir apskr. ir inž. Petrą Ramutėną, s. Jokūbo, gyv. Naujoje Zelandijoje, kilusį iš Žardinių vnk., Papilio valsč., Biržų apskr. Kandidate į kuratorius priėmė mokytoją Eriką Dilytę, d. Povilo, gyv. Chicagoje.

Sekančią dieną, sekmadienį, įvyko iškilmingos sinodinės pamaldos su šv. komunija, kurių metu, be anksčiau minėto prof. dr. kun. A. C. Cochrane, pamokslus pasakė gen. suprt. kun. S. Neimanas, plačiai paminėdamas okup. Lietuvoje mirusį kun. M. Franką, ir suprt. kun. P. Dilys

Dvi sesės ir trys pusseserės (iš k. į d.): Matilda KUOLIENĖ, dr. Liuda KUOLAITĖ, Laima PLAČAITĖ, dr. Angelė KUOLAITĖ-KAZLAUSKIENĖ, mok. Marija PLAČIENĖ. Toronto, 1967.VIII.

nušviesdamas Lietuvos Nepriklausomybės ir laisvės kovų prasmingumą. Pamaldų metu solo giedojo solistė p. Ida Tamulėnienė iš Racine, Wisc., akomponavo vargonais muz. A. Kalvaitis.

Po pamaldų visi Sinodo dalyviai ir svečiai susirinko salėje Moterų D-jos parengtų tradicinių pietų. Sinodo direktorius kurt. skulpt. J. Dagys, pasidžiaugęs proga būti šiame Sinode, pasveikino visus dalyvius ir kvietė jaunimą gausiau dalyvauti bažnytinėje veikloje. Kurt. V. Karosas, padaręs svarbesnių Sinodo nutarimų apžvalgą, pakvietė iš tolimesnių vietovių atvykusius trumpam žodžiui: kurt. dr. D. Kregždienę iš Cincinnati, Ohio; kurt. jūrų kapitoną K. Burbulį iš Baltimorės, Md.; p. Variakojienę, kurt. plk. lt. Jono Variakojo našlę, iš St. Charles, Ill.; veterin. dr. J. Motiejūną iš Indiana; kurt. O. Dūbraitę iš Rockford, Ill.; solistę p. Idą Tamulėnienę iš Racine, Wisc. ir kt.

Sinodo direktorius, viso Sinodo vardu padėkojęs Kolegijai už atliktus darbus metų bėgyje, Chicagos parapijai ir Moterų D-jai už Sinodo globą ir vaišinimą, solistei p. Idai Tamulėnienei už gražų solo giedojimą iškilmingose pamaldose, vargonininkui A. Kalvaičiui už akomponavimą ir grojimą vargonais, kunigams už dvasinį aptarnavimą išblaškytų mūsų Bažnyčios narių ir visiems už atliktą darbą ir aktyvų dalyvavimą Sinodo posėdžiuose, -uždarė XXI-jį Tremties Sinodą, pakviesdamas gener. suprt. kun. S. Neimaną sukalbėti maldą.

Sinodas buvo užbaigtas pakilioje, darnioje nuotaikoje su viltimi į ateitį. J. Kr.

M. TAMULĖNAS, jr.

REFORMATŲ ĮNAŠAS ATKŪRIANT LIETUVĄ

(XXI Tremties Sinode skaitytos paskaitos santrauka)

Lietuvis reformatas yra veiklus, jautrus ir darbštus savo tautos narys. Jo demokratiniais pagrindais paremta galvosena, tvirtas nusistatymas ir nuosekli tolerancija yra persunkti lietuviška dvasia. Jis veikliai reiškiasi savo tautos gyvybingume ir jos kultūros kėlime. Iš protestantų tarpo išaugo M. Mažvydas, J. Bretkūnas, K. Donelaitis ir eilė kitų. Jie pirmieji rašė lietuvių kalba knygas ir kūrė lietuvių literatūrinę kalbą, kuo ir šiandien didžiuojasi visa Lietuva. Reformatai per šimtmečius atsilaikė bet kokiam nutautinimui. Jų religinis jausmas buvo gaivinamas lietuviška giesme, malda ir pamokslu.

Lietuvių tautoje neskaitlingi reformatai yra davę daug vertingo savo kraštui visuomeninėje, ekonominėje ir švietimo srityse. Kovoje už Lietuvos Nepriklausomybės atstatymą savo pareigas atliko su kaupu, aukodami gyvybes ir liedami kraują už tautos laisvę.

Vasario 16 Aktui įgyvendinti buvo organizuojama Lietuvos kariuomenė. Reikėjo gerai paruoštų, drąsių ir laisvės kovai pasišventusių karių. Caro Rusijos armijoje buvo nemažas skaičius reformatų. Po įvykusių Rusijoje revoliucijų veik visi lietuviai kariai grįžo į tėvynę ir įsijungė į kuriamą Lietuvos kariuomenę. Pirmuoju Lietuvos kariuomenės vadu buvo mūsų Bažnyčios narys gen. Silv. Žukauskas. Nepriklausomybės kare dalyvavo visa eilė mūsų karių: gen. lt. M. Katche, brigados gen. St. Nastopka, plk. M. Jašinskas, plk. lt. J. Variakojis, plk. M. Karaša, mjr. P. Gudelis, plk. lt. J. Stakionis, kar. J. Nastopka, kar. J. Eidukas ir eilė kitų.

Visi mes labai gerai atsimename kuratorių plk. lt. Joną Variakojį. Jis buvo labai tauri asmenybė. J. Variakojis buvo savanoris ir pirmųjų bei pavojingųjų kovų dalyvis. Jis ėjo aukštas ir atsakingas pareigas mūsų kariuomenėje. Taipgi buvo Susisiekimo Ministerijos valdytoju ir Krašto Apsaugos ministeriu. Tremtyje plk. lt. J. Variakojis, kaip garbingas kuratorius, įsijungė į Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčios veiklą. Buvo renkamas Sinodų direktorium. Būdamas santūrus, taktiškas, geros orientacijos, Sinodų posėdžius pravesdavo sklandžiai.

Karininkas Jonas Nastopka biržėnams buvo Lietuvos Nepriklausomybės karo aukų simboliu. Jo kapas tautinių švenčių metu būdavo organizacijų ir visuomenės gausiai lankomas.

Paminėti kariai yra tik dalis tų, kurie matė, džiaugėsi ir žavėjosi prašvintančia Lietuvai laisve. Jie pažadino mūsų kaimuose ir miestuose laisvės troškimą, kovos entuziazmą ir

pasišventimą. Savanoriai, partizanai ir besikuriančios Lietuvos kariuomenės kariai savo kraujo auka atpirko mums laisvę ir valstybės atstatymą.

Rusijos carų laikais Lietuva buvo tamsi ir juoda. Kaip rusų valdžia rūpinosi švietimu galima spręsti iš to, kad maždaug 2000 kv. km plote buvo tik trys pradžios mokyklos. Nemažai reformatų, nežiūrint sunkių sąlygų bei materialinių išteklių stokos, pasiekė aukštąjį mokslą. Vienas iš tokių buvo prof. dr. kun. P. Jakubėnas. Jo lietuviška veikla jau reiškėsi Mintaujos gimnazijoje ir Tartų universitete. 1900 m. Vilniaus Sinodo buvo ordinuotas ir paskirtas antruoju kunigu Biržuose. Jo dėka Biržai iškilo švietimo ir ūkio srityse. Jis buvo labai šakota asmenybė: kieto būdo, tvirtų principų ir didelės energijos vyras. Jis mylėjo savo tautą, savo kraštą ir jo žmones. Jis buvo kunigas, mokytojas, visuomenininkas, visokių draugijų organizatorius ir rėmėjas. Jis rūpinosi lietuviška spauda, pats rašė, leido ir steigė spaustuvę. Kun. P. Jakubėno ir M. Yčo rūpesčiu ir pastangomis buvo įsteigtas (1925-1936) Ev. Teologijos fakultetas Kaune. Jis buvo šio fakulteto dekanas, Bažnyčios istorijos profesorius ir Ev. Ref. Bažnyčios gener. Superintendentas. Kun. P. Jakubėno paskatinti bei paraginti, mūsų ūkininkai, kai kurie būdami ir labai neturtingi, savo sūnus ir dukras leido į mokslus. Kada atsikūriančiai Lietuvai reikėjo įvairiose valstybinio gyvenimo srityse žmonių, tai reformatai tą trūkumą užpildė. Jau 15 metų suėjo, kaip prof. dr. kun. P. Jakubėno nėra gyvųjų tarpe, bet jo dideli darbai, atlikti mūsų Bažnyčiai ir Lietuvai, tebėra gyvi.

Labai didelį įnašą lietuviškos inteligentijos paruošime davė adv. M. Yčas. Jis, būdamas IV Dūmos atstovu iš Kauno gubernijos, 1915 m. išgavo iš rusų valdžios leidimą ir įsteigė Voroneže dvi M. Yčo vardu gimnazijas: berniukų ir mergaičių. Šios gimnazijos paruošė atsikūriančiai Lietuvai inteligentų kadrą. M. Yčas buvo Finansų ministeriu, taip pat ėjo Susisiekimo ir Prekybos bei Pramonės ministerio pareigas. Buvo uolus mūsų Bažnyčios kuratorius ir dažnas Sinodų direktorius.

Reformatai davė nemažą įnašą ir švietimo srityje. Davė daug pradžios mokykloms ir gimnazijoms mokytojų ir universitetui profesorių. Pav.: 1927 m. Biržų gimnazijoje buvo 16 mokytojų, iš jų 12 reformatai. Visi mokytojai su didele meile, visu rimtumu, pilna tolerancija kitaip tikinčių atžvilgiu, dirbo mokymo ir auklėjimo darbą. Kauno V. D. Universitete profesoriavo istorikas prof. dr. Jonas Yčas, prof. dr. kun. P. Jakubėnas, prof. dr. kun. K. Kurnatauskas, lekt. Petras Šernas, Veterinarijos Akademijos rektorius prof. dr. Juozas Žemaitis, doc. vet. gyd. Petras Nastopka ir kt.

Iš karo griuvėsių atsistatančios Lietuvos žemės ūkiui ir ekonominiam gerbūviui pakelti reikėjo gerų, sąžiningų ir tam darbui pasiruošusių specialistų. Lietuvai paskelbus nepriklauso-

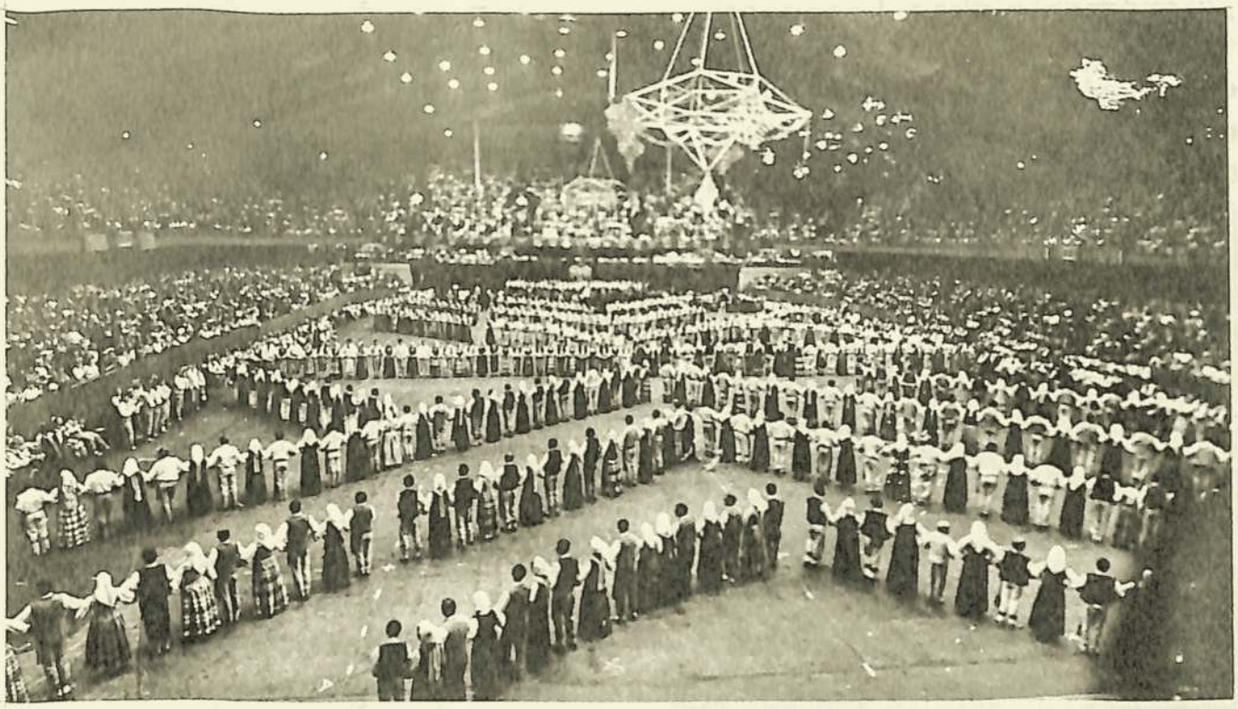

Vaizdas iš grandiozinės J.A.V. ir Canados lietuvių III-sios Tautinių Šokių Šventės, įvykusios 1968.VII.7 Tarptautiniame Amfiteatre, Chicagoje. Kabantis šiaudinukas — dr. Paulinos VAITAITIENĖS. Lietuvos miestų herbai, kurie puošė tribūną, — mokytojos Palmyros LAMPSATIENĖS. Nuotrauka — M. Nagio

mybę, agr. Petras Kregždė iš tolimojo Sibiro skuba į tėvynę ir įsijungia į jos atstatymo darbą. Skiriamas Žemės Ūkio Ministerijos tarnybon ir eina įvairias pareigas: įgaliotinis Biržuose; Rokiškio, Zarasų ir Utenos apskričių inspektorius, vėliau vicedirektorius Žemės Reformos Valdyboje. Buvo Steigiamojo seimo atstovu. 1926 ir 1940 m. nuo pasiūlymo būti Žemės Ūkio ministeriu - atsisakė. Politinė karjera jo neviliojo ir jis visas darbščiausias gyvenimo dienas pašventė kooperacijos kėlimui ir žemės ūkio finansavimui. Jis buvo tos nuomonės, kad Lietuva tik tada klestės, kai turės tvirtus ekonominius pagrindus. Agr. P. Kregždė visu rimtumu ir meile pasišventė šiam darbui. 1927 - 1940 m. būdamas Žemės Banko direktorium, kartu buvo ir aktyvus bendradarbis "Lietūkio", "Pienocentro", "Maisto" ir "Žemės Ūkio Rūmų". Min. pirmininkas J. Tubelis buvo pavedęs jam valdyti specialų fondą Klaipėdos krašto reikalams finansuoti. Pinigus išmokėdavo P. Kregždė, kurių sąskaitos buvo sunaikinamos Valstybės Kontrolės atstovo akivaizdoje. Tai buvo didelis min. pirmininko pasitikėjimas jo sąžiningumu. Agr. P. Kregždei rūpėjo ir mūsų Bažnyčios reikalai. Jis buvo kuratorius, dalyvaudavo sinoduose ir buvo kelis kartus jo direktorium.

Čia suminėsiu ir kitus reformatus dirbusius vadovaujančiuose postuose: ekonomistas Petras Šernas, Klaipėdos Žemės Banko direktorius; teisininkas Jokūbas Šernas, Vasario 16 Akto signataras, Lietuvos Tarybos narys, laikinosios vyriausybės IV-to min. kabineto ministeris, Prekybos ir Pramonės Banko

direktorius; mkt. Kostas Kregždė, visuomenininkas, kooperatininkas, II-jo seimo atstovas; kooperatininkas Povilas Dagys, Lietūkio vyr. direktorius ir kt.

Grįžkime į Biržus - į reformatų religinio ir kultūrinio gyvenimo centrą.

Lietuvos valstybės atstatymo pradžioje, organizuojant Biržų miesto savivaldybę, Povilas Klybas 1918 m. gruodžio mėn. 18 d. buvo išrinktas pirmuoju miesto burmistru. Šias pareigas su mažais pasikeitimais (burmistro, ar viceburmistro) ėjo iki pasitraukimo iš Lietuvos. P. Klybas buvo sąžiningas, sumanus, darbštus ir tvarkingas. Jis buvo tikras Biržų miesto tėvas, pašventęs biržiečiams savo geriausias darbščiųjų metų jėgas. P. Klybas buvo nuo pat jaunystės dienų veiklus Ev. Ref. Bažnyčios narys, kuratorius ir paskutinis Lietuvoje Kolegijos prezidentas (1943-1944)

Biržų miesto ligoninės vedėju buvo kurt. dr. Jokūbas Mikelėnas, ilgametis Kolegijos prezidentas, o paskutiniais savo gyvenimo metais tremtyje - garbės prezidentas.

Biržų Žemės Ūkio Smulkaus Kredito Banko direktorium buvo kurt. Petras Variakojis. Tai stambi asmenybė Biržų ekonominiame ir kooperatyviniame gyvenime. Būdamas nuoseklaus galvojimo ir pasižymėjęs dideliais gabumais, jam pavestą vadovauti banką iškėlė į pirmasias eiles. P. Variakojį, kaipo kooperatininką, matome dirbantį ir kitose organizacijose: Biržų Pieno Perdirbimo B-vėje, Vartotojų B-vėje "Aitvare", Biržų Ugniagesių D-joje, Prekybos B-vėje "Agaras", Biržų Žemės Ūkio D-joje, Akcinėje B-vėje "Siūlas", o taipgi visoje eilėje kooperatinių organizacijų centruose Kaune. P. Variakojis yra didelis bičių mylėtojas, mūsų Bažnyčios kuratorius, ilgametis Kolegijos iždininkas (1924-1960 m.).

Pačiuose Biržuose atsakingose ir vadovaujančiose vietose dirbo: kurt. Mot. Tamulėnas, sjr. - Biržų apskr. žemės tvarkytojas; kurt. Myk. Plepys - Biržų pašto viršininkas; kurt. Val. Snarskis - akcizo revizorius; kurt. Jon. Mekas - Žemės Ūkio D-jos vedėjas; kurt. Vil. Grytė - gimnazijos direktorius; kurt. Jurg. Kutra - gimnaz. vicedirektorius; prov. Al. Puodžiūnas - vaistinės savininkas; Mart. Mažuika - visuom. veikėjas; agr. Petr. Variakojis - žem. ūkio veikėjas ir kt.

Iš aukščiau paminėto matome, koks nedidelis nuošimtis Lietuvoje buvo reformatų ir kokį didelį įnašą jie davė tėvynės laisvės kare, jos atstatyme, o vėliau ir valstybės kūrime visose darbo srityse.

Religija turi daug įtakos į dvasinį žmogaus išsivystymą. Superint. kun. J. Šepetys knygoje "Reformacijos istorija Lietuvoje" rašo: "Būtinai reikia atminti, kad kartu su religiniu reformaciniu judėjimu visuomet yra surištas ir stengimasis reformuoti ir politinius, visuomeninius ir ekonominius santykius valstybėje".

Reformatas, išauklėtas protestantiškoj dvasioj, yra plačių pažiūrų, toleruoja kitų įsitikinimus, aukštai vertina ne vien savo religiją, bet ir tautybę.

H. DILIENĖ

ĮSPŪDŽIAI IŠ IV PBT SUVAŽIAVIMO

Netoli Stockholmo, 40 mylių į šiaurę, abiejose Fyris upės pusėse yra, amerikonų akimis žiūrint, nedidelis, vos 80 tūkstančių gyventojų, miestas Uppsala, iš praeities garsi ir labai reikšminga vietovė. Čia aukštai į dangų kyla garsiosios liuteronų katedros kuorai, čia yra Švedijos liuteronų vyskupijos buveinė. Uppsala turi universitetą su 1620m. įsteigta biblioteka. Toje bibliotekoje randame kruopščiai surinktą ir suregistruotą medžiagą apie Lietuvos-Švedijos santykius pirmoje XVII šimtmečio pusėje, o taip pat šaltinių apie Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčios didikus, gyvenusius Biržuose, svarbiausia apie mūsų didvyrį kung. Jonušą Radvilą. Visų tų veikalų katalogas yra išleistas 1958 m. ir pavadintas: "Polonica Vetera Upsaliensia" (Acta Bibliothecae R. Universitatis Upsaliensis, XIII t.). Šie 1968 metai su Uppsala yra susiję per ekumeninio sąjūdžio steigėją arkivysk. Nathaną Söderblomą. Uppsaloje palaidotas, buvęs Jungt. Tautų gener. sekretorius, dr. Dag Hammarskjöld, kurio kapą, pagarbiai lenkdami galvas, aplankė daugelis P. B. T. suvažiavimo dalyvių.

IV Pasaul. Bažnyčių Tarybos suvažiavimas buvo sušauktas Uppsaloje 1968 m. liepos 4-20 d. Suvažiavimo pareigūnai-vertėjai, vadovai ir pan. atvyko į Uppsalą daug anksčiau. Delegatai ir svečiai pradėjo rinktis liepos 3-čią d. Užsiregistravę didžiulės

Kurt. Halina DILIENĖ, Lietuvos Ev. Reformatų Kolegijos Tremtyje atstovė, Uppsaloje prie Fyris sporto salės

Fyrishallen sporto salės patalpose, gaudavo reikalingą medžiagą posėdžiams, o svarbiausia, kortelę su pavarde ir atstovaujamos Bažnyčios pavadinimu, kurią privalėjo visą laiką nešioti prisisegus. Be to "paso"-kortelės nebuvo leidžiama įeiti į Fyrishallen. Suvažiavimo dalyviai visą laiką prie salės dežuruojančiais autobusais buvo vežiojami į jiems paskirtus kambarius. Dauguma gyveno visai neseniai pastatytose studentų dormatorijose, gerokai už miesto. Ten pat gaudavo ir pusryčius.

Švedų buvo viskas nepaprastai gerai sutvarkyta ir suorganizuota, t. p. buvo rodomas nuoširdus vaišingumas visiems suvažiavusiems. Pietūs ir vakarienė būdavo apatinėse salėse. Maistas skanus ir įvairus, -valgyk kiek nori.

Garsiosios Uppsalos katedros bokstai

Teko nugirsti tik rusus tarpusavy švedų maistą kritikuojant. O mes, iš Amerikos ir Europos atvykę, tik stebėjomės, kaip gerai paruoštas maistas 3000 žmonių.

IV P. B. T. suvažiavimo šūkis buvo paimtas iš Šv. Jono Apreiškimo: "Štai aš visa darau nauja". Pasaulinio masto kongresai reikalauja rūpestingo pasiruošimo. Vykdomieji komitetai pradeda dirbti jau prieš 2-3 metus. Reikia parinkti paskaitoms žmones, kurie gerai orientuojasi tarpbažnytiniuose santykiuose ir yra susipažinę su pasaulio politika, o svarbiausia - kaip geriau atsiekti suvažiavimo tikslą - įrodyti ir įtikinti dalyvius ir nedalyvius, kad tikrai Dievas visa daro nauja.

1968 m. Uppsalos suvažiavimas, galima sakyti, buvo pirmas bažnytinis kongresas istorijoje, kuriame ypatingas dėmesys buvo atkreiptas į šio pasaulio įvykius, - ekonomiški samprotavimai užėmė svarbią vietą. Uppsaloje buvo bandoma sąžiningai įvertinti ir kritikuoti pasaulio įvykius. Naujosios technikos, nepaprasto, bet kartu ir vis augančio skurdo klausimas, tapo rimtu egzaminu tikinčiam žmogui. Ko tas žmogus yra vertas netikinčio kaimyno akyse? Tikintis žmogus dažnai mato, kad jo netikintis dvasinis brolis visai nėra moraliniame gyvenime atsilikęs nuo krikščionių, o dažnai parodo daug daugiau solidarumo ir gailestingumo, negu aktyvūs Bažnyčios nariai.

Į Uppsalą suvažiavo apie 3000 žmonių: virš 800 atstovų iš 231 Bažnyčios, stebėtojų, jaunimo atstovų, svečių, spaudos atstovų ir pareigūnų. Katalikų dalyvavo 150, iš to skaičiaus 15 buvo deleguoti stebėtojai.

Liepos mėn. 4-tą dieną įvyko iškilmingos IV PBT suvažiavimo atidarymo pamaldos Uppsalos Katedroje. Delegatai susirinko netoli esančiame universitete, o iš ten lėta eisena žygiavo į bažnyčią. Apie eiseną jaunimo leidžiamame laikraštuke "Hot News" buvo pastaba, kad "eisena judėjo taip pat iš lėto, kaip jos dalyvių galvosena". Dvasininkai buvo ap-

IV PBT suvažiavimo iškilmingos pamaldos Uppsalos katedroje. Vaizdo centre stovi Švedijos Karalius GUSTAVAS VI ADOLFAS. Jo dešinėje — baltuose rūbuose — Švedijos Bažnyčios arkivyskupas Ruben JOSEFSON

sivilkę bažnytiniais rūbais, kai kurie labai puošniais. Ypatingai puošniai apsirengę ir kryžiais bei ikonomis apsikarstę buvo sovietiški atstovai. Eisenoje dalyvauti turėjo teisę tik delegatai. Deleguoti stebėtojai, stebėtojai, svečiai ir kt. turėjo būti jau iš anksto susėdę paskirtose vietose. Pamaldose dalyvavo Švedijos karalius Gustavas VI Adolfas. Netoli didžiojo altoriaus jam buvo pastatyta puošni kėdė. Netoliese tokios pat dvi kėdės Zambijos prezidentui Kaundai ir žmonai. Pamaldas laikė Švedijos Bažnyčios (Svenska Kyrkan) arkivyskupas Ruben Josefson. Pamokslą pasakė senas ekumenės veikėjas Ceilono metodistų Bažnyčios kunigas dr. T. D. Niles. Pamaldų metu vargoninkavo du vargonininkai. Giedojo berniukų ir mišrus suaugusių choras. Be to, specialiai IV suvažiavimui švedų jaunas kompozitorius sukūrė labai originalią, bet daugeliui neįprastą, trimitų muziką. Keli trimitininkai buvo sustatyti įvairiose vietose ant viškų ir iš ten trimitavo garsų kaskadomis, kurie nuaidėdavo vienas paskui kitą.

Liepos 7 d. katedroje buvo pamaldos su bendra komunija, kurią priėmė ir kai kurie katalikų kunigai iš Olandijos, tuo sukeldami tam tikrą audrą Vatikane. Bendra komunija padarė man (manau, kad ir daugumai dalyvių) labai gilų įspūdį. Prieš pamaldų pradžią į katedrą įėjo jaunuolis nešinąs aukštai iškeltą kryžių; paskui jį sekė arkivyskupas, choro berniukai ir, kas man atrodė iškilmingiausia, ilga eilė baltais rūbais apsirengusių jaunų kunigų (ar diakonų)

ir poromis su jais diakonisių. Vyrai nešė prie altoriaus auksinius indus su vynu, o moterys duoną (plotkeles). Šv. Vakarienė buvo daloma prie didžiojo ir dviejų šalutinių altorių.

Vakarais, 8 ar 10 val., katedroje būdavo pamaldos ir puikūs vargonų ir kitokių instrumentų koncertai, dažniausia jaunimo organizuojami. Būdavo ir labai modernios muzikos.

Kaip esu minėjusi švedų, kaip šeimininkų, viskas buvo puikiai suorganizuota. Visa suvažiavimui reikalinga medžiaga buvo laiku paruošta ir išdalinta. Deja, apie patį suvažiavimą, ypač plenumo posėdžius, to negalėčiau pasakyti. Buvo jaučiamas kažkoks nesklandumas, įtempimas ir, svarbiausia, daugumoje posėdžių vyravo lyg ir nuobodumas. Daugybės dokumentų skaitymas, statutų nagrinėjimas, biurokratizmas ir negalimumas pravesti bet kurias gyvesnes diskusijas, -užėmė žymesnę posėdžių laiko dalį. Iš daugelio užrašų, kuriuos teko skaityti lentoje Fyris halės prieangy, prie pat įėjimo į posėdžių salę, gal tiksliausias buvo toks:

"Dievas nėra miręs !
Jis tiktai užmigo
Dokumento Nr. 329
Skaitymui įpusėjus."

Visokie suvažiavimo paįvairinimai: chorai, dainos, net dainuškos, kurias dainavo tarptautiniai žinomas liaudies dainų interpretuotojas Pete Seeger, buvo įdomūs, nors ir ne visiems, bet plenumo posėdžiais daugelis dalyvių likosi nusivylę. Kai kurie plenumą išvadino "bažnytiniu cirku". Gener. sekretorius dr. E. C. Blake į nusiskundimus dėl nuobodžių posėdžių atsakė: "Aš nėsu nusivylęs, nes jokių iliuzijų neturėjau."

Labai įdomus buvo liuteronų kun. dr. Olov Hartmann IV PBT suvažiavimui sukurtas veikalas "Tą Dieną". Nors tos dramos laikas yra Izraelis pranašo Amoso laikais, bet vaidinimas duoda akstiną krikščionims susirūpinti šių dienų pasaulio žmonija. Veikalą puikiai suvaidino eksperimentinės dramos Sigtuna studio aktoriai.

Nepaisant IV PBT suvažiavimo šūkio: "Štai aš visa darau nauja" ir iš anksto suplanuotų kalbų visam pasauliui taip labai rūpimais ekonominiais klausimais, plenume buvo skęstama senuose formalumuose. Kai iš dalyvių tarpo kildavo gyvesnių pasiūlymų ir prasidėdavo diskusijos, tai jos dažnai "dėl laiko stokos" būdavo nutraukiamos. Vienas pirmininkaujančių pasakė: "Čia ne koks nors politinis mitingas, mes čia esame iš Dievo malonės Bažnyčios vienybei ir misijoms stiprinti."

Plenume buvo ir labai gerų kalbėtojų. Viena geriausių buvo nepaprastai gyvai ir vaizdžiai kalbanti dr. Barbara Ward, tema: "Turtingos ir vargingos tautos". Deja, plenumo sesijoje jai savo kalbos neteko pasakyti, nes prieš ją Zambijos prezidentas kalbėjo dvigubai ilgiau jam skirto laiko.

Popiežiaus Pauliaus VI sveikinimas buvo priimtas ilgu plojimu. Negrų rašytojas James Baldwin, paskaitoje: "Baltasis

Bendras vaizdas IV PBT suvažiavimo plenumo posėdžių, vykusių Uppsalos Fyris sporto salėje

rasizmas ar pasaulio bendruomenė", be kitko, kalbėjo apie "melą, kurį Bažnyčia sakė pati sau ir apie save. "Dėl to melo sunaikinimas tokios Bažnyčios, kokia ji dabar yra, gali būti ne tik pageidautinas, bet ir reikalingas.

Moterys delegatų tarpe buvo mažumoje. Buvo bandoma išrinkti švedę, švietimo direktorę Birgit Rohde, į vykdomąjį komitetą. Ji, turėdama dėl balsų varžytis su vyskupu Hanns Lilje, pralaimėjo (Lilje 339, Rohde 284 balsai). Prieš moters išrinkimą į prezidiumą buvo labai smarkiai nusistatę liuteronai, stačiatikiai ir anglikonai.

Manoma, kad viena didžiausių kliūčių tinkamai vadovauti ir pravesti plenumo sesijas, - buvo centrinio komiteto narių, o t. p. daugumos delegatų senyvas amžius, virš 50 ir 60 metų. Jautėsi perdidelė spraga tarp jų ir jaunimo. Vos 4% turinčių teisę balsuoti delegatų buvo jaunesni negu 35 m. Jaunimas, kuris apsčiai suvažiavo į Uppsalą iš viso pasaulio kraštų, labai griežtai kritikavo Bažnyčią ir pasiremdamas šūkiu "Štai aš visa darau nauja", statė griežtus reikalavimus įvairioms reformoms. Ateityje numatoma leisti jaunimui

konkrečiau dalyvauti PBT veikloje. Prieš posėdžius, iš ryto, vykdavo Biblijos studijos.

Nepaisant nuobodžių plenumo sesijų, vis tik tenka pabrėžti, kad jose buvo atliktas milžiniškas darbas: apsvarstyta daugybė svarbių klausimų, išspręsta daug problemų, kad ir ne visos, ir padaryta nutarimų.

Sekcijose, komitetuose ir pakomitečiuose darbas vyko gyvai, įdomiai ir, nepaisant nuomonių skirtumo, galutiniame rezultate sklandžiai ir produktingai. Aš buvau priskirta V sekcijai ir komitetui: "Dievo garbinimas supasaulėjusiame amžiuje". Čia buvo daug ginčytasi dėl pamaldų supasaulinimo. Protestantai šiuo klausimu dažniausiai sutarė, tačiau stačiatikiai nė vieno žingsnio žengti pirmyn nesutiko: jų pamaldų tvarka esanti vienintėlė tikroji.

Buvau nuėjusi "svečiuos" ir į IV-tą sekciją: "Teisingumas ir taika tarptautiniuose reikaluose!" Čia, kaip ir plenume, Amerika buvo puolama dėl Vietnamo karo. Labiausiai putojo Maskvos patriarchato atstovas arkišventikas (archpriest) P. Sokolovskij, gyvenąs Prahoje: "Amerikos agresija yra priešinga Dievo valiai, tai nežmoniška, tai nusikaltimas." Amerikonas metodistų kun. Harold Bosley atsakė: "Mes stengsimės viską daryti, kad karas Vietname būtų užbaigtas, bet aš prašau mūsų krikščioniškų brolių iš kitų galingų valstybių t. p. priešintis jų valdžios agresijai mažesniuose kraštuose." Visi dalyviai smarkiai plojo, tik rusų atstovai sėdėjo tylūs, išskyrus du nežymius suplojimus.

1968 m. Uppsala neabejotinai yra milžiniškas įnašas į pasaulio santvarką. Daug svarbių problemų tebeliko neišspręsta, bet kelias į tai tikrai yra praskintas.

Pabaltijo valstybėmis domėtasi labai mažai. Mažose grupėse, spontaniškai susidariusiose diskusijose, teko tuo klausimu daugiau išsikalbėti. Labai maža dalis suvažiavimo dalyvių, nors apytikriai, ką nors žino apie krikščionių bendruomeninę būklę. Bandžiau pasakoti apie muziejus ir kinus Vilniaus bažnyčiose, apie negalimumą nusiųsti į Lietuvą Šv. Rašto. Jutau, kad man nevisai tikėta, bent kai kurių. Tačiau dauguma tikų nuoširdžiu rusų atstovų krikščioniškumu ir ploja, kai jie reikalauja "žmogaus teisių ir laisvės" paverg - tiesiems!

PABALTIJO EVANGELIKŲ BAŽNYČIŲ ATSIŠAUKIMAS

Artėjant Pasaulio Bažnyčių Tarybos IV suvažiavimui Uppsaloje, Lietuvių Evangelikų Taryboje buvo iškeltas sumanymas kreiptis į laisvojo pasaulio protestantiškas Bažnyčias su atsišaukimu, išdėstant sunkią ir tragišką evangelikų būklę okupuotoje Lietuvoje ir prašyti moralinio užtarimo sunkioje kovoje už savo egzistenciją. Vėliau, LET iniciatyva, buvo atsiklausta latvių ir estų ev. Bažnyčių atstovų ir buvo gautas pilnas pritarimas šiam sumanymui. Paruoštą tekstą, kurio vertimas iš anglų kalbos žemiau patiekiamas, pasirašė visų trijų tautų ev. Bažnyčių atstovai. Šis atsišaukimas buvo numatytas įteikti PBT-bos IV suvažiavimui. Deja, PBT-bos gener. sekr. dr. E. C. Blake atsisakė šį atsišaukimą suvažiavimui patiekti. Po šios nesėkmės Pabaltijo ev. Bažnyčių atstovai sukvietė spaudos konferenciją, kurioje buvo nušviesta Pabaltijo tautų evangelikų būklė, kuri rado platesnį atgarsį spaudoje. Atsišaukimo tekstas buvo neoficialiai dalinamas suvažiavimo dalyviams. V. K.

****

IR JEI VIENAS SĄNARYS KENČIA...

> Ir jei vienas sąnarys kenčia, kartu kenčia visi sąnariai. Ir jei kuris sąnarys gerbiamas, kartu džiaugiasi visi sąnariai. (I Korintiečiams 12, 26).

Pasaulio Bažnyčių Taryba ir jos Bažnyčių Komisija Tarptautiniams Reikalams skiria ypatingą dėmesį religinių laisvių problemoms spręsti. Savo posėdyje Ženevoje 1965 m. liepos 9-12 d. minėtos komisijos vykdomasis komitetas (CCIA) svarstė liečiančias Žmogaus Teisių ir Religinių Laisvių problemas ir priėmė nutarimą, kuris vėliau buvo patvirtintas PBT vykdomojo komiteto, kuriame tarp kitko pasakyta: "Religinė laisvė apima teisę pakeisti savo religiją ar įsitikinimus be jokių socialinių, ekonominių, ar politinių pasekmių. Ši teisė besąlyginiai leidžia kiekvienam laisvai tikėti ar netikėti be jokių iš kitų prievartos ar draudimų (p. 2)."

"Religinė laisvė taip pat apima teisę laisvai reikšti savo religiją ar įsitikinimus. Pamaldos, mokymas, praktikavimas ar prisilaikymas religinių nuostatų yra pagrindinės religinės išraiškos formos, kurių realizavimui turi būti suteikti galimumai (p. 3)."

"Kiekvienam asmeniui turi būti užtikrinta teisė išpažinti savo tikėjimą ar įsitikinimus, individualiai ar bendruomenėje, viešai ar privačiai (p. 4)."

VAIZDAI IŠ JAUNIMO SUVAŽIAVIMO 1968 M.

Kasparaitytė ir Timpaitė ryžtasi buriuoti...

Dr. J. Anysas skuba gelbėt

E. Dilytė su V. Pauperu dūmoja...

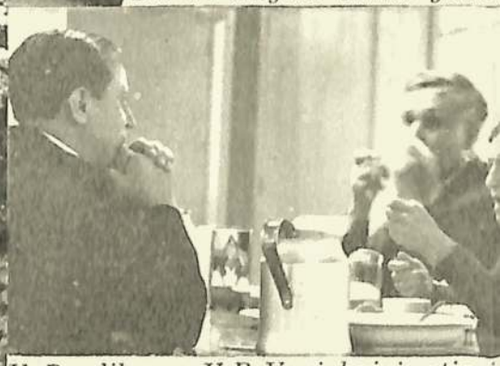

V. Bendikas su V.B. Variakojais stipri

Kunigai — prof. A. Jurėnas, suprt.

Nuotraukos dr. A. KELERTO

Sportuojame ... grojame ...

Kurename laužą ...

P. Dilys, senjoras A. Trakis — nuotaikauja ...

Rimti rūpesčiai slegia ...

PBT vykdomasis komitetas, su įsidėmėtina drąsa iškelia apverktinus socialinius, politinius reiškinius ir kryptis mūsų visuomenėje, ypač JAV ir kai kuriose Afrikos tautose.

Mes norime paklausti: kodėl taip esama, kad prieštaraujant aukščiau minėtiems PBT rezoliucijų pareiškimams, Taryba nedrįsta pasmerkti priešreliginę akciją ir krikščionių persekiojimą vykdomą Sovietų Sąjungoje ir kitose valstybėse, kur komunistų partija sugebėjo užtikrinti sau valstybės valdžią?

Sovietų Sąjungos, o taipgi pasaulyje esamų jos priklausomybėje komunistų partijų nusistatymas Bažnyčių ir religijų atžvilgiu yra gerai dokumentuotas ir mums žinomas. Todėl būtų bereikalingas dalykas atpasakoti visus istorinius įvykius po 1917 m. revoliucijos. Eilėje persekiojimų, negirdėtų anksčiau žmonijos istorijoje, pagal istorikų tvirtinimus, tūkstančiai kankinių -kunigų, vienuolių ir tikinčiųjų mirė vardan Kristaus. Užtenka šioje vietoje tik atžymėti paskutinio dešimtmečio įvykius, kuriuos randame aprašytus JAV kongreso rekorduose 1968 m. sausio mėn. 22 d. (220-224 p.), kad parodyti iki kokio laipsnio "religinė laisvė" egzistuoja Sovietų Sąjungoje:

"Iš patikimų šaltinių nustatyta, kad mažiausiai 6. 000. 000 ukrainiečių žuvo nuo bado ir nuo organizuoto marinimo badu. 1930 m. Maskva sunaikino Ukrainos Ortodoksų Bažnyčią, sistematingai išžudydama 30 arkivyskupų ir vyskupų ir per 20. 000 kunigų ir vienuolių. 1945-46 m. laikotarpyje sovietų valdžios organai sunaikino ukrainiečių katalikų Bažnyčią Vak. Ukrainoje, areštuodami 11 vyskupų ir virš 2. 000 katalikų kunigų ir vienuolių."

Šiuo metu yra vedama sistematinga priespauda prieš Bažnyčias okupuotose Pabaltijo valstybėse. Rezultate, Bažnyčios tapo efektingai izoliuotos nuo žmonių ir sulaikomos nuo Kristaus pašaukimo. Su kokiu atkaklumu šios priemonės taikomos, parodo neseniai padarytas Ateistinio Mokslo Instituto direktoriaus A. Okulovo pareiškimas (1967 m. gegužės mėn.). Jo pareiškimu šiuo metu ne daugiau kaip 15% kaimo ir 30% miesto gyventojų galima laikyti Bažnyčios pasekėjais. Yra ženklų, kad ateityje numatoma dar labiau suvaržyti bažnytinę veiklą, įvedant žymiai griežtesnę kontroliavimo techniką. Neseniai pasirodęs Jungtinių Tautų spaudos biuletenis, liečiąs parengiamąjį komitetą Žmogaus Teisių konferencijai (1968 m. kovo mėn.), patvirtina šią pažiūrą: "Komitetas numatė paruošti tarptautinei sutarčiai projektą, kuriame būtų pasmerkta visose formose taikoma netolerancija ir diskriminacija nukreipta prieš religijas ir įsitikinimus. "Čia sovietai įnešė savo pataisą, "kad po religijos praktikavimo priedanga nebūtų varžomas kolonijalizmo ir rasizmo eliminavimas". Nors JAV nurodė, kad šis nuostatas gali būti totalitarinių valstybių panaudotas kitų religijų ar įsitikinimų laisvės suvaržymui, tačiau buvo daugumos komiteto balsų priimtas ir bus įjungtas į galutinę sutartį. Mes galime tik melstis ir turėti viltį, kad krikščionių sąžinė ir sveikas protas paveiks į PBT susirinkimą ir

atmes šį gerai užmaskuotą aktą-atiduoti Bažnyčias pilnai valstybės kontrolei-švenčiant šiais metais Žmogaus Teisių deklaracijos paskelbimo sukaktį.

PBT gen. sekr. dr. Eugene Carson Blake 1967 m. spalio 15 dieną St. Louis,JAV,pareiškė:"Yra nepadoru didelei ir galingai valstybei primesti mažoms tautoms netgi teigiamą politiką jų pačių naudai" (Citata paimta iš JAV Kongreso rekordų 1967 m. spalio 17 d.). Mes toliau tikime, kad didž. gerb. PBT Gen. Sekretorius leis mums pritaikinti jo žodžius toms tautoms, kurios buvo Sovietų Sąjungos paglemžtos. Kaip aiškų pavyzdį, mes nurodome Pabaltijo valstybių - Estijos, Latvijos, Lietuvos likimą. Jų nepriklausomybės buvo prarastos išdavoje slapto susitarimo tarp Hitlerio ir Stalino(Maskva, 1939 m. rugp. 23 d.). Sovietų Sąjunga, panaudojusi savo militarinę galią, okupavo Pabaltijo valstybes, deportavo šimtais tūkstančių nekaltų gyventojų, neišskiriant moterų ir vaikų, į Sibiro vergų stovyklas.Nuo to laiko Rusijos komunistų partija vartoja visas priemones šias tautas eliminuoti ir surusinti, apgyvendindama šiuos kraštus išvežtųjų vietoje atgabentais gyventojais iš Rusijos gilumos, primesdama per mokyklas rusų kalbą, o vietos jaunimą siųsdama darbams į tolimus Sovietų Sąjungos pakraščius. Bet koks tautinės minties ir jausmo pasireiškimas bažnyčioje ar visuomenėje yra besąlyginiai uždraustas.

Mes tikime, kad PBT susirinkimo nariai pasisakys drąsiai ir tvirtai už laisvos ir nepriklausomos Estijos, Latvijos ir Lietuvos atstatymą ir pareikalaus, kad Sovietų Sąjunga sustabdytų antireliginę propagandą ir nutrauktų krikščionių persekiojimą.

Tikrieji krikščionys išpažįsta, kad krikščionių tikėjimas, būdamas savyje Dievo dovana, yra gyvas, veiklus, galingas veiksnys, kuris kuria kuklumą, pasiaukojimą, tyrumą ir visas kitas dorybes. Tikėjimas, kuris gali sugyventi su begėdiškumu, su sumindžiota garbe, pavydu, neapykanta ir bendru abejingumu Kristaus valiai ir kitu gerbuviu, nėra iš viso joks tikėjimas, bet veidmainystė ir apgaulė. Krikščionys privalo daryti gerus darbus ir turi susirūpinti gyvenančiais žiauriosios tironijos priespaudoje, nes"jei vienas sąnarys kenčia, kartu kenčia visi sąnariai..."

J. O. Lauri,
Estijos Liuteronų Bažnyčios arkivyskupas ir konsistorijos prezidetas

A. Lusis,
Latvijos Liuteronų Bažnyčios arkivyskupas

A. Keleris,
Lietuvos Liuteronų Bažnyčios Senjoras-kunigas

Kun. Povilas DILYS

UPPSALOS SUVAŽIAVIMUI PRAĖJUS

Vos penkiems mėnesiams praėjus nuo IV-jo Pasaulinio Bažnyčių Tarybos suvažiavimo Uppsaloje, įvykusio 1968 m. liepos mėn. 4-20 d., be abejo per anksti galutinai įvertinti to kongreso svarbumą krikščionijai ir pasauliui. Dar neturime pilnų atspausdintų stenografinių protokolų. Bet vis tik "Mūsų Sparnų" skaitytojams galime duoti ne tik suvažiavimo aprašymą, bet ir permatyti kelią, kur artimiausiu laiku atsidurtų krikščionija, jei ji vadovautųsi PBT dėsniais.

Uppsalos suvažiavimo metu naujųjų laikų ekumeninis sąjūdis galėjo švęsti savo virš 50 metų gimtadienį. Po ilgų formavimosi metų PBT galutinai tapo realybe Amsterdame 1948 m. ir Uppsaloje galėjo įvertinti savo 20 metų egzistavimą. V-jo visuotinio suvažiavimo Uppsaloje organizatoriams buvo aišku, kad ekumeninis sąjūdis nėra grupės žmonių pastangos dvasiniai suvienyti atskiras krikščionių Bažnyčias, bet kad tai yra visų Bažnyčių galvos-Viešpaties Jėzaus Kristaus darbas, kuris visiems laikams yra pareiškęs: "Šventasis Tėve, išlaikyk juos savo vardu, kurį tu esi man davęs, kad jie būtų viena, kaip mes!" (Šv. Jono Evangelija, 17, 11). Uppsaloje susirinkę virš 800 Bažnyčios atstovų, akredituoti stebėtojai, jaunimas ir svečiai pareiškė savo vienybę Kristuje. Toks istorinis žingsnis kalba pats už save. Tai buvo rimtas nusistatymas išeiti iš savo ligšiolinės pozicijos suprantant, kad dabartinių laikų reikalavimai nebeapsiriboja tik gražiais žodžiais be praktiškų išdavų. Arba krikščionija nutars pasiduoti Viešpaties Dvasiai ir sutiks su atsinaujinimu savo tarpe, arba ji bus dinamiško gyvenimo nušluota ir užmiršta. Uppsalos suvažiavimas buvo pastatytas prieš faktą, kad vis daugiau ir daugiau sekuliarizuojasi krikščioniška visuomenė. F. Gogarteno teologinė tezė, kad supasaulėjimas ir gyvenimo sekuliarizacija yra logiška išvada Biblijos įsiveržimo į istoriją, negalėjo būti Uppsaloje užmiršta. Todėl tame suvažiavime ir buvo taip daug laiko skirta vykstantiems įvykiams šioje žemėje. Kaip matosi iš pranešimų, Bažnyčios santykiai su pasauliu susilaukė ten tikros revoliucijos. Kitaip ir negalėjo būti. Gyvenimas parodė, kad visos krikščioniškos Bažnyčios netik neišpildė savo uždavinių, bet dažnai istorijoje nusikalto prieš pasaulį. Bažnyčios yra pasiųstos į pasaulį. Kristus reikalauja, kad jos tarnautų pasauliui. Šis reikalavimas taip dažnai buvo ir tebėra užmirštas. Bet toks stovis nebegali ilgiau tęstis. Todėl Bažnyčios santykių atnaujinimas su pasauliu yra degantis reikalas mūsų laikais.

Uppsalos šūkis: "Štai aš visa darau nauja" (Šv. Jono Apreiškimas, 21, 5) norėjo, beabejo, atkreipti dalyvių dėmesį į tai, kad mes, žmonės, esame apriboti

mūsų veikime. Mes privalome dirbti-atnaujinti save ir savo Bažnyčias ekumeniškai, bet galutiną sprendimą palikti Dievui, kuris pats padarys visa nauja. Uppsala buvo vieta, kur kiekvienam krikščioniui, kiekvienai Bažnyčiai buvo nurodytas kelias, kaip bažnytiniame darbe išeiti iš savo asmeniško ir kolektyvinio egoizmo ir pildyti šio laiko Dievo reikalavimus, o t.p. nebandyti kurti naujo pasaulio ir laukti jo išsivystymo be Dievo pagalbos.

Uppsalos suvažiavime veikė sekcijos ir komitetai. Buvo šios sekcijos:

I. Šventoji Dvasia ir Bažnyčios visuotinumas;
II. Nauji keliai misijos darbe;
III. Ekonominė ir socialinė pažanga pasaulyje;
IV. Teisingumas ir taika tarptautiniuose rekaluose;
V. Dievo garbinimas supasaulėjusiame amžiuje;
VI. Naujas gyvenimo būdas.

Svarbiausias darbas buvo atliktas sekcijose. Komitetų veikimas buvo dažniausiai lokalinio pobūdžio ir kol nepasirodys jų raportai knygų rinkoje, sunku išsamiau apie juos kalbėti. Bandysime sukoncentruoti dėmesį į sekcijų veikimą.

I SEKCIJA
ŠVENTOJI DVASIA IR BAŽNYČIOS VISUOTINUMAS

Šioje sekcijoje buvo plačiai ir išsamiai nušviesti santykiai tarp Bažnyčių, kurios priklauso PBT, o taipgi santykiai su Bažnyčiomis esančiomis už PBT ribų. Pagrindinė mintis toje sekcijoje buvo įsitikinimas, kad egzistuoja tik viena krikščioniška visuotinė Bažnyčia, kaip tai pareikšta apaštališkame tikėjime: "Tikiu į vieną šventą visuotinę krikščionių Bažnyčią..." Vienos Bažnyčios pageidauja Viešpats Kristus. Nuo New Delhi suvažiavimo buvo nemažai pastangų dėta krikščionis dvasiniai vienyti. Romos Katalikų Bažnyčios žingsnis įsijungti į bendrą ekumeninę veiklą, iš pagrindų pakeitė vienybės klausimą. Daug nuo to laiko padaryta. Veikia bendra PBT ir R.K. Bažnyčios teologinė komisija iš 14 asmenų. Bendrai yra leidžiamas Šv. Rašto vertimas. Prancūzijoje priimta bendra "Tėve Mūsų..." malda. Lokaliniai virš 1000 mažos evangelikų ir katalikų bendros grupės kelia religinius klausimus, keičia iki šiol nedraugišką, arba indiferentišką nuotaiką į draugišką. Atskirų Bažnyčių atstovai atvežė į Uppsalą ekumenišką patyrimą iš savo parapijų ir I-je sekcijoje buvo gyvas nuomonių ir metodų pasikeitimas. Ypatingai buvo pabrėžta bendra atskirų Bažnyčių atsakomybė prieš pasaulį. Naujos, greitos susisiekimo priemonės sumažino pasaulį ir paskutiniais metais labai padidėjo Bažnyčios vieningumo sąmoningumas tarp PBT narių. Atskirų Bažnyčių sujungimas, kaip, pav., vienos Metodistų Bažnyčios sukūrimas, yra laimingas pavyzdys. New Delhi buvo išleistas svarus pareiškimas apie Bažnyčių vienybę Kristuje. Dabar, po septynerių metų, tas pareiškimas pamažu tampa tikrove.

I-je sekcijoje aktyviai dalyva-

vo ir Romos K. Bažnyčios žurnalistas kun. R. Tucci, kuris pareiškė, kad jis nemato dogmatinių ir kanoninių kliūčių, kad R. K. Bažnyčia taptų PBT nariu. R. K. Bažnyčios dekrete pareiškimas apie ekumenizmą (1965 m.), kad R. K. Bažnyčia yra vienintėlė tikra Bažnyčia, nesudaro rimtų sunkumų. Pav., stačiatikiai užima tą pačią poziciją kalbant apie jų Bažnyčią, bet jau eilę metų vaisingai dirba PBT. Praktiška išvada iš katalikų noro bendradarbiauti buvo išrinkimas net 9 katalikų teologų į bendrą "Tikėjimo ir Tvarkos Komisiją" (Commission on Faith & Order). Statutas leidžia rinkti į tą komisiją pilnateisiais nariais ir ne PBT narius. I-je sekcijoje buvo pabrėžtas faktas, kad Bažnyčios visuotinumas (catholicity of the Church) nebūtinai reiškia Romos visuotinumą (Roman catholicity). Toje sekcijoje buvo nutarta, kad "visuotinumas" yra tas lemiantis faktorius, per kurį Bažnyčia pasireiškia savo pilnumu ir totaliniu gyvenimu Kristuje. Toks bendras išsireiškimas neabejotinai turi būti papildytas. Dabartinė ekumeninė padėtis aiškiai nurodo, kad nėvienoje Bažnyčioje nėra totalinio gyvenimo Kristuje. Giliai vertinant praeitį, tradiciją ir papročius, kiekviena Bažnyčia neprivalo uždaryti durų naujiems vėjams, kad dar pilniau gyventi Kristuje. Nereikia trukdyti Šventajai Dvasiai aktyviai veikti atskirose Bažnyčiose. I-sios sekcijos pareiškimas nurodo kelią į vieną visuotinę krikščionių Bažnyčią. Kiekviena bažnytinė organizacija išlaiko savo tradicijas, savo skirtumus, bet tuo pačiu laiku jaučiasi dvasiniai surišta su Visuotine Krikščionių Bažnyčia. Toks kelias sujungs Bažnyčias ateityje. Sekcijoje buvo jaučiamas protestantų nekantrumas. Protestantiškos Bažnyčios labai sparčiai žengia susivienijimo kryptimi. Apsijungimas į vieną vis didesnį organizacinį vienetą yra dažnas įvykis. Taip pat katalikai ir stačiatikiai kalba apie susiliejimą. Upsalos I-je sekcijoje viešpatavo susivienijimo dvasia. Pav., stačiatikiai neišėjo su atskiru teologiniu pareiškimu kaip Evanstone, o kalboje su protestantais rodė daug supratimo. Galutinai prieita išvados, kad tikra viena krikščioniška Bažnyčia taps tikrove, kai gyvas Kristus pilnai apsigyvens Bažnyčioje. Tai reiškia, kada žmonijai pasiseks pašalinti rasių neapykantą, skurdą ir pasaulyje viešpataus taika. Dabartiniu laiku socialiniai klausimai yra t. p. teologiniai. Kiekvienas krikščionis privalo atsakyti, ką jam reiškia tikėjimas į Jėzų Kristų. Ar tai sutinka su Šv. Dvasios reikalavimais?

II SEKCIJA
NAUJI KELIAI MISIJOS DARBE

Kalbant apie šios sekcijos veikimą, privalome neužmiršti, kad ji yra Tarptautinės Misijos Tarybos tęsinys, kuri dirbo atskirai iki New Delhi kongreso 1961 metų. Sekcijoje paaiškėjo, kad ligšioliniai Dievo Žodžio skelbimo metodai privalo būti pakeisti. Sekcija ieškojo būdų, kaip dabartiniam žmogui, kuris Kristaus nepažįsta, skelbti Dievo žodį, o t. p. kaip įtikinti supasaulėjusį,

Pasaulio Bažnyčių Tarybos gener. sekr. dr. E. C. BLAKE kalba IV PBT suvažiavime

vien popieriuje figuruojantį, krikščionį, kad tikrą dvasinį atsinaujinimą ir šiandien galima rasti tik Kristuje. Sekcijos uždavinys buvo nustatyti aiškias gaires, kaip elgtis misijos darbe ateinančių 6-7 metų bėgyje, iki sekančio PBT suvažiavimo. Darbą palengvino čekų Bažnyčios veikėjas Josef Hromadka. Jis stipriai kovojo prieš John Foster Dulles 1948 m. Amsterdame, užimdamas komunistuojančią poziciją ir ragino visiškai susitaikinti su marksizmu. Uppsaloje tas pats Hromadka pareiškė, kad marksizmas per paskutinius 20 metų nenugalėjo čekų ir slovakų širdžių: jis nedavė jo tautai ko jai reikalinga. Pasirodo, kad naujos socialinės ir ekonominės tvarkos neužtenka žmonių laimei. Tas pats J. Hromadka, kaip žinome, atviru laišku į Sovietų Sąjungos vyriausybę, pasmerkė Varšuvos pakto militarinę invaziją į Čekoslovakiją 1968 m. rugp. mėn. Krikščionybė, pagal Hromadką, turi nemažai šansų jo krašte, todėl, kad ji kreipiasi į žmonių širdis ir sielas. Sekcijoje prieita išvados, kad misija yra asmeniška, t. y. asmeniškas kreipimasis į paskirą žmogų su "gera naujiena Kristuje", t. p. ir socialinė. Tik socialinės problemos išlyginimas gali garantuoti pasisekimą misijos darbe. Negalima įtikinti, pav., pagonį Afrikoje, kad jo išganymas glūdi Jėzuje Kristuje, kai aplink jį yra neteisingumas, ekonominis vargas ir diskriminacija. Sekcijoje buvo pasidžiaugta, kad krikščioniškos varžybos tarp atskirų Bažnyčių misijos darbe jau yra

pašalintos. Buvo duota nemažai gražaus katalikų, stačiatikių ir evangelikų misijonierių sugyvenimo pavyzdžių. Didelį įspūdį padarė patyrusio misijonieriaus anglikono Canon John Taylor žodžiai, kad mes privalome skelbti pagal apašt. Povilą "ne save", ne savo Bažnyčios dėsnius, bet Kristų, kaip Viešpatį, o mes, žmonės, esame jo tarnai. Vis dažniau buvo pabrėžtas faktas, kad Kristų reikia garbinti ne tik kaip mūsų sielų gelbėtoją, bet ir kaip žmoniškumo pavyzdį. Įdomu, kad asmeniško atsivertimo klausimas, kuris sukėlė tiek daug neapykantos praeityje, beveik nebuvo keliamas.

III SEKCIJA
EKONOMINĖ IR SOCIALINĖ PAŽANGA PASAULYJE

Trečioji ir ketvirtoji sekcija-tai įvairių religinių žurnalų pranašavimo patvirtinimas, kad Uppsala atkreips daug dėmesio į šio pasaulio įvykius. Jaunimo nekantrumas ypatingai aiškiai pasirodė prie tų dviejų sekcijų iškabinant plakatus su įvairiais šūkiais ir reikalavimais. Jaunimas apkaltino Bažnyčią konservatizmu, pavadino Kristų didesniu revoliucionieriu negu Bažnyčia. Jaunimas reikalavo ne debatų, ne posėdžių, ne rezoliucijų, bet veiksmo. Jam neužtenka plojimų po Zambijos prezidento Kenneth Kaundos žodžių. Jaunimas reikalavo rasinės diskriminacijos pašalinimo visame pasaulyje, didesnio masto ūkinės paramos besiformuojantiems kraštams Azijoje ir Afrikoje.

Uppsalos organizatoriai jau seniai suprato trečiosios sekcijos svarbumą ir tam reikalui buvo sušaukta speciali konferencija Ženevoje 1967 m. Jau tada buvo išsamiai analizuota socialinė neligybė tarp žmonių. Dabartinė pasaulio ekonominė būklė yra prieštaraujanti. Iš vienos pusės technika daro nepaprastą pažangą, iš antros-tautas kuo toliau, tuo daugiau skiria gyvenimo standartas. III-ji sekcija išklausė Ženevos pasiūlymus ir bandė pastatyti juos teologijos šviesoje. Sekcija priėmė eilę patarimų, kaip elgtis ateityje socialiniais ir ekonominiais klausimais, ir pareiškė savo nuomonę apie revoliucijas, riaušes ir neramumus pasaulyje. Sekcija aiškiai remia revoliuciją ekonominėje ir socialinėje srityje, jeigu tai nėra surišta su anarchine veikla. Dauguma jų užima Martin Luther King, jr. "nonviolent" poziciją. Patarimai krikščionims rodo, kad tas klausimas privalo užimti Bažnyčioje vieną svarbiausių vietų. Paraginimai gauti aiškų vaizdą apie ekonominę ir socialinę būklę pasaulyje, tą klausimą įtraukti maldoje, organizuoti diskusijas tuo klausimu, įsijungti į tą darbą savo aplinkumoje ir asmeniškai aukoti iš savo pajamų ekonominiai silpnesnėms tautoms rodo, kad PBT pilnai pritarė jaunimo šūkiams-reikia veiksmo, ne žodžių ir nutarimų. Tos sekcijos diskusijose paaiškėjo, kad turtingesnės tautos privalo atiduoti, dovanoti, neturtingesnėms apie 20% savo pajamų per sekančius 20-30 metų. Tą mintį kadaise jau buvo pareiškęs W. Churchill.

IV SEKCIJA

TEISINGUMAS IR TAIKA TARPTAUTINIUOSE REIKALUOSE

Jau nuo Amsterdamo laikų PBT buvo smarkiai to klausimo angažuota. Visą laiką buvo pabrėžiamas faktas, kad tik kryžius gali žmonijai duoti teisingumą ir taiką. Šioje sekcijoje buvo labai karštos diskusijos apie karą Vietname, apie Sovietų Rusijos priespaudą Čekoslovakijoje (tada buvo dar tik politinė ir diplomatinė), apie tragišką padėtį Nigerijoje, Biafroje, apie Izraelio ir arabų santykius. Šioje sekcijoje buvo suteikta galimybė sunkiai apkaltinti JAV agresija Vietname, švelniai kalbėti apie Sovietų S-gos tikslus Čekoslovakijoje ir pan. Kai kurių amerikonų elgesys buvo begėdiškas, kaip, pav., savo ekumenine veikla ir raštais pagarsėjusio Robert McAfee Brown iš Stanford universiteto, kuris atvirai prašė sekcijos dalyvių pasmerkti Amerikos agresiją Vietname, nes tas jam padėtų toliau kovoti pačioje Amerikoje. Amerikiečiai, bendrai, nekalbėjo prieš pasmerkimo rezoliuciją. Staigmeną iššaukė Harold Bosley iš Amerikos pasiūlymas, kuris tuojau buvo priimtas, -kad ir kitos didelės valstybės nesikištų į mažųjų valstybių reikalus. Tai buvo aiškus nutarimas nukreiptas prieš Sovietų S-gą. Galima sakyti, kad IV-je sekcijoje labiau vyravo kritiškas nusistatymas JAV atžvilgiu, negu prieš Sovietų S-gą. Toks neteisingumas, ypatingai Pabaltijo valstybių klausimo vengimas, neigiamai charakterizuoja Uppsalos suvažiavimą. Teisingumo stoka buvo jaučiama diskusijose. IV-sios sekcijos korespondentai praneša, kad Vietnamas ir Čekoslovakija buvo mažesnėtos sekcijos diskusijų dalis. Daugiau dėmesio ta sekcija kreipė į įvykius Nigerijoje ir apie badą Biafroje.

IV-sios sekcijos darbas parodė PBT bejėgiškumą paveikti politinius vadus savo kraštuose. Nežiūrint to, šiokia tokia moralinė įtaka buvo jaučiama.

V SEKCIJA

DIEVO GARBINIMAS SUPASAULĖJUSIAME AMŽIUJE

Įdomu, kad pirmą kartą PBT plačiai diskutavo tą problemą. Beveik kiekviena Bažnyčia, išskyrus stačiatikius, sutinka su mintimi, kad pamaldų tvarkos peržiūrėjimas yra gyvybinis reikalas, ypatingai jaunimo atžvilgiu. II Vatikano suvažiavime Romos Kat. Bažnyčia nutarė padaryti didelius pakeitimus pamaldose, nežiūrint gana stiprios opozicijos tikinčiųjų tarpe. Uppsala bando naujus kelius. Sekcijos dalyviams buvo rodomas filmas: "Naujos Pamaldos". Pamaldų metu buvo vartojami įvairūs muzikaliniai instrumentai. Sekcijos uždavinys buvo paraginti kiekvieną Bažnyčią rimtai pagalvoti apie tą reikalą ir nustatyti labiau pritaikintą dabartinėms sąlygoms pamaldų tvarką.

VI SEKCIJA

NAUJAS GYVENIMO BŪDAS

Atominiame amžiuje gimsta naujas žmogus. Keičiasi jo pažiūra į auklėjimą, moralę, seksualinį klausimą. Susidariusiose sąlygose krikščionybės pagrindai gauna naują interpretaciją.

Koks yra dabartinis žmogus? Kas jis yra? Koks jo gyvenimo būdas? Į tuos klausimus bandė atsakyti VI-ji sekcija. Diskusijos buvo gana gyvos, ypatingai seksualiniais klausimais. Švedų jaunimo pažiūra buvo gana revoliucijonieriška. Sveikas yra dalykas, kad tokia organizacija, kaip PBT nevengia naujojo gyvenimo būdo problemų. Labai svarbu yra dabartinio laiko krikščioniui, o ypatingai jaunimui, duoti atvirus, nuoširdžius patarimus kaip elgtis, kaip gyventi. Manoma, kad VI-ji sekcija yra vieta, kur visi krikščionys galėtų sklandžiai dirbti kartu. Todėl mus nenustebino katalikų aktyvus dalyvavimas toje sekcijoje, kaip Msgr. Charles Moeller, Dogmos ir Tikėjimo Kongregacijos sekretoriaus pavaduotojo ir ponios Rosemary Goldie, Vatikano pasauliečių Tarybos atstovės.

Uppsalos suvažiavimas įeis į Bažnyčios istoriją, kaip milžiniškas bandymas suaktyvinti bažnytinį gyvenimą dabartiniame amžiuje. Tai galės įvykti tik tada, kai paskiros Bažnyčios suaktyvins savo veiklą ir prisitaikins šiam laikui.

*****

IV PBT SUVAŽIAVIMO UPPSALOJE 1968 M. ATSIŠAUKIMAS

Nuostabūs mokslo atradimai, maištaujančių studentų protestai, sukrėtimai dėl politinių žudynių ir karinių susirėmimų-tai 1968m. ženklai. Išplaukiant iš tokios nuotaikos Uppsalos suvažiavimo svarbiausias tikslas pirmon eilėn buvo klausytis.

Mes girdėjome šauksmą siekiančių taikos, alkanų ir išnaudojamų, prašančių duonos ir teisingumo, diskriminacijos aukų, reikalaujančių žmoniško orumo. Vis daugėjanti milijonai žmonių ieško gyvenimo prasmės.

Dievas girdi šį šauksmą ir teisia mus. Jis taip pat taria išlaisvinantį žodį. Mes girdime Jį sakant-Aš einu jūsų priešaky. Kristus prisiima sau jūsų nuodėmingą praeitį, todėl Dvasia išlaisvina jus gyventi kitiems. Gyvenkite jau dabar pamaldumu ir drąsiu veikimu mano karalystėje. Viešpats sako:"Aš visa darau nauja".

Pasitikėdami Dievo atnaujinančia galia, mes jus kviečiame stoti Dievo Karalystės darban jau dabar pradedant reikštis naujumu, kurį užbaigs pats Kristus.

1. Visi žmonės tapo kaimynais vieni kitiems. Skirtumų ir įtampos draskomi mes dar nežinome, kaip drauge gyventi. BET DIEVAS DARO NAUJA. Kristus nori, kad Jo Bažnyčia jau dabar būtų atsinaujinusios bendruomenės ženklu.

TODĖL mes, krikščionys, Kristuje turimą vienybę paliudysime bendraudami, kiekvienas savo gyvenvietėje, su kitų rasių, klasių, amžiaus, religinių ir politinių įsitikinimų žmonėmis.

2. Mokslinė pažanga ir mūsų laikų revoliuciniai sąjūdžiai stato žmogų prieš naujas galimybes ir naujus pavojus. Žmogus yra pasimetęs, jis nebežino kas jis yra. BET DIEVAS DARO NAUJA. Anot Biblijos, žmogus yra Dievo kūrinių prievaizdas. Kristuje pasireiškia "naujas žmogus" ir reikalauja sprendimo.

TODĖL mes, kartu su kitais, prisiimame Dievo kūrinių prievaizdavimo misiją: saugoti, išvystyti ir jų ištekliais pasidalinti. Kaip krikščionys, mes skelbiame Jėzų mūsų Viešpačiu ir Išganytoju. Dievas gali mus Kristuje padaryti naujais žmonėmis.

3. Šiandieninius sprendimus lemia vis didėjanti spraga tarp turtingo ir vargšo; apsiginklavimo lenktynės nuolatos didinamos. BET DIEVAS DARO NAUJA. Jis leidžia mums suprasti, kad krikščionys, kurie savo veiksmais pažeidžia artimo žmogišką orumą, užsigina Jėzaus Kristaus, nepaisant viso ką jie skelbiasi tikį.

TODĖL mes, krikščionys, kartu su visokių įsitikinimų žmonėmis norime užtikrinti žmogaus teises teisingoje pasaulio bendruomenėje. Mes stosime už nusiginklavimą ir prekybines sutartis, kurios atatiktų visiems prisidedantiems. Mes esame pasiruošę apsidėti mokesčiais paremdami pasaulinės apimties mokesčių sistemą.

4. Tie įsipareigojimai reikalauja maldos, drausmės ir tarpusavių pataisų pasaulinės apimties bendruomenėje. Pasaulio Bažnyčių Taryboje, o taip pat jos regionaliniuose, tautiniuose ir vietiniuose vienetuose buvo padaryta tik pradžia tokiai bendruomenei. BET DIEVAS DARO NAUJA. Ekumeninis sąjūdis turi pasidaryti drąsesnis, turi labiau atitikti tikrajai Bažnyčių užduočiai. Mūsų Bažnyčios privalo suprasti, kad šis sąjūdis įpareigoja mus atsinaujinti.

TODĖL mes čia dar kartą pabrėžiame mūsų įsipareigojimą vieni kitiems padėti ir tikrąjį kelią parodyti. Dabartiniai Bažnyčios vienybės planai reikalauja sprendimų. Mes siekiame artimesnio bendradarbiavimo su Bažnyčiomis, kurios dar nėra prie mūsų prisijungusios. Žinome, kad nesugebėsime tobulai gyventi, todėl prašome Dievą vairuoti mūsų gyvenimą. Džiaugiamės pamaldomis galį pajusti laiką, kaip Dievas atnaujina mus pačius, visus žmones, visus daiktus.

MALDA

Dieve, mūsų Tėve, Tu gali visa padaryti nauja.
Mes atsiduodame Tau. Pagelbėk mums:
-gyventi kitiems, nes Tavo meilė skirta visiems žmonėms;
-siekti tiesos, kurios mes dar nežinome;
-laikytis Tavo įsakymų, kuriuos mes esame girdėję, bet jų dar nesilaikėme;
-pasitikėti vieni kitais šioje bendruomenėje, kurią Tu mums dovanojai; daryk mus naujais žmonėmis per Tavo Dvasią, Jėzų Kristų, Tavo sūnų ir mūsų Viešpatį. Amen.

Laisvas vertimas iš anglų kalbos. H. D.

Jonas KUTRA

PROGRESO IDĖJOS GALIOJIMAS AR NUOSMŪKIS

PROF. PAUL TILLICHO PASKAITOS SANTRAUKA

(Tąsa iš Nr. 24)

Progreso idėjos jėga buvo randama stebint progresą technikoje ir moksle. Bet reikia neišleisti iš akių ir regresinių (atžangos) elementų realybėje ir kultūroje. Bendras principas yra tas, kad kur yra laisvė pasipriešinti užbaigimui, ten progreso viešpatavimas gali būti sutrikdomas. Ši laisvė yra ne kas kita, kaip kitas moralinio akto pavadinimas. Nėra progreso moralinio akto atžvilgiu, nes nėra moralybės be laisvo apsisprendimo. Kiekvienas individas pradeda iš naujo ir turi pats padaryti sprendimą, ar pasilikti žemesniame ar aukštesniame kultūros ir švietimo lygyje. Nacių Vokietijoje (pridėkime nuo savęs, -ir Sovietų Sąjungoje) sprendimai buvo daromi atskirų individų: Hitlerio ir Stalino, ir sekami kitų, priešingai visam tam, ką mes laikome žmogiška prigimtimi ir žmogiška misija. Tai buvo baisus smūgis. Čia ir yra pilnas atsakas dėl visos progreso problemos. Kiekvienas naujagimis, kai tik pasiekia tam tikrą savęs pajautimo laipsnį, gali sustabdyti progresą pasipriešindamas žmogiškosios prigimties esmei.

Yra kažkas kita, artima progresui, ypač dorovės srityje, tai brendimas. Kūdikis bręsta ir šiuo atžvilgiu jis progresuoja. Taip pat ir gamtoje yra progresija, -nuo medžio sėklos ligi vaisiaus ar ligi paties medžio. Bet šis brendimo elementas pirmiausia priklauso individui, ir jis kiekvienu momentu gali jam nepaklusti arba niekuomet nesubręsti. Tas pats brendimo momentas yra pastebimas ir socialinėse grupėse, -gilesnis pažinimas žmogiškosios prigimties atskirame individe ir jo santykiuose su visuomene. Tai nėra moralinis progresas, bet tai yra kultūrinis progresas moralinėje srityje: geriau pažįstama žmogiška prigimtis, bet tai nepadaro žmonių geresniais. Jeigu, pav., JAV-ėse būtų pasiekta darna tarp rasių, mes būtume aukštesniame subrendimo lygyje, arčiau pažintume žmogišką prigimtį ir moralės įstatymus, bet tai nereiškia, kad mes būtume geresni žmonės, nes gerumas ar blogumas randamas yra visuose kultūros tarpsniuose. Taigi, galime tvirtinti, -ir tai liečia visą mūsų kultūrą ir žmogaus laisvą moralinį apsisprendimą, -kad visada vyksta atsinaujinimas atskirame individe, kartais ir grupėse, bet turinys gali bręsti ir augti nuo vienos generacijos ligi kitos. Tai ir yra skirtumas tarp civilizuotos ir primityvios etikos. Nemanykime, kad primityvios etikos lygyje žmonės buvo blogesni, kaip kad mes esame. Jūs galite būti geresnis, dorovingesnis, kaip vienas iš jų, bet vienas iš anų gali būti už jus geresnis. Skirtumas tarp moralinio

Prie I-sios liuteronų bažnyčios Los Angeles m. 1968 m. po kun. M. Preikšaičio pamaldų. Kun. M. PREIKŠAIČIO dešinėje — dr. kun. O. C. NOREM, buvęs J.A.V. ministeriu Lietuvoje, „Timeless Lithuania" autorius

nuosprendžio ir progreso, kiek tai liečia moralinį turinį, yra esminis, sprendžiant visą praeities istoriją.

Jei pažvelgsime į švietimąsi, randame tą patį. Švietimas veda į aukštesnę kultūrą, į progresą ir subrendimą, į geresnius santykiavimo papročius. Švietimas gali būti laikomas antra prigimtimi, naudingas visuomenei, bet kai tik susiduriame su moraline laisve, galima subarbarėti savitarpiniame santykyje su kitu asmeniu, su savo vaikais, savo vyru, žmona ar draugais. Psichoterapija, psichoanalizė ir kiti analitiniai mokslai gali mus išgydyti nuo sutrikimų, gali padėti būti laisvu, bet visada palieka valią mums patiems apsispręsti. Todėl tai neturime mes čia reikalo su moraliniu progresu, tai tik kuracijos progresas, nes morališkai apsispręsti, progresui pasipriešinti paliekama mums laisvė.

Be moralinės laisvės yra dar kitas elementas, kuris dar nepažįsta progreso, tai dvasinės kūrybos kultūros laisvė. Pažvelkime į paskiras kultūros sritis. Ar menas progresuoja? Tiesa, daroma pažanga technikoje, naudojant naujas medžiagas, geriau sumaišant spalvas, bet ar tai reiškia progresą mene? Ar Homeras bei Šekspiras yra kieno pralenkti? Ar ankstyvosios graikų freskos yra blogesnės, kaip klasikų skulptūra, ar, pagaliau, klasikai yra blogesni, kaip moderniški ekspresionistai? Yra tik stiliaus subrendimas, yra geresni ir blogesni stiliaus atstovai, bet menininkų stiliaus negalima palyginti progreso matu. Stilius dažnai pradeda reikštis labai primityviškai ir kukliai, pamažu jis išauga ir subręsta,

įgyja nuostabias formas ir, pagaliau, miršta. Bet nėra progreso nuo vieno stiliaus prie kito, nuo gotiško ligi klasiško stiliaus. Tą galim pasakyti ir apie gotiškc stiliaus bažnyčias, lyginant jas su moderniškos architektūros pastatais. Meniškoje kūryboje sutinkame didelius subrendimo momentus-KAIROI-tikrus sprendžiamus momentus, pasisukimo punktus, bet ne progresą nuo vieno stiliaus ligi kito.

Tas pats yra ir mokslo srityje. Jeigu pažvelgsime į filosofiją, rasime analitinius ir fantastiškus elementus. Aristotelis geriausiai atstovauja šias abi sroves. Visų didžiųjų filosofų kūryboje sutinkame fantastinį, inspiracinį elementą, ir jau vien dėl to mes negalime kalbėti apie progresą filosofijos istorijoje, nebent turėtume reikalą su griežta logiška analize ar ypatingai išaugusiu empyriniu pažinimu. Niekuomet pasaulyje nebuvo didesnio filosofo kaip Elėjos Parmenidas, 5-me šimtmetyje prieš Kristų. Randame pas kitus daugiau empyrinių žinių, rafinuotų analizių, bet Parmenido, o taip pat ir jo draugo, kartais ir priešininko Heraklito vizija, negalėjo būti niekeno pralenkta, nes nėra kokybinio progreso nuo Heraklito ligi Whiteheado.

Nėra taip pat progreso žmonijoje, tai yra, paskiro individo formavimesi. Gali būti skirtumų, bet ne progreso. Tiek humanizmas, tiek ir pats teisingumas nėra progreso objektai, išskyrus techninius elementus. Paėmus demokratiją, randame vis didesnį žmonių skaičių joje besireiškiančių, kai kuriais atvejais randame progresą subrendime, bet teisingumo elementą mes radome ir Atėnų valstybėje, senajame Izraelyje, Romoje, viduramžiais, o taip pat ir moderninėje demokratijoje. Progresas buvo kiekybinis, bet žmoniškumo ir teisingumo idėjų kokybė neprogresavo.

Pažvelkime dabar į sunkiausią problemą-progresą religijoje. Tai būtų lengva, jeigu pritartume konservatorių ar fundamentalistų pažiūrai, kad tėra viena tikra religija ir daug klaidingų. Tada, aišku, jokio progreso nebūtų. Kaip su senuoju testamentu, ar ten nėra kas nors panašaus į progresą-progresyvinis apsireiškimas? Taip pat ir su krikščionybe, - ten yra vystymasis, progresas. Net ir Bažnyčios istorijoje, pasak Jono Evangelijos, turįs būti progresas, nes Jėzus pasakęs, kad dvasia jus įves į tiesą. Yra krikščionių teologų, kurie laukia naujų apsireiškimų po Jėzaus Kristaus. Tai būtų pokristinė religija. Bet čia mes susiduriame su dideliais sunkumais: iš vienos pusės krikščionybė teigia, kad nebegali būti daugiau pažangos, kas yra Jėzaus Kristaus duota, iš antros pusės yra matomas didelis progresas pasaulio istorijoje, moksle ir kt. Kaip visa tai suderinti?

Čia religija mums gali suteikti išeities tašką, kuriuo remiantis mes galime geriau suprasti visą problemą. Progreso idėją tenka pakeisti dviem kitom sąvokom-brendimo sąvoka ir "le-

miamo apsisprendimo"sąvoka. Reikia mums suprasti istoriją, kurioje yra du vyksmai, bet ne viena ištisinė progreso linija. Panaudojant Naujojo Testamento graikišką terminą-"k a i r o s" -tam tikras, užbaigtas laikas, svarbus momentas, kada kas galutino įvyksta, nėra tas pats, kas"c h r o n o s"-chronologinis stebėjimo laikas, kuriuo metu kažkas įvyksta. Viena yra galimybių, stiliaus, pagaliau, paties žmogaus švietimosi brendimas Tai nėra progresas, k as būtų atskirta nuo žmogaus. Tėvai gali duoti ką savo vaikams, bet vaikai turi patys apsispręsti, iš naujo pradėti. Kas kita-k a i - r o s -, kai istorijoje kas didinga, nauja įvyksta. Bet šis-k a i - r o s -nėra progresyvinėje linijoje su kitais, prieš tai ir po tc sekančiais įvykiais. Progresyvinę liniją galima nubrėžti tik technikinėje ir mokslinėje srityse, kur turime reikalą su logikos dėsniais, bet tai netinka dvasinės kūrybos ir moralybės srityse.

Reziumuojant galima pasakyti, kad, kada progresas yra traktuojamas kaip simbolis ar idėja, jis gali pasireikšti dvejomis formomis. Viena yra begalinio progreso idėja be ribų, kur viskas juda priekin ir reikalai vis gerėja. Antra yra utopinė forma būtent, kad atėjus tam tikram laikui žmogaus esminė prigimtis realizuosis-išsipildys. Istoriškai ši forma yra daug svarbesnė. Pirmojo tipo progresas vyksta be tikslo, nebent pats progresas būtų suprantamas kaip tkslas. Tai yra žygiavimas

Los Angeles, 1968 m., liet. protestantų būrelis piknikauja Griffith parke (iš k. į d.): kurt. J. KUTRA, A. AKSTINIENĖ (viešnia iš Lietuvos), kun. M. PREIKŠAITIS, J. ČESNA, A. KUTRIENĖ, ČESNIENĖ, A. GLAŽIENĖ

priekin, ir tai yra galima tik mokslo ir mokslo srityse, bet ne ten, kur vizija bei inspiracija vaidina rolę. Antras-utopinis tipas-sukėlė baisias aistras istorijoje, nes tai yra revoliucijos principas, deja, po sėkmingos revoliucijos dažnai seka didelis nusivylimas, kuris sukelia cinizmą ir kartais visišką iš istorijos pasitraukimą. Tai mes randame ir kai kuriose krikščionybės formose, ypatingai liuteronų ir graikų stačiatikių Bažnyčiose, mažiau pas kalvinistus ir radikaliuosius evangelikus, kurie pirmauja šiame krašte, o taip pat ir pas nekrikščionis, kaip pasėką baisių kentėjimo patyrimų Azijos religijose, ypač pas budistus, -su visišku pasitraukimu iš istorijos.

Ar yra koks nors kelias išvengti utopizmo nusivylimo pasėkų? Šio utopizmo, kuris skel-

bia, kad tik po vieno kito žingsnio mes galime būti beklasinė visuomenė, išauklėta tauta, kad mūsų jaunimas gali pasidaryti tobulai žmogiškas, ar visos mūsų socialinės grupės pripažins tikrą teisingumą? Teko mums pergyventi skaudų nusivylimą tokiuo utopizmu, kuris ištiko Vakarų Europos ir Amerikos inteligentiją su cinizmu, neviltimi ir pagaliau visiška apatija. Atrodo, kad reikia šiuos du progresyvizmo tipus pakeisti kuo kitu. Beribis progresas gali būti pavaizduojamas, kaip bėgimas priekin į tuščią erdvę. Bet juk tai nėra gyvenimo prasmė. Kas gi yra gyvenimo prasmė? Veikiausiai tie didieji momentai istorijoje. Šiuose momentuose pasiekiame ne pilną tobulybę, bet ten sutinkame paskirų destruktyvinių jėgų pergalę, velniškų jėgų pralaimėjimą, kurios buvo kūrybingos, bet pasidarė destruktyvios. Tai yra galimybė, nes mes turime nepamiršti nuolatinės grėsmės istorijoje. Tuo būdu čia mes ir vėl susiduriame su "k a i r o s".

Po Pirmojo pas. karo atrodė, kad prigyvenome, pav., Vokietijoje "k a i r o s" - svarbų momentą, kada galėjo būti kas nauja sukurta. Deja, viskas, kas buvo pasiekta, nacių judėjimo buvo sugriauta. Mes privalome kovoti dėl progreso, nors ir galime būti nugalėti ir demoniškos jėgos visada gali naujai iškilti. Paskutinėse Biblijos knygose randame puikiausiai-simboliškai pavaizduotą tūkstanties metų Kristaus viešpatavimą pasaulyje. Per tuos 1000 metų demoniškos jėgos bus ištremtos, surakintos grandinėmis požemyje. Bet jos pasilieka nesunaikintos savo užuomazgoje ir vėl gali iškilti kiekviename paskirame individe ar visoje žmonijoje.

Todėl, vietoje progresyvinio, utopiško ar tuščio istorijos supratimo, veikiau galvokime apie tuos didelius momentus, kuriuos mes turime būti pasiruošę atvirai sutikti, kada dieviškos jėgos istorijoje gali pergalėti demoniškas jėgas, nors ir nėra tam garantijos. Ir pačioje Biblijoje, ypač Apreiškimų knygoje teigiama, kad kartu su dieviškomis jėgomis istorijoje augs ir demoniškos jėgos.

Kiekvienu momentu kova vyksta. Jeigu yra nauja pradžia, subręskime joje. Jeigu yra nauja pradžia pasaulio istorijoje, ypač šiame kontinente ir kitur, sekime ją ir išsivystikime iki subrendimo. Bet nežiūrėkime į istoriją progreso prasme, kuri turėtų pasiekti tobulą paskirtį. To nėra istorijoje, nes žmogus yra laisvas pasipriešinti savo prigimties esmei ir savo galutinei misijai. Siekime savo paskirties, o besiekdami galime būti išjungti iš laiko į amžinybę. Tai ir būtų tikras istorijos ir mūsų paskiro gyvenimo prasmės realizavimas.

(Galas)

Kun. J. PAUPERAS

VYDŪNO MINTIMIS

Šių metų kovo mėn. 22 dieną suėjo 100 metų, kai Jonaičių kaime, Šilutės apskrityje, gimė Vilius Storosta - Vydūnas. 1888 m. baigė Ragainės mokytojų seminariją ir buvo paskirtas mokytoju Kintuose. 1892 m. buvo perkeltas į Tilžę. Ten mokytojavo berniukų gimnazijoj. 1895 m. jis įkūrė "Giedotojų Draugiją". Jis įsijungė į jau anksčiau V. Bruožio ir dr. J. Sauerveino įkurtą "Birutę". Kai ruošiant lietuvių vakarus prireikė vaidinimams veikalų, tai Vydūnas rašė vaidinimui veikalus: komedijas, dramas, misterijas, pasakiškus vaizdelius. Viso Vydūnas yra parašęs 60 leidinių.

Savo komedijose ir dramose Vydūnas smerkė lietuvių nutautėjimą. Kartais jo veikaluose pasigirsta lyg K. Donelaičio pabarimai, kad lietuviai nesistengia siekti doros ir teisingumo. Jo dramų "Tėviškė", "Varpstis", "Amžina Ugnis", "Vergai ir Dykiai", "Pasaulio Gaisras" ir "Laimės Atošvaita" veikėjai siekia aukšto dorovingumo. Jie kilnūs savo didingu pasiaukojimu. Viską lemia žmogaus taurumas, jo kilnumas, jei jis tarnauja tam, kas kilnu, garbinga, tiesu ir dora. Savo draminėj kūryboj jis vaizduoja atbundančią Lietuvos dvasią. Jis savo kūryba siekė savo tautai atskleisti naujo gyvenimo akiračius, žadinti tautoje kūrybines jėgas, kad jos skambėtų savo tautai ir žmonijai stipriu galingu lietuvišku kūrybos žodžiu. "Likimo Dangos" (119-120 pusl.) veikale Vydūnas kalba apie tokį kūrybos reikalingumą: "Apsaugą teiks mums pačioji Teisybė. Liepsnos kūrybos bus mūsų galia nešti kilnumui žmogaus į pasaulį".

Savo veikaluose Vydūnas peridealizuoja gyvenimo tikrovę. Jo dramose stoka gyvenimiškumo. Jis matė visą gyvenimą kaip aukštesnių ir amžinų būties dėsningumų pasireiškimą. Jis tikėjo žmogaus dvasios ištobulėjimu. Pats žmogaus tobulumas yra būdas pasiekti amžinybę. Žmogus bręsta trimis atvejais: sau, tautai ir žmonijai. Svarbu, kad žmogus būtų doras, teisingas, kilnus. Tada jis bus palaiminimu savo tautai. "Tautoj aš būsiu tavo kanklės". Tik tautoje dvasiškai subrendęs žmogus gali būti naudingas visai žmonijai. Kaip žmogus, taip ir tauta yra įterpti į Kūrėjo vyksmą. Žmogaus esmės šviesėjimas ir įsigalėjimas yra prasmingiausias kūrybos vyksmas žmogaus gyvenime. "Žmonija pavadinta būti Dievnamiu". "Kiekvienas turi gyventi pilnu pasišventimu tam, kad jo visas gyvenimas būtų nuolatinė malda dvasioje ir tiesoje" ("Mūsų Uždavinys", 188 p.).

Vydūnas troško, kad Lietuva nebūtų vien tik kapas, kur tik "prabočių šešėliai" būjoja. "Pats prabočių atminimas yra brangus". "Ošventas yra atsiminimas! Atsiminimas prabočių! Atsigavimas tikros esybės! Jame susipina, kas yra, kas buvo ir kas bus" ("Prabočių Šešėliai", 176 pusl.). Jis no-

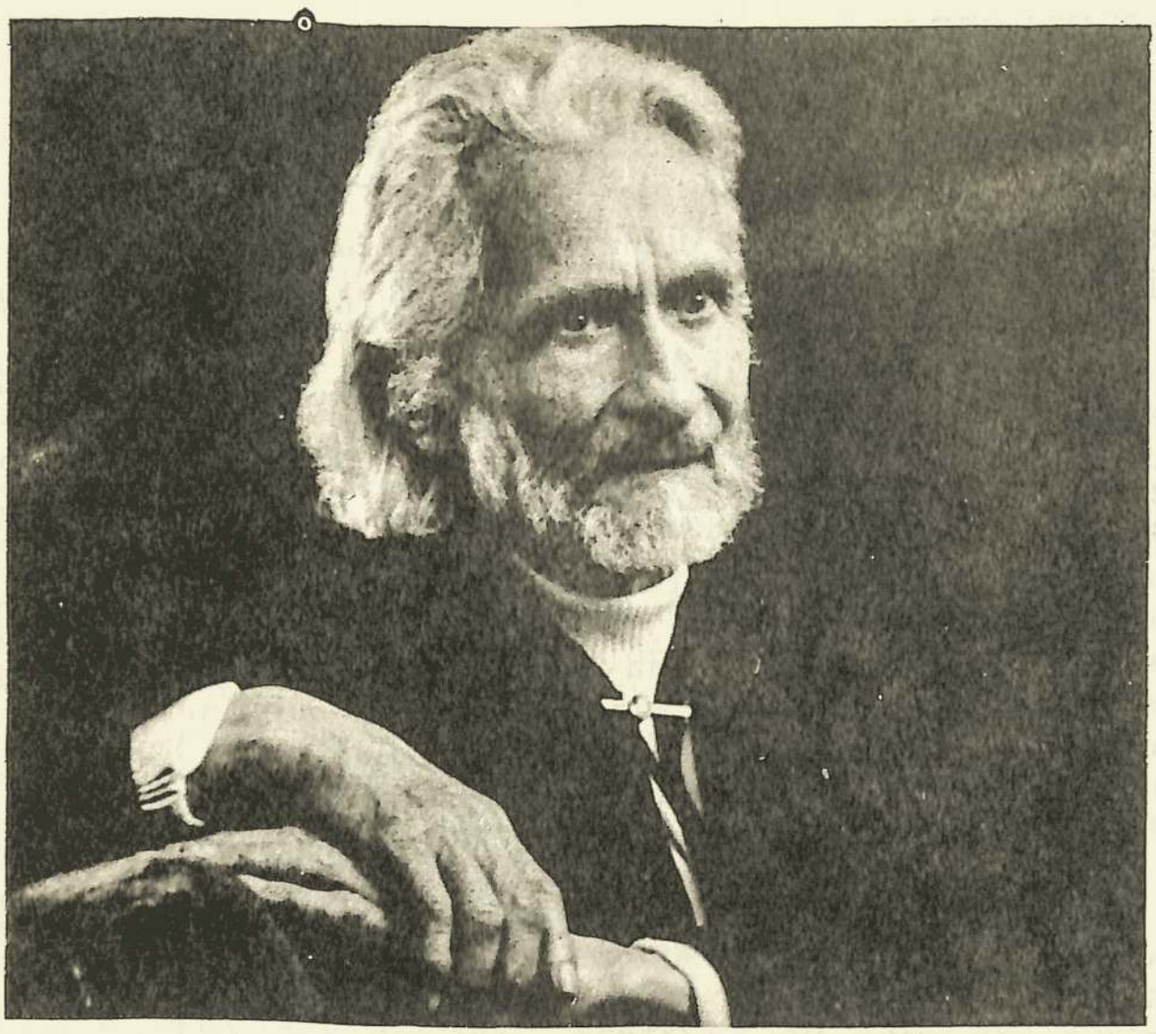

Žymusis filosofas Vilius STORASTA - VYDŪNAS, sulaukęs 81 metus amžiaus 1868.III.22, Jonaičiai — 1953.II.20, Detmoldas

rėtų gyventi savo tautoje ir "savo gyvenimu ją gaivinti".

Lietuvių tautos siela, liepsnodama negęstančia kūrybos ugnimi, didvyriškai grūmėsi su svetimais pavergėjais. Ji ruseno tautos amžinąja ugnimi žmonių širdyse, skambėjo jūrų varpais žmonių sieloms. Savo veikalais Vydūnas žadino moralinį atsparumą, skatino aktyvumą, kėlė tautinį sąmoningumą. Mūsų būtis yra amžinos gyvybės kvėpavimas. "Pavieni žmonės...tautos... ypatingi didžiojo slėpinio reiškiniai" (Įžanga į "Amžina Ugnis"). Keičiantis gyvenimo reiškiniams, žmogus turi saugoti ką jis paveldėjęs iš amžių ir tą turi nešti būsimoms kartoms, būtent: aukšto žmoniškumo vertės jautimą, laisvės troškimą, meilę savo gimtajam kraštui.

Vydūnui buvo svarbu stiprinti lietuvių pasipriešinimą svetimų kultūrų poveikiui, žadinti pasididžiavimą iš senovės paveldėtoms dvasios vertybėms. Vydūnas norėjo parodyti, kaip V. Mykolaitis-Putinas sako, kad lietuvių dvasinė kultūra buvo aukštesnė už tų, kurie norėjo neva ją apšviesti. Kaip žmogaus, taip ir tautos vertingumas yra žmogaus dvasios kilnume. Mykolaitis teigia: "Vydūnui tautos branduolį sudaro tautos siela, tautos dvasia". Žmogaus egzistencijos

prasmė yra aktyvia veikla įgyvendinti žemėje tikrąjį žmogiškumą. "Ieškok veikimo, ne pasimėgimo".

Žmogus turi būti sau žmogus. Keršydamas nuskriaudėjui Visuomis (veikalo veikėjas) eina per žmones "žadinti, kad būtų sau žmonėmis". Veikale "Ne Sau Žmonės" siūloma skriaudėjui priešintis, nes "mums kenčiant, ar dykūnas nenaikins dorybes?" Perdėtas nuolankumas, visiškas pasyvumas gali būti tautai kenksmingas. Kai "žmogus tiktai iš vidaus teaug", tai jo aktyvumas turi būti sutelktas savo vertės pajautime ir giliame tautiniame sąmoningume.

Vydūnas buvo pasišventęs tautos auklėtojas ir ugdytojas. Savo veikalais ir savo veikimu jis žadino lietuviuose vertingo žmoniškumo jausmus. Jo veikalai ir jų vaidinimai turėjo sukelti žiūrovuose idėjas siekti to, ko siekia vaidinime pavaizduoti didvyriai. Jis yra skaitęs šimtus paskaitų, pats pasižymėjo tauria patriotiška veikla, minčių kilnumu ir aukštos doros siekiais. Veikaluose "Pasaulio Gaisras", "Prabočių Šešėliai" ir "Amžina Ugnis" atsispindi lietuvių tautos praeities kovos, lietuvių kilnus žmoniškumas, jų didvyriškumas ir pasiaukojimas. Jais skatinama kova prieš bet kokį vergiškumą, raginama siekti laisvės, tiesos ir tai, kas žmogų daro vertingą. "Vaikas būdamas pastebėjau, kaip doriškai silpninami lietuviai; pasiryžau savo amžių tam skirti, kad lietuviai galėtų jaustis garbės vertais žmonėmis". "Pasaulio Gaisre" vaizduojami grobikų siekiai pavergti lietuvių kraštą ir paniekinti kas jų ligi šiol išsaugota. "Pasaulio Gaisro" veikėja Magė duodasi sudeginama, bet nepasiduoda majoro spaudimui. Magės žodžiais išreiškiamas didis pasipriešinimas ir pasitikėjimas tiesos ir gėrio galiomis. "Kur nėr šviesos, vargiai išvysi dar gyvybės". Tad lietuviai turi siekti vertingo žmoniškumo, tada jis gaivins savo tautą. "Keli mes tikintieji turim žadint, gaivint šventybės jausmą Lietuvoj" (Grožvydos motinos žodžiai).

Pačioj žmonijoj kiekviena tauta turi savo vietą. "Žmogus tėvynėn tenuein per širdį". "Augdami spręskime gyvenimo uždavinį, savo gyvenimo ir visos tautos". Patys augdami žmoniškumu, sėkmingiausiai galėsime tarnauti savo tautai ir visai žmonijai. Pats žmogus iš Kūrėjo išėjęs, brendimo ir tobulėjimo keliu grįžta į Jį. Patys žmonės per laisvą valią, per artimo meilę, pasiaukojimą, didvyrišką savo pareigų atlikimą gali tobulėti, artėti prie Dievybės.

Vydūno veikaluose rodoma žmogaus kova, jo veržimąsis prie Dievybės. Į šviesą mes žengiame per darbą, kovas ir kančias. Likimas verčia kentėti, kovoti, nes tik tuo būdu stiprėja ir tobulėja pats žmogus. Veikale "Pasaulio Gaisras" Magė priešinasi pasyviai. Nepasiduodama suniekinama ji lieka pavyzdys visai tautai. "Likimo valios aš vos mažas pirštas". Gintis galima, bet keršyti yra nežmoniška. Likimo galios laimins tą, kuris sieks tikro žmoniškumo. Piktos valios veikėjai tegali teisiuosius priversti kovoti, bet ko-

va pastaruosius taurina ir jie stiprėja savo esmėje.

Vydūno skelbiama gyvenimo filosofija teigia, kad galų gale tiesa ir teisingumas laimės. Žmonės ir tautos turi tikėti ateisiant tą laiką, kai tiesa spindės žmogaus veikimais ir teisingumas puoš tautas.

*****

KUNIGAS POVILAS JAŠINSKAS

Kun. Povilas JAŠINSKAS, — garbingų 80 metų amžiaus sulaukęs ir 40 metų ištarnavęs Lietuvos Reformatų Bažnyčiai, — Biržų reformatų bažnyčioje prie Dievo Stalo. Biržai, 1968 m.

XXI Tremties Sinodo metu sukako 40 metų kai Povilas Jašinskas buvo Biržų Sinodo ordinuotas diakonu, o už metų - kunigu. Be pertraukos, ištikimai, tesėdamas savo pažadus, iki šiai dienai tebeeina Lietuvos Ev. Reformatų Bažnyčios kunigo pareigas žymiai pasikeitusiose ir apsunkintose sąlygose.

Būdamas Švobiškio parapijos klebonu, dėstė dar ir tikybą Vy-

tauto Didžiojo gimnazijoje Klaipėdoje. Vėliau buvo perkeltas į Biržus. Šiuo metu ten aptarnauja skaitlingiausią parapiją, kartu, pagal išgales, aprūpindamas ir gretimas parapijas.

Š. m. rugpiūčio mėn. įžengė į 80-tus amžiaus metus. Kūnu ir dvasia tebėra tvirtas. Su dėkingumu Aukščiausiam gali peržvelgti nueitą gyvenimo kelią ir atliktuosius darbus.

Kiekvienam žmogui yra skirtas darbas ir po to poilsis. Tačiau nevienodai susiklosto pavienio žmogaus gyvenimo sąlygos. Kai vieni su metų skaičiumi mažina savo pareigų naštą, kitiems ji didėja. Didėjančią naštą pakelti pajėgia tas, kuris pareigas atlieka su meile."Dievas nori, kad visi žmonės būtų išgelbėti ir įgytų tiesos pažinimą". Kiekvieno žmogaus, ypač kunigo, pareiga yra padėti žmogui prieiti prie tiesos pažinimo, iškelti aukščiausiąjį autoritetą-Dievą. Nurodyti gyvenimo gaires, priminti ką Kristus tarp žmonių darė, skelbė ir tebeskelbia, kas padeda žmogui atsipalaiduoti nuo nežmoniškumo. Tenka pabrėžti, kad ne užimama vieta , ne valstybė ir ne Bažnyčia, bet Dievo valia yra tas aukščiausias autoritetas, kuris nori žmogui padėti. Ši tiesioginė dvasiškio pareiga šiuo metu yra ypač sunki prie veikiančių už geležinės uždangos įstatymų, kai Dievo vardo ir valios skelbimas laikomas žalingu esančiai ten santvarkai ir jų proteguojamam ateizmui.

Povilas Jašinskas gimė ir augo ūkininkų tėvų namuose, Melaišių kaime, Papilio Ev. Reformatų parapijoje. Nuo pat jaunų dienų reiškė meilę knygai, ypač Dievo žodžiui. Politika jam nerūpėjo. Pradžios mokyklą užbaigus, besiruošiant tolimesniems egzaminams, jo mokytoju kurį laiką buvo to paties kaimo, amžiumi kiek jaunesnis, poetas Julius Janonis. Pramokęs vargonais groti 1920 m. Biržų Sinodo buvo paskirtas vargonininku Nemunėlio Radviliškio parapijai, kur dėstė ir tikybos pamokas vietinėje progimnazijoje bei pradžios mokykloje. Apie 1923 m., kaip Sinodo stipendijatas, lankė misijos seminariją Šveicarijoje, kurią užbaigęs, įstojo į Vytauto Did. Universitetą Kaune, laikydamas Ev. Teologijos fakulteto skirtus egzaminus.

Jo kunigystės darbe ištikima padėjėja buvo ir tebėra jo žmona mokytoja Emilija, gimusi Vileišytė-Jašinskienė, kuri daug laiko yra paskyrusi ir Ev. Moterų Draugijai. Kun. Jašinskas užaugino sūnų ir dukrą.

Mūsų mielam didžiai nusipelniusiam sukaktuvininkui, kuris savo gyvenimo dienas paskyrė Dievo žmogui skirtas teises skelbti ir jam skirtą laisvę ginti, linkime apaštalo Povilo žodžiais: "Būti budriam, tvirtai stovėti tikėjime, būti vyrišku, būti stipriu ir visa tai daryti su meile". Tą visą ištesėt tepadeda pats Viešpats ir teduoda susilaukti pasišventusį šiam darbui pavaduotoją, kad sulauktų dar čia žemėje poilsio dienų.

Evanston,
1968. X. 15

Kun. S. Neimanas

JUBILIATAS ERDMONAS SIMONAITIS

Erdmonui Simonaičiui, žymiam visuomenės veikėjui, didžiai nusipelniusiam lietuvių tautai ir valstybei, 1968 m. spalio mėn. 30 d. suėjo 80 metų amžiaus.

Didžio Jubiliato, sulaukusio garbingo amžiaus, pagerbimo akademija įvyko Vasario 16 gimnazijoje, 1968 m. lapkričio mėn. 2 d.

"Mūsų Sparnų" redakcija pasiuntė sekantį sveikinimą:

Mažosios Lietuvos laisvės kovų Vadą,
didžiai nusipelniusį Lietuvį Patriotą
Erdmoną SIMONAITĮ
sulaukusį garbingo amžiaus, nuoširdžiai
sveikina, linkėdama kuo geriausios svei-
katos ir sėkmės kovoje dėl Lietuvos laisvės.

Jubiliatas prisiuntė sekantį padėkos laišką:

"Mūsų Sparnų" Redakcijai,

Didžiai gerbiami Ponai,

Širdingai dėkoju už malonų sveikinimą mano 80 metų amžiaus sukakties proga. Kol jėgų turėsiu, kovosiu ir toliau už lietuvių laisvę.

Su geriausiais linkėjimais, Jūsų E. Simonaitis

KUNIGAS PETRAS PALŠIS

Kun. P. Palšis (angliškai- Peter Palches) priskirtinas prie pirmųjų lietuvių ateivių Amerikoje. Jis, tėvų Jokūbo ir Marijos Povilonaitės Palšių, iš Lietuvos buvo išvežtas 6-rių metų amžiaus šio šimtmečio pradžioje. Jis bene vienintėlis iš lietuvių reformatų ateivis, kuris per savo darbštumą išsimokslino į kunigus.

Jo nueitas gyvenimo kelias yra perpintas senosios lietuvių ateivių kartos pergyvenimais šiame naujajame pasaulyje. Šiandien kun. P. Palšis yra išėjęs pensijon.

Vyresniosios kartos lietuviai evangelikai JAV neturėjo nė vieno lietuvio kunigo, o amerikonų, anglų kalba laikomos, pamaldos jiems buvo svetimos, nemielos, nesuprantamos. Kai kartą kun. P. Palšis į susirinkusius pamal-

doms lietuvius prabilo, kiek gebėjo, lietuviškai, tai pamaldų dalyviai apsipylė ašaromis. Kun. P. Palšis ne kartą patarnavo lietuviams evangelikams.

Kun. P. Palšis gimė 1900 m. kovo mėn. 20 d. Medeikių km., Biržų valsč. ir apskr. 1906 m. Palšių šeima išvyko Anglijon, o 1910 m. persikėlė į Ameriką, Syracuse, N. Y. 1912 m. apsigyveno Rockforde, Ill. Sulaukęs 16 m. Petras, kaip ir kiti tuometinių ateivių vaikai, pasitraukė iš mokyklos ir stojo į darbą. Dirbo fabrikuose, vairavo sunkvežimį, dirbo pardavėju, o vėliau buvo paskirtas Bernhardt vyriškų rūbų biznio vedėjo pavaduotoju.

Rockforde įsijungė į vietinę metodistų parapiją. Giedojo parapijos chore, priklausė Epworth Lygai. Parapijoje susidarė sąlygos lankytis amerikiečių šeimose, susirasti naujų draugų ir, tuo pačiu, pažinti "amerikietišką gyvenimo būdą" ir kartu buvo paskatintas tęsti mokslą.

1922 m. išvyko į Mt. Vernon, Iowa, kur baigė gimnaziją ir studijavo Cornell College. Mėgo istoriją ir politinius mokslus. Čia jis pirmą kartą patyrė, kad buvimas lietuviu jį kultūriškai atžymėjo studentų tarpe. Kai studentų klubuose buvo dainuojama prancūziškai, vokiškai ar lotyniškai, jis buvo vienintėlis, kuris sugebėjo lietuvių liaudies dainas perteikti klausytojams. Direktorius tas dainas aukštai vertindavęs.

Cornell College baigė 1929 m. bakalauro laipsniu, o Bostono U-to teologijos fakultetą irgi teologijos bakalauro laipsniu (S. T. T.) - 1930 m.

Jau 1927 m. pradėjo kunigauti Lietuvių Metodistų parapijoje Brockton, Mass. Čia išdirbo iki 1936 m., kol buvo perkeltas į East Greenwish, R. I. 1941 m. dirbo Plymouth, Mass., o 1947m. paskirtas į Osterville parapiją, Cape Cod.

1953 m. buvo pakviestas kapelionauti Cape Cod ligoninėse ir pataisos namuose. Plečiantis Cape Cod Bažnyčių Tarybai, kun. P. Palches (šitokia pavardė jam buvo įrašyta į dokumentus pradedant mokyklą Anglijoje) buvo Tarybos pakviestas koordinuoti Pocasset, Hyannis ir Wellfleet miestuose dirbančių 8 kapelionų darbą.

1928 m. vedė Lois Grant-metodistų kunigo dukterį, poetę. Išaugino ir išmokslino sūnų Peter Grant ir dukterį Katherine Mary. Abu vaikai jau sukūrę savo šeimas.

Iki šiai dienai mielo kunigo P. Palšio krūtinėje liepsnoja lietuviškoji ugnelė. Kai iš Cape Cod darydamas kelionę pasiekia Chicagą, tai visuomet apsilanko į liet. reformatų pamaldas ir taria atatinkamą žodį.

Brolį kun. P. Palšį, darbštų, nuoširdų, humanišką, sulaukusį garbingo amžiaus, nuoširdžiai sveikiname ir linkime užpelnyto gražaus poilsio. Geistina, kad Kunigas rastų laiko aprašyti vyresniosios ateivių lietuvių kartos pergyvenimus šiame naujajame pasaulyje ir turimas apie tai žinias paliktų istorijai.

J.Kr.

****

Kun. S. NEIMANAS

KUNIGAS MYKOLAS FRANKAS

Kunigas Mykolas FRANKAS
1914.IV.10, Maskva — 1968.IV.3, Biržai

"Būk ištikimas, net jei turėtumei mirti, ir aš tau duosiu gyvenimo vainiką!" (Apr. Jonui: 2, 10).

Džiaugsmas ir liūdesys, nuraminimas ir rūpestis tai nuolatiniai mūsų gyvenimo palydovai, kurie lyg šešėliai paskui mus slenka. Jų išvengti niekas negali.

Kai ruošėmės Velykų šventėms-mirties pergalės, gyvenimo laimėjimo dienai dėl Viešpaties karčios mirties ant kryžiaus, kai gamta pradėjo puoštis pavasario žiedais, negailestinga mirtis, ne-

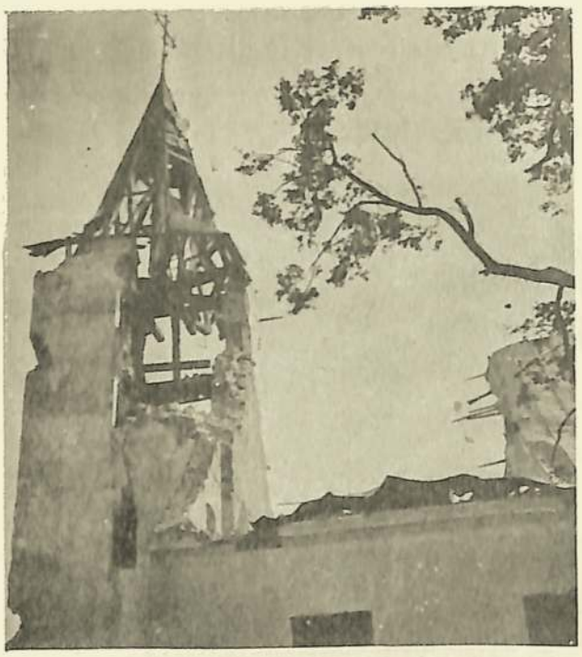

Vaizdas sugriautos reformatų bažnyčios per II Pasaulinį karą Papilyje 1944 m.

pagydomų ligų talkininkė, pakirto gyvybės šaknis vyro dar taip reikalingo savo šeimai-mokslus beeinantiems vaikams ir jo didžiajai šeimai-skaitlingai Papilio parapijai, kuriai ištikimai tarnavo 29 metus, dalindamąsis su ja džiaugsmu ir vargais, kuriuos parapijai teko per karą patirti atstatant beveik sugriautą bažnyčią ir sužalotą parapijiečių gyvenimą.

Darniu darbu visus sunkumus nugalėjęs, kartu su parapija džiaugėsi, kad apturėtos žaizdos apgyjusios, o parapijiečiai-kad turi jauną, pasišventusį savo pašaukimo darbui dvasios vadovą.

Lygiai ir mūsų tikėjimo nariai tremtyje buvo ramūs, kad šiuo sunkiu metu bent Papilys yra aprūpintas dvasiškiu, kuris galės dar ilgus metus aptarnauti ne tik Papilį, bet ir gretimas mažesnes parapijas, paimdamas ant savo pečių dalį naštos, kurią nešė žymiai vyresni amžiumi kunigai. Viešpats kalba: "Mano mintys - ne jūsų mintys, ir jūsų keliai-ne mano keliai". Jėz.55,8.

Kunigas Mykolas Frankas, Raimundo ir Marijos Jašinskaitės Frankų sūnus, mirė Biržuose Didžiojoje Savaitėje, sulaukęs nepilnus 54 metus amžiaus, palikęs giliame nuliūdime žmoną, tris sūnus, dukrelę, du brolius, giminų ir daug prietelių. Jo tėvas, buvęs jūrininku, Lietuvos nepriklausomybės laikais tarnavo Biržų pašte, o motina-ūkininko duktė, kilusi iš Marmakiškių km. Papilio parapijos. Kun. M. Frankas gimė Maskvoje 1914 m. balandžio mėn. 10 d. Gimnaziją baigė Biržuose. Teologijos studijas 1935 m. pradėjo Kaune, baigė

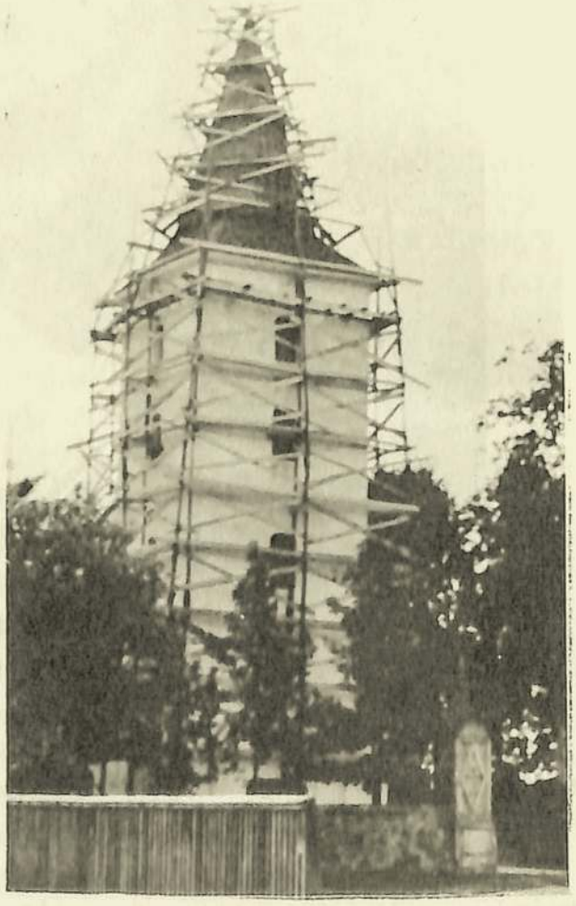

Papilio reformatų bažnyčia remonto metu 1957 m., kuri buvo atremontuota vadovaujant kun. M. FRANKUI

Prie velionio karsto (iš k. į d.): stud. Kostas, moksleiviai — Aleksas, Stasys, Erna ir žmona Birutė FRANKAI

Pamaldos prie velionio karsto Biržų reformatų bažnyčioje

1939 m. Pragoje. 1939. VI. 25 Biržų Sinodo ordinuotas diakonu ir tų pačių metų rugsėjo mėn. 21 d. paskirtas kunigu. Diakonavo Biržuose, kunigo pareigas ėjo Papilyje. Superintendentui kun. Jonui Šepečiui išvykus, liko Papilio ev. reformatų p-jos klebonu, aptarnaudamas ir Švobiškio p-ją.

Paliko giliame skausme žmoną Birutę Vileišytę-Frankienę, vyriausį sūnų Kostą, bebaigiantį studijas technikos institute, sūnų Aleksą, lankantį viduriniosios mokyklos vienuoliktą klasę, dukrą Erną-aštuntą klasę ir mažąjį sūnų Stasį-septintą klasę.

Palaidotas senose Biržų ev. reformatų kapinėse prie ežero greta tėvų ir netoliese kunigo Aleksandro Balčiausko kapo, kuris pačiame pajėgume negailestingos mirties buvo pakirstas ir kurio lygiai tebeliūdi artimieji ir parapijiečiai. Velionis sirgo liaukų vėžiu. Du kartu išbuvo ilgesnį laiką Vilniaus ligoninėje, kur buvo operuotas ir gydytas radioterapija.

Kun. Franko, tvirtos dvasios ir pasišventusio mūsų Bažnyčios labui, mirtis giliai sujaudino lietuvių evangelikų visuomenę. Tą liudija prasiskverbusios žinelės iš Biržų, Vilniaus, Vokietijos: "Pas mus liūdnos naujienos. Užvakar palaidojome Biržuose mano pusbrolį. Prieš savaitę aš dar palydėjau jį iš Vilniaus ligoninės į Biržus, žinoma, labai blogame sveikatos stovyje. Per laidotuves buvo nepaprastai daug žmonių, vainikų. Labai jau gražiai palaidojo. Mylėjo jį žmonės. Begalo liūdna žmonai ir vaikams".

"Vakar atidaviau paskutinę pagarbą mūsų šeimos drauguidvasios milžinui Papiliečiui. Prieš išvažiuodamas, užsukau į raudonąjį namą prie ežero (reikia suprasti-į mūsų bažnyčią. S. N.). Ten netrukus iš namų, iš Kilučių g-vės, ant rankų atnešė Jo karstą ištikimi parapijiečiai. Daugybė palydos. Praretėjęs choras išpildė keletą giesmių. Įspūdis amžinas. Visi verkė".

"Tėvelis buvo tvirtumo pavyzdys mums visiems. Iki pat paskutinės gyvenimo minutės buvo tvirtas ir kantrus, tvardėsi ir nesiskundė. Stengėsi rodyti gerą nuotaiką. Nors didelių skausmų ir nebuvo, bet sunku buvo labai".

"Gaila Mykolo. Jis taip dar norėjo ir tikėjosi gyventi. Vaikams liks šviesus prisiminimas".

Atsisveikinti, palaidoti atvyko ne tik Biržų, Papilio, N. Radviliškio, Švobiškio p-jų parapijiečiai, bet ir iš tolimesnių vietovių ev. liuteronų parapijų broliški kunigai: diakonas Timpa iš Tauragės, kun. Mykolas Preikšaitis iš Batakių, kun. Jurgis Gavėnis iš Šakių, kun. Jonas Armonaitis iš Žemaičių Naumiesčio ir kun. Jonas Kalvanas.

Kunigas Povilas Jašinskas rašo: "Su skausmu teko man jau palydėti du jaunus draugus. Bet šitokius dalykus tvarkyti tenka ne mums, bet Aukščiausiajam. Jis žino, kodėl mums taip vyksta".

Išnešant velionio karstą iš bažnyčios lydi kunikai (iš k. į d.): J. KALVANAS, jo užpakalyje — J. GAVĖNIS, M. PREIKŠAITIS, P. JAŠINSKAS, J. ARMONAITIS

Biržiečiai lydi velionį į kapines. Ištikimi parapijiečiai velionio karstą nešte nunešė į senąsias reformatų kapines

Gintaras RADIONOVAS,
Lietuvių Vasario 16 gimnazijos
8 klasės mokinys.

NEPRARASKIME TIKĖJIMO

Žmogus visais laikais į ką nors tikėjo ir tikės. Vieni tiki, kad žmogus yra geras, kiti-blogas, o treti - kad žmogus yra dievaitis, arba priešingai, kad žmogus nieko negali, nieko nesugeba, menkavertis. Tokie tikėjimai yra paviršutiniški. Tikras tikėjimas yra tikėjimas Dievybe, transcendencija. Tokio tikėjimo žmogus ieško nuo pat jo esimo pradžios. Budizmas tiki, kad žmogus pasieks transcendenciją yogos pratimais. Hinduistai tiki per visokias formas peržengti šį pasaulį (diesseits) ir prieiti prie "Dievo" (jenseits). Krikščionys - į Dievo malonę ir per savo kasdienišką maldą ir artimo meilę pasiekti amžiną gyvenimą. Ar šiandieniniame gyvenime žmogus išvis begali tikėti, melstis ir tarnauti savo artimui ir net priešui?

Gyvename automacijos, racionalizmo ir greičio laikmetyje. Kur žmogus anksčiau savo rankomis dirbo, šiandien stovi mašina-automatas. Anksčiau žmogus dirbdavo atsidėjęs, visas savo pastangas ir sielos dalelę įdėdamas į darbą, kad tik darbas pasisektų. O šiandien žmogus tapo robotu, automatų prižiūrėtoju. Krikščionybė moko, kad kiekvienas darbas yra žmogaus malda. Bet žmogus-robotas ar begali melstis? Daugumas žmonių gyvena miestuose, tame dideliame lizde, kur nėra ramybės nei rimties, kur viskas persunkta greičiu, kur jie vis yra blaškomi į visas puses. Šiandieninis žmogus nebeturi laiko išvažiuoti į gamtą, ja grožėtis, jos rimtyje susikaupti ir patirti Dievybę. Žmogus dėl laiko stokos įsėda į lėktuvą, traukinį ar mašiną ir skuba per gamtą, jos nepastebėdamas. Žmogus nebeturi laiko susikaupti, pažvelgti į save, apie savo esmę pagalvoti. Daugumas, vos grįžę iš darbo, užkandę ir pažiūrėję televizijos, eina gulti. Žmogus neberanda laiko pasikalbėti net su savo šeimos nariais.

Jis net pamiršta atlikti kasdieninius gyvenimiškus reikalus. Jeigu jis savęs negali patirti, tai kaip jis gali artimą patirti? O tačiau krikščionybė reikalinga artimo meilės.

Šiandieniniame gyvenime žmonių-robotų yra labai didelis skaičius. Tačiau ne visi. 19-me amžiuje atsirado tokių, kurie įstengė išsiskirti iš tos nužmogintos masės, kurie nuėjo kitu keliu. Iš jų išplaukė daugumas šiandieninių "izmų", kuriais žmogus šiandien vadovaujasi. Tačiau daugumas tų "izmų" neigia tikėjimą, laikydamiesi Nizsches pasakymo: "Dievas yra miręs".

Visas nūdieninis gyvenimas, jo eiga prieštarauja bent kokiam tikėjimui į trascendenciją. O vis dėlto yra žmonių, kurie tiki. Ir tai yra įrodymas, kad tikėti šiandien dar galima. Jie netiki taip, kaip buvo įsivaizduota anksčiau. Jie nelaksto kasdieną triskart į bažnyčią. Jie kovoja su savim, su aplinka. Tikėjimas yra amžina kova, kurią kartais persveria Dievas, o kitą kartą netikėjimas. Ta kova yra be galo sunki ir reikalaujanti daug kantrybės. Vien tiktai nepranykti šiandieninėje masėje yra sunku. Bet iš tos kovos žmogus semiasi jėgos tolimesnei kovai. Tol kol žmogus tikės ar netikės, Dievas nebus miręs, bet jeigu niekas nebeves kovos, Dievas bus tikrai miręs mūsų visų širdyse.

Deja, tokių kovojančių yra labai maža, nes nėra lengva atsispirti aplinkai, įtakoms. Tikinčių žmonių skaičius, kurie tikrai tiki, dar daugiau sumažės, nes šių laikų žmogus vis dar traukiasi į paviršutiniškumą, į plačiasias mases.

Visais laikais žmonės darė ir darys naujų atradimų. Tie atradimai gali būti naudingi ar mažiau naudingi žmonėms. Bet po kiekvieno atradimo yra kalbama apie žingsnį pirmyn žmogaus užduoties atsiekime. Bet visi šie atsiekimai nėra gryna pažanga. Apie pažangą galima kalbėti, kur ta pažanga yra glaudžiai surišta su meile, su humanizmu. Ar tai

Lietuvių Vasario 16 Gimnazijos choras

Lietuvių Vasario 16 Gimnazijos tautinių šokių grupė

būtų meilė šeimoje, visuomenėje ar politikoje.

Šiandieninis gyvenimas yra tiek suautomatintas ir paviršutiniškas, kad žmogus jame labai mažai meilės ir humaniškumo pažangos patiria. Pradedant šeima, į kurią visuomet buvo žiūrima kaip į meilės lopšį, kur tos meilės daugiausiai turėtų būti, gyvenamuoju laiku jos labai mažai tebėra. O meilės trūkumo šeimoje priežastys glūdi ne tiktai pačioje šeimoje, bet ypatingai aplinkoje.

Žmogus per visą automatizaciją išmoko apsieiti su automatais, bet pamiršo apsieiti ir sugyventi su kitais žmonėmis. Žmogus pasiėmė pavyzdžiu ne žmogų, bet automatą, kuris daug "geresnis ir tobulesnis" už patį žmogų. Tačiau tai nereiškia, kad meilės šeimose šiandien visai nėra. Tos tačiau meilės mes galime rasti tokiose šeimose, kur žmonės nevien tik naudos ieško, bet ir progų padėti kitiems - savo artimui. Daugiau meilės galima rasti ten, kur yra vargingesnės gyvenimo sąlygos, kur žmonės išsiskiria iš automatų masės. Truputį meilės galima rasti tokiose darbovietėse, kur nėra įvesta tiek automatų, kur žmogus pasireiškia per savo kūrybą. Ten žmonės arčiau susieina, pasitaria, stengiasi vienas kitą suprasti, pamokyti ir iš kito pasimokyti.

Socialinėje srityje meilės taip gi retai pasitaiko. Tačiau tos meilės parodė žymusis dr. Albert Schweitzer'is, kuris dėl kitų žmonių važiavo į vidurinę Afriką ir ten stengėsi pagerinti sicialinę juodųjų žmonių padėtį ir išmokyti ten gyvenančius žmones vienas kitą mylėti. Bet tokios meilės pasireiškimas, deja, yra labai retas.

Politika mūsų gyvenime vaidina labai didelį vaidmenį. Bet joje meilės vargu ar rasi. Politiniam gyvenime dar daugiau vyrauja nauda. Tos naudos siekimas yra toks didelis ir žiaurus, kad prie jo dar prisideda neapykanta, šmeižtas, apgaulė ir net

žudynės. Mūsų gyvenamuoju laiku meilės nedaug galime rasti. Jeigu žmogus nesusipras, nesistengs atsispirti meilės kliūtims, tai žmonija ar kada begalės grįžti į tą kelią, nuo kurio ji nuklydo, į kelią, kurį žmonijai būtinai reikia atsiekti jos svarbiausį tikslą.

BUVO SUMAINYTI ŽIEDAI

Angelika TRUMPJONAITĖ ir Vytautas DUDĖNAS susituokė 1968.I.6 Tėviškės p-jos bažnyčioje. Jungtuvių apeigas atliko senjoras kun. A. Trakis. Jaunoji yra baigusi Cook County gailestingųjų seselių m-lą, o jaunasis baigęs Chicagos U-tą magistro laipsniu iš Business Administration

KONFIRMACIJOS

Konfirmacija reformatų p-je įvyko 1968.VII.21 d. Konfirmuoti: Dalia Tatorytė ir Rimas Dagys. Parengė suprt. kun. P. DILYS ir gener. suprt. kun. St. NEIMANAS

Kun. P. JAŠINSKAS su konfirmantais Papilyje, 1968.VIII.11

Kun. P. JAŠINSKAS su konfirmantais Biržų reformatų bažnyčioje, 1968.VII.21

Konfirmacija Tėviškės p-joje įvyko 1968.V.26. Konfirmuoti (iš k. į d.): Angelika Danguolė Sinickaitė, Silvija Rūta Kuraitytė, Brigita Kuraitytė, Margareta Irena Jurkutaitytė, Gunda Marija Eleksytė, Brunonas Kazimieras Valentinas, Albertas H. Jurkutaitis, Laimutis Benediktas Gražys. Konfirmavo — senj. kun. A. TRAKIS

Nuotrauka M. Nagio

AKADEMINIS JAUNIMAS

Viktorija KIKUTYTĖ Champaign u-te, Ill., psichologiją ir sociologiją baigė 1968 m. Dirba Parent's Cultural institute prekybos vadovavimo srityje

Martynas PAUPERAS, g. 1935 m. Kaune. Chicagoje Kelly High School baigė 1952 m. Illinois Technologijos u-tą baigė 1958 m. Priklausė Ziono p-jos chorui ir jaunimo rateliui

Eva Rūta PREIKŠAITYTĖ, g. 1943 m. Batakiuose. Californijos u-tą baigė 1966 m. Specialybė — mokytoja

Mantvydas Kristupas PREIKŠAITIS, g. 1940.II.26 Sudarguose. Californijos u-tą laisvo menininko laipsniu baigė 1963 m. Reiškiasi kaip gabus pianistas

Lenius BENDIKAS, g. 1949.VI.24 Montreal, Canada. Baigė Verdun High School. Treti metai studijuoja McGill u-te biochemiją. Dalyvauja Canados u-to ribose liuteronų veikloje

Arnoldas KIAUPA, g. 1950 m. Neustadt, Vokietijoje. Baigė J. F. Kennedy High School. Studijuoja Chicago City College Bogan Campus kūno kultūrą.

Liucija GUNDERMANAITĖ, g. 1945 m. Kybartuose. Vasario 16 g-ją lankė nuo 1956 m. Mokėsi foto specialybės. Dirba kaip reprodukcijos fotografe Mercedes Benz automobilių firmoje

Horstas ELBE, g .1943 m. Šakiuose. Į V. Vokietiją atvyko 1957 m. Keletą metų lankė Vasario 16 gimnaziją. 1946 m. baigė Kaiserlauterno g-ją. Studijuoja slavistiką, istoriją ir politologiją Tuebingeno u-te

Dr. Liuda KUOLAITĖ, g. Lietuvoje. Mokėsi Canadoje. 1964 m. baigė Toronto u-to medicinos f-tą M.D. laipsniu. Verčiasi laisva praktika Toronto priemiestyje Rexdale, Ont.

Lilija S. PALŠYTĖ, g. 1951 m. Chicagoje. 1968 m. birželio mėn. baigė Gage Park High School. Dalyvavo Service Club, Sr. Girl's Club Bord, mišriame chore, G. A. A. Tėviškės p-jos jaunimo ratelio narė ir Tėviškės p-jos choro choristė. Studijuoja Chicago City College, Bogan Campus. Ruošiasi mokytojos darbui

Ilga BLIKSONAITĖ, g. 1950 m. Neustadt, Vokietijoje. Baigė J. F. Kennedy High School. Buvo Junior - Senior Class viceprezidente. Priklausė National Honor Society. Tėviškės p-jos choristė. Jaunimo ratelio kasininkė. Valparaiso u-te studijuoja prancūzų ir vokiečių kalbas

Rimas GERULIS

LEGENDA APIE BIRŽŲ PILĮ

Tai buvo seniai, gal prieš kokius 350 metų. Šią pilį pastatė maždaug tais laikais (1589 m.), kai Lietuva ir Lenkija (1588 m.) išsirinko savo nelaimei karaliušvedų karalaitį Zigmantą Vazą.

Tuo metu Lietuvos kariuomenės vadu buvo prityręs ir žymus karvedys protestantas Kristupas Radvila Perkūnas. Jis rūpinosi Lietuvos apsauga, todėl įsakė Biržuose pastatyti pilį.

Kasė žmonės gilius ir plačius kanalus, pylė aukštus ir stačius pylimus, statė storų sienų mūrus. Jau baigdavo statyti, bet vienas ir tas pats pietryčių pilies kampas ima vis ir sugriūva. Kelis kartus tą kampą atstatė, bet jis netrukus ir vėl nuvirsdavo, lyg užkerėtas. Prietaringa liaudis į tai ėmė žiūrėti su baime. Vieni sakė, kad tai dangaus bausmė už tai, kam katalikai ir evangelikai tarpusavyje pešasi, kam broliai neberanda vienybės, kai aplink priešai savo kardus galanda. Seni žmonės dūsaudami priekaištingai tardavo: senojo tėvų tikėjimo laikais mūsų pilys pačios negriūdavo...

Išvarginti pilies statytojai, prisiklausę visokių šnektų, pagaliau nutarė kreiptis, patarimo ieškodami, į vieną atsiskyrėlį, kuris senų tėvų papročiu tebegarbino Perkūną. Atvykusių atstovų kalbinamas, senelis visą laiką tylėjo. Kai atstovai, nieko nepešę, jau ruošėsi vykti namo, senelis tyliai prašneko:

-Išniekinote seną tėvų tikėjimą. Dėl naujo tikėjimo nesutariate. Tarpusavyje pykstatės. Be jokio tikėjimo-pražūsite. Kviečiatės valdyti svetimus valdovus. Matote: Lietuva vysta, nauja pilis net pati griūva... Mane seną prisimenate tik bėdos verčiami. Jus nesate verti mano patarimo, bet Radvilai Perkūnui padėsiu. Klausykitės. Kai bus pilnas mėnulis, sulaikykite iš bažnyčios namo grįžtančią pirmąją jaunavedžių porą, atveskite juos prie sugriuvusio pilies kampo. Jei jaunasis tėvynės labui laisva valia sutiks būti tame kampe užmūrytas, ir jei jaunoji nuo savo vyro nesiskirs, užmūrykite juos abu. Eis karai ir audros, pilis sugrius, bet tas kampas išliks per amžius.

Senelio patarimas buvo įvykdytas. Ėjo karai virš 100 metų. Pilis tarnavo Lietuvai. Prieš 250 metų pilis tapo sugriauta, bet minėtas kampas išliko. Neramūs laikai nesibaigė. Vienišas ir išdidus pilies kampas žvelgė iš viršaus į Lietuvos žemę trypiančius priešus. Krito napoleonai, stalinai ir hitleriai, bet bokštas stovi ir šiandieną, gilią mįslę tebeslėpdamas.

* * *

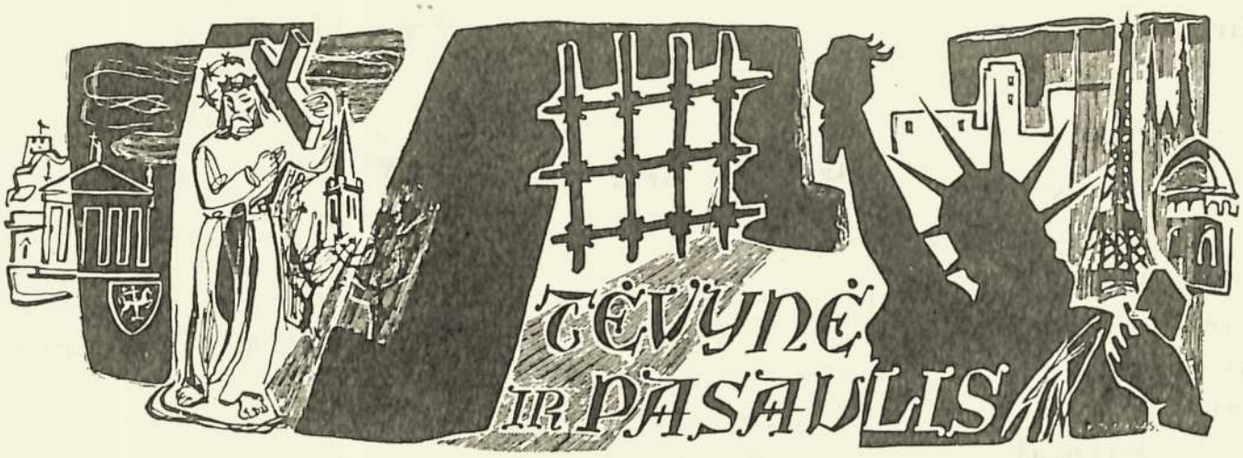

IŠKELIAVUSIEJI AMŽINYBĖN

TRŪDĘ TRAKIENĘ IŠLYDĖJUS

Trūdė Trakienė, atšventusi Chicagoje 1968 m. gegužės 29 d. savo 90 metų gyvenimo sukaktį, tais pačiais metais liepos 24 d. atsiskyrė su šiuo pasauliu. Beveik visas šimtmetis praėjo nuo to laiko, kuomet Trūdė Trakienė gimė ir augo Anso ir Barbės Einoraitės-Baltrių šeimoje, Letukuose, Kretingalės par., Klaipėdos apskr., kur viešpatavo lietuviška ir evangeliška dvasia. Šią dvasią ugdė jos motina ir tėvelis, būdamas ilgus metus Kretingalės Parapijos Tarybos pirmininku, kurios bažnyčioje vargonininku buvo žinomas mokytojas Fridrikas Kelkis, pirmo lietuviško laikraščio ("Nusidavimai apie Evangelijos praplatinimą", 1831 m.) leidėjas ir redaktorius bei įvairių lietuviškų knygų autorius ir dažnas svečias Letukuose. Ten rinkdavosi sakytojai-pasauliečiai Dievo žodžio skelbėjai, kuriems savo laiku vadovavo Trūdės tėvelis Ansas Baltris. Ten dažnas svečias būdavo dėdė Adomas Einoras, Klaipėdos vyr. mkt., lietuviškų laikraščių "Naujasis Keleivis"-"Keleivis" (1880-1886) redaktorius ir knygos "Pašliūžikite viens kitam" autorius bei pamokslininkas. Ten lankėsi misijonierius (pasiuntinys) Didlaukis, ieškodamas naujų kandidatų misijos laukui, ypač Indijoje. Ten pasiuntinys kun. Kristupas Lokys, lietuvių krikščioniškos draugijos "Sandora" kūrėjas ir ilgus metus veikęs Indijoje, surado sau žmoną Baltrių šeimoje, vesdamas sesę Urtę Baltrytę. Ten tetos vaikai Brakai rasdavo dvasinį židinį, iš kurio menininkas Adomas Brakas veikiausiai sėmėsi jėgų jo tautinei ir kultūrinei veiklai visoje Prūsų Lietuvoje. Juk čia augo ir Trūdės brolis Ansas Baltris, kuris tapo lietuviškų laikraščių "Apžvalga", "Prūsų Lietuvių Balsas", "Rytojus" redaktorium Tilžėje, vėliau tautiniu ir tikybiniu veikėju Klaipėdoje, ir dar vėliau kunigu bei Lietuvos Ev. Liut. Konsistorijos pirmininku ir senjoru, kai 1948

Trūdė TRAKIENĖ su sūnumi senjoru kun. A. TRAKIU jos 90 metų sukakties dienoje, 1968.V.29, Chicagoje *Nuotrauka M. Nagio*

metais bolševikai išvežė senj. kun. Eriką Lejerį Sibiran ir ten jam žuvus, -iki jo mirties Kretingoje 1954 m.

Letukuose rasdavo dažnai prieglaudą "šventų" knygų išnešiotojas Janis Piklapis, autorius "Piklapio knygelės", nes juk ir Trūdės tėvelis Baltris rūpinosi lietuviška spauda, pats išleisdamas savo paruoštą knygutę "Hahno Amžiaus bėgio raupsuotojo Harkhu" vertimą 1903 m. Tėveliai-Ansas ir Barbė Baltriai-jau tąsyk susirūpino Dievo žodžio skelbimu savo broleliams ir seselėms lietuvninkams, nepalikdami tai tik kunigams. Šių laikų pasauliečių sąjūdis dėl Evangelijos praplatinimo buvo gyvas jau tąsyk Letukuose. Kiekvienas krikščionis, ne tik kunigas, turėjo skleisti žodžiais ir darbais Kristų bei tikrą žmoniškumą savo namuose, kaimynuose, savo tautoje bei visoje žmonijoje. Tą vykdė tąsyk iš gilaus įsitikinimo ir iš paklusnumo Bažnyčiai: ūkininkai, tokiu buvo ir jos tėvelis Ansas Baltris, žvejai, amatininkai, mokytojai, tėvai, mokyti ir nemokyti, -visi buvo įsijungę į Viešpaties tarnybą. Letukų ir kitų lietuvninkų namai pildėsi jaunimu ir senimu pasiklausyti Dievo Žodžio, įsijungti į bendrą giesmę ir maldą. Šimtais susirinkdavo vasaros metu pasiuntinystės šventėms gamtoje, kad garbintų Aukščiausiojo galybę ir išmintį.

Trūdė Baltrytė, ištekėdama į Kuršelius už Miko Trakio, atsivežė didžiausį dvasinį kraitį. Ir jos vyras, miręs 1935 m. liepos 23 d., iš Viešpaties išgirdo įsakymą eiti Dievo žodžiu į "žmones". Ir jos namai tapo maldos namais: tris kartus į dieną buvo renkamasi "prie knygų" giesmei ir maldai, o šventadieniais buvo aiškus ir tikras kelias-į bažny-

čią, o jei nevykdavo, tai namuose buvo skaitomas pamokslas, giedamos giesmės, susikaupta maldoje. Sunkios didelio ūkio šeimininkės ir didelės šeimos motinos pareigos vertė ją tuo labiau glaustis prie Gyvasties Šaltinio, kad gavus naujų jėgų ir naujos išminties. Ji visuomet reiškėsi nuostabiu darbštumu, tvarkingumu, proto šviesumu ir gilia meile. Sunkiausiomis valandomis, - mirus trims vaikams, vyrui, II Pasaulinio Karo metu žuvus karo lauke sūnui Jurgiui ir dukrai Barbikei Sibire, ir pačiai paliekant Tėviškę ir lyg per ugnį bėgant į Vakarus, - vis jautė Dievo meilės ir malonės tikrovę ir tą skleidė savo artimiesiems. Ir Chicagoje, toli nuo savųjų sūnų ir dukrų bei jų šeimų, ji kasdien gaivinosi Teisiųjų Tėviške, skaitydama "Skarbinyčią", pamokslus, Šv. Raštą, maldas, giedodama giesmes. Ji pakartotinai skaitydavo "Svečią", "Mūsų Sparnus", "Evangelijos Šviesą". Dienraščius nuo pradžios iki galo perskaitydavo. Domėjosi ir netikybinių knygų skaitymu. Šventadieniais vis tvirtai ir rimtai žygiuodavo į Tėviškės bažnyčią. Paskutiniuosius dvejus metus, kuomet sveikata nebeleido jai nueiti į pamaldas, tai jos duktė Urtė Padagienė ar sūnus Ansas turėjo su ja pagiedoti visas pamaldų metu giedotas giesmes, perskaityti dienos Evangeliją bei laišką ir to šventadienio "Tėviškės Žinias". Bažnyčia jai buvo vis širdyje, kaip jaunystėje taip ir senatvėje. Parapijos darbai jai vis rūpėdavo: valandomis susikaupdavo maldoje beklūpodama už artimuosius,

Paskutinis atsisveikinimas su Trūda TRAKIENE Lietuvių Tautinėse Kapinėse. Maldą kalba dr. kun. M. KAVOLIS. Prie karsto (iš k. į d.): anūkas Manfredas PADAGAS (žuvo eismo nelaimėje 1968.II.6), anūkė Rūta PADAGAITĖ, žentas Jurgis PADAGAS, duktė Urtė TRAKYTĖ-PADAGIENĖ, sūnus senj. kun. Ansas TRAKIS, anūkas Martynas TRAKIS, marti gyd. Adelė IVAŠKAITĖ-TRAKIENĖ

Nuotrauka M. Nagio

už parapijiečius, ypač ligonis. Atsisveikinant su dukra Greta, išvykstančia į Indiją, ir su jos paskutiniuoju gimtadieniu atsilankiusiais artimaisiais iš Vak. Vokietijos, raminosi Dievo tarnyba, kuri turi būti vykdoma visais laikais ir įvairiose vietose. Jos atsisveikinimo žodžiai buvo: "Tarnaukite Viešpačiui Dievui", o jos kovoje su mirtimi džiaugėsi, kad moka giesmių iš atminties ir gali iš malonės su Dievu iškeliauti į Amžinąją Tėviškę.

Liepos mėn. 27 d., šeštadienį, Trūdė Trakienė buvo iškilmingai išlydėta iš Tėviškės bažnyčios į Lietuvių Tautines kapines Prisikėlimo viltyje. O žodžiai iš jos mylimos giesmės - "Lašelis vynuogėlių ragautas dangišku..." liudija prie šio naujai supilto motinos kapo: Šviesa, Tu, amžinoji, Tavyj nakties nėra, skaisti, nesudrumstoji, tikrai gaivinanti...

Kun. A. Trakis

JŪRATĖ VALIŪNAITĖ

1968 m. spalio mėn. 7-tą dieną šiurpi nelaimė sukrėtė Juozo ir Otilijos Valiūnų šeimą: jų 21 m. dukrelė Jūratė žuvo automobilio katastrofoje.

Jūratė Valiūnaitė gimė tremtyje, Flensburge, V. Vokietijoje 1947 m. Ten pat buvo kun. P. Dilio pakrikštyta. Būdama 2 m. amžiaus su tėvais ir broliuku Filibertu-Mindaugu atvyko į JAV. Baigusi Brocktono gimnaziją, 1964 m. įstojo į technologijos institutą (Southeastern Massachusetts Technological Institut N. Dartmouth). Studijavo verslo administraciją. 1968 buvo paskutiniai jos mokslo metai.

Institutas neturėjo bendrabučio. Jūratei reikėdavo 6 mylias vykti iš New Bedfordo į naujai pastatytą institutą. Nelaimės dieną buvo audra: lietus su labai smarkiu vėju. Ji važiavo sportiniu automobiliu viena. Dėl nežinomų priežasčių jai teko sustabdyti automobilį, kuris paslydo ir užpakaliu trenkė į greitkelio geležinę tvorą. Ji buvo išmesta pro langą. Beveik nebeatgavusi sąmonės po kelių valandų mirė nuo sužeistų smegenų. Palaidota Mėlynų Kalnelių (Blue Hills) kapinė-

(1947-1968)

se Braintree, pusiaukely tarp Brocktono ir Bostono. Jūratės karstas skendėjo gėlių vainikuose. Daug studentų ir profesorių lankė mirusią ir palydėjo į kapines. Liūdnoje 10 mylių eisenoje iš Brocktono į kapines dalyvavo 40 automobilių.

Jūratė buvo graži, gabi, darbšti ir savim pasitikinti mergaitė; buvo skautė ir lietuvių studentų sąjungos narė. Ji buvo pilna gyvenimo džiaugsmo. Iki pat mirties sėkmė lydėjo visus jos žingsnius.

1968 m. spalio 27 d. Jūratė Valiūnaitė bendroje maldoje buvo paminėta Chicagos lietuvių Ev. Reformatų bažnyčioje. Giliai susijaudinę pamaldų dalyviai sugiedojo giesmę "Leiskit eit.. ." Daugelis šluostėsi ašaras.

H. D.

KURATORIUS TOMAS DŽIUVĖ
(1897-1968)

1968 m. rugpiūčio mėn. 17 d. Baltimores ligoninėje, po pakartotinos plaučių operacijos, mirė kurt. Tomas Džiuvė, sulaukęs 71 metus amžiaus.

T. Džiuvė gimė 1897 m. rugpiūčio mėn. 2 d. Švobiškio bažnytkaimyje. Jis buvo ūkininkas.

Amerikoje visą laiką gyveno Baltimorėje ir išgyveno ne pilnus 18 metų. Buvo įsigyjęs mažą namuką ir gyveno kartu su žmona Aleksandra, kilusia iš Klaipėdos krašto.

Atvykęs į JAV, pradžioje sunkiai dirbo sveikatai labai nepalankiose sąlygose. Pašlyjus sveikatai gydėsi ilgus metus.

T. Džiuvė kuratorium buvo išrinktas Horneburge, II Tremties Sinode, 1949 m. Dėl darbo sąlygų, didelių atstumų, o vėliau ir dėl blogos sveikatos, aktyviau pasireikšti bendruomenės ir Bažnyčios gyvenime negalėjo. T. Džiuvė buvo nuolatinis "M. S." skaitytojas, džiaugėsi juos gaudamas, nes per juos galėjo palaikyti dvasinį ryšį su savo vienminčiais. Paskutinį gimtadienį švęsdamas, -dvi savaitės prieš mirtį, -paskyrė "M. Sparnams" 5 dolerius.

Kurt. T. Džiuvė, vietinio kunigo ir kelių artimųjų palydėtas, buvo kukliai palaidotas Baltimores Luodau Park kapinėse. "Kaip nori, Dieve, duok tiktai Tavy numirti išganiai".

Kun. S. N.

MOTIEJUS JANUŠEVIČIUS

Biržuose mirė Motiejus Januševičius sulaukęs arti 78 m. Jis gimė ir augo netoli Biržų miesto, Rinkuškių kaime, prie Širvėnos ežero. Ten jo tėvai turėjo valaką žemės. Šeimoje augo 3 broliai ir sesuo. Pradžios mokslą velionis išėjo Biržuose. I Pasaulinio karo pradžioje buvo pašauktas į kariuomenę. Tarnaudamas kariuomenėje įsigijo karo valdininko laipsnį.

Dėl kilusios revoliucijos visoje Rusijoje bujojo betvarkė. Nemažai visokio vargo teko pergyventi ir velioniui. Žmonėms pritrūko maisto. Kartą Januševičiui pasisekė įsigyti maišą bulvių. Gavęs ratelius ir pasikvietęs talkon draugą, gabenosi bulves į gyvenamą vietą. Staiga pajuto, kad tarybinės milicijos pareigūnai jau nebetoli. Nėrė su visu savo kroviniu į čia pat esantį rusų dvasiškio-popo kiemą. Popas su džiaugsmu suteikė greitą pagalbą, sakydamas: "Taščite, bratcy, skoreje taščite!" (tempkite, broleliai, greičiau tempkite!). Pasirodė, popas su žmona jau kuris laikas buvo visai alkani. Jiems, kaip dvasiškio šeimai, bolševikinė valdžia nebedavė jokios maisto normos.

Velioniui vėlokai pavyko išsprukti iš sovietinės Rusijos. Grįžęs į tėviškę, pradėjo dirbti Biržų apskrities žemės tvarkytojo įstaigoje, kur 1925 m. buvo paskirtas sekretorium. Tas pareigas jis ėjo ligi pirmos bolševikinės okupacijos 1940 m. Nuo to laiko ligi 1944 m. vidurvasario buvo toje pačioje įstaigoje buhalteriu.

Velionis nuolatos gyveno Biržų mieste. Miesto praplėtimo daly, gavęs valdžios sodybinį žemės sklypą, pasistatydino namus ir užvedė gražų vaismedžių sodą. 1928 m. vedė žinomos Rinkuškių Variakojų šeimos dukterį, tos šeimos, kuri davė Lietuvai karį-savanorį pulk. ltn. Joną Variakojį, žymų kooperatininką - Biržų Smulkaus Kredito Banko direktorių Petrą Variakojį ir dar du sūnus-gerus, pavyzdingus ūkininkus: Julių Rinkuškiuos ir Jurgį Skrėbiškiuos.

Velionis Motiejus Januševičius buvo uolus reformatas. Nuoširdžiai sekė reformatų Bažnyčios gyvenimą. Domėjosi vietos ir visos Lietuvos kultūriniais bei politiniais klausimais. Skaitė ir sekė ano laiko plačią mūsų krašto spaudą. Šeimos santykiai buvo glaudūs ir pavyzdingi. Užaugino ir išmokslino dvi dukteris.

Mirė 1968 m. vasarą. Tegul būna velioniui lengvas poilsis, o likusiai našlei, dukterims ir artimiesiems - visų gili užuojauta.

S. P.

PENKTASIS JAV-CANADOS LIET. EV. LIUTERONŲ SINODAS

1968 m. spalio 27-28 d. įvyko New Yorke V-sis JAV ir Canados Liet. Ev. Liuteronų Sinodas. Sinodas buvo pradėtas pamaldomis, kurias savo giedojimu pagražino buv. Brazilijos operos solistas S. Citvaras.

Po pamaldų Sinodo dalyviai ir svečiai suėjo į parapijos salę, kur par. Moterų Ratelio vadovybė buvo paruošusi vaišes dėl 130 asmenų. Po kun. P. Dagio, kaip par. šeimininko, tarto padėkos ir pasveikinimo žodžio buvo sugiedotas Lietuvos himnas. Kun. P. Dagys pasidžiaugė, kad suvažiavusių tarpe yra teisėtas Lietuvos Ev. Liut. Bažnyčios Konsistorijos pirmininkas prof. dr. K. Gudaitis, kurį nuo pareigų suspendavo okupantai ir paprašė jį, kaip Sinodo Valdybos pirmininką, atidaryti posėdžius.

Prof. dr. K. Gudaitis trumpame atidarymo žodyje nupasakojo apie atliktus Sinodo V-bos darbus, apie Sinodo tikslą, apie padėtį mūsų Bažnyčios okup. Lietuvoje ir perskaitė gautą Sinodui sveikinimą iš vieno Lietuvos kunigo. Po to pateikė dienotvarkę ir paprašė Sinodo dalyvius išrinkti prezidiumą. Sinodui vadovauti pirmininku buvo išrinktas kun. P. Dagys, sekretoriais-R. Brakas ir R. Šležas.

Sinodo pirm. kun. P. Dagys perskaitė gautus Sinodui sveikinimus raštu. Raštu sveikino: Lietuvos atstovas JAV J. Kajeckas, Pasaul. Liet. Bendr. pirm. J. Bachunas, valdybos vardu J. Barzdukas, Gen. Superint. kun. S. Neimanas, kun. J. Pauperas, kun. M. Preikšaitis, kun. K. Burbulys, kun. R. Zarinš, kun. R. Pitckok, kun. M. Valadka, Vasario 16 Gimnazijos mkt. F. Škėrys, "Mūsų Sparnų" redaktorius inž. J. Kregždė, inž. E. Manomaitis, A. Puskepalaitis, E. Smidtas iš Bostono, E. Ulickienė, J. Kukutis iš Toronto, Bilinskiai iš Norwoodo, E. Railienė iš Baltimores, J. Galminas iš New Yorko ir E. Gerulis iš Chicagos.

Žodžiu sveikino Gen. Konsulas A. Simutis, J. Stikliorius, M. Gelžinis, R. Šležas, J. Vilkaitis, L. Virbickas, J. Šneideraitis, A. Orentas ir J. Preikšaitis iš Toronto.

Po to buvo priimtos paruoštos rezoliucijos, padėkos ir planas ateities veiklos reikalu. Į Sinodo Valdybą išrinkti: prof. dr. K. Gudaitis-pirm.; kun. P. Dagys senjoru ir vicepirm.; inž. J. Preikšaitis-antruoju vicepirm.; kun. M. Preikšaitis-antruoju senjoru; M. Nagys-sekretoriumi ir R. Šležas-kasininku. Valdybos nariais: J. Stikliorius, M. Gelžinis, R. Brakas, J. Šneideraitis, A. Orentas iš Bostono, K. Kregždė iš Toronto.

Menininkas R. Šležas parodė jo paruoštą spalvotą kultūrinį filmą iš Marylando žvejų gyvenimo.

Spalio 28 d. buvo aptarti bažnytinės veiklos, spaudos, misijų ir ryšio su Lietuvos Bažnyčia reikalai.

Džiaugiamės, kad V Sinodas praėjo sėkmėje, buvo gausus dalyviais, valdybon išrinkti veiklūs asmens, turį nuopelnų praeities veikloje. Sinodas parodė susirūpinimą veikla tremtyje ir dėl Nepriklausomybės atstatymo Lietuvoje.

PEIKŠTENIS

Chicagos Liet. Liut. Ziono p-jos Moterų D-ja „RŪTA" 1968 m. atšventė savo gyvavimo 15 metų sukaktį. Savo aukomis D-ja yra gausiai parėmusi tremtinius ir remia bažnytinį, kultūrinį bei šalpos darbus. Įvertindama „Mūsų Sparnus", „Rūtos" D-ja paskyrė 25 dol. auką ir palinkėjo tolimesnės sėkmės.
Sėdi (iš k. į d.): A. Kraftienė, V. Kapteinienė, A. Lucas, A. Kasperienė, M. Dumašienė, A. Knolienė, A. Meck ir M. Hofmanienė.
Stovi (iš k. į d.): vicepirm. B. Kempynienė, J. Shimborienė, I. Pilmonienė, A. Shilgalienė, kasin. M. Orentienė, pirm. A. Pilmonienė, sekr. A. Lepertienė, A. Šliažienė, A. Kasparaitienė, M. Gydienė, M. Lukaitienė, A. Blokienė.
„Mūsų Sparnų" redakcija nuoširdžiai sveikina mielas „M.Sp." skaitytojas-rėmėjas, darbščias „RŪTOS" D-jos nares ir linki visoms kuo geriausios sveikatos, sėkmės ir dieviškosios palaimos garbingoje veikloje. Už auką redakcija reiškia nuoširdžią padėką
Nuotrauka M. Nagio

REFORMACIJOS ŠVENTĖ

Reformacijos šventės pamaldos Chicagos liet. reformatų bažnyčioje buvo atlaikytos 1968 metais spalio 27 d. Tai šventei pritaikintą pamokslą pasakė suprt. kun. P. Dilys. Pamaldų metu buvo užmaldoje paminėta tragiškai žuvusi š. m. spalio 7 d. kuratoriaus Juozo ir Otilijos Dilytės-Valiūnų jaunutė duktė Jūratė. Pamaldoms pasibaigus dalyviai buvo pakviesti į parapijos salę, kurioje dabartiniam "M. Sp. "redaktoriui kurt. inž. Jokūbui Kregždei pagerbti buvo suruošta kavutė; spalio 25-tą d. jam sukako 65 metai. Mielą sukaktuvininką pirmas pasveikino General. Suprt. kun. St. Neimanas. Šiltais žodžiais dėkojo kurt. J. Kregždei už jo nepaprastą darbštumą ne vien redaguojant "M. Sparnus", bet taip pat atliekant visą komplikuotą technikinį darbą. "M. Sp. "kaskart eina geryn, kaskart sulaukia iš skaitytojų daugiau pagyrimų. Linkėjo dar daug, daug metų gyventi ir sėkmingai dirbti. Po to sveikino Kolegijos prezidentas kurt. M.

Tamulėnas, jr. ir kurt. P. Variakojis, kuris sukaktuvininką prisiminė dar mažą, šviesiaplaukį Lyglaukių Kregždžių kiemo Jokūbėlį, kurį jam teko pasaugoti lankant M. Yčo gimnaziją Voroneže. Sukaktuvininką sveikino ir dr. P. Tunkūnas, prisimindamas jį, kaip būvusį mokytoją jaunystės dienose. Kavutės dalyviai sukaktuvininkui ir jo mielai žmonai Viktorijai sugiedojo "Ilgiausių metų". Kurt. Kregždei buvo įteikta kukli dovana: jo bendravardės Aldonos Kregždaitės paveikslas, kuris be kitų jos kūrinių buvo išstatytas "M. Sp." suruoštoje dailės parodoje. Kurt. Kregždė trumpais, nuoširdžiais žodžiais padėkojo už dovaną ir sveikinimus.

Po redaktoriaus J. Kregždės pagerbimo kurt. Halina Dilienė papasakojo savo įspūdžius iš IV PBT suvažiavimo Uppsaloj. Ji pakritikavo kai kuriuos nesklandumus, ypatingai plenumo posėdžiuose, bet iškėlė ir pabrėžė to suvažiavimo reikšmę bei nuveiktus milžiniškus darbus.

Pobuvis buvo užbaigtas kun. P. Dilio sukalbėta malda.

H. D.

APLANKYTI CALGARY LIETUVIAI

Calgary miestas randasi Albertos provincijoje, Canada. 1968 m. rugp. 18 d. senjoras kun. A. Trakis Calgary lietuviams pirmą kartą atlaikė pamaldas. Šios pamaldos buvo suruoštos Calgary Lietuvių Bendruomenės Valdybos pirmininko J. Nevados ini-

Senjoras kun. Ansas ir dr. Adelė TRAKIAI tarpe brangių lietuvių Calgary, kilusių iš Biržų, Sudargo ir kitų Lietuvos vietovių. Kairėje — klupo J. DEVENIS, dešinėje — stovi J. NEVADA su senj. kun. A. TRAKIU

ciatyva. Pamaldose dalyvavo apie 80 lietuvių. Po pamaldų buvo suruoštas svečio kunigo ir jo šeimos priėmimas-vaišės. Nuoširdžiais žodžiais svečius sveikino pirm. J. Nevada, evangelikų komiteto vardu J. Devenis (refr.), katalikų komiteto vardu M. Lesčinskas ir kt. Calgary lietuviai daugumoje yra senieji ateiviai ir puikiai įsikūrę. Slegia juos tik gilus susirūpinimas savo jaunimu, kuris mielai jungiasi į "kanadiečius". Calgariečiai labai džiaugėsi svečiais iš tolimos Chicagos. Nevados, Deveniai, Vanagaičiai, Matulioniai, Šmitai, Grigėnai - Kazėnai, Endraičiai, Gluosniai, Amonai ir kt.-tai vardai - šeimos, kurios yra gyvos Calgario lietuvių veikloje.

A. T.

"MŪSŲ SPARNŲ" BENDRADARBIŲ DAILĖS PARODA

1968 m. spalio mėn. 19-27 dienomis Čiurlionio Galerijoje įvyko "Mūsų Sparnų" žurnalo bendradarbių menininkų dailės paroda. "M. Sp. "vadovybė, būdama dėkinga menininkams už bendradarbiavimą, ryžosi rengti šią dailės parodą ir supažindinti lietuvių visuomenę su jų kūryba.

Šią dailės parodą pagreitintu tempu, -bėgyje dviejų savaičių, -surengė "M. Sp. "redakcijos sudaryta komisija, susidėjusi iš kurt. Petro Bružo, dr. Paulinos Vaitaitienės-parodos rengimo sielos, mkt. Palmyros Lampsatienės, kurt. Eugeniaus Gerulio ir kurt. Jono Variakojo, jr., talkininkaujant "M. Sp." redak. inž. J. Kregždei ir adm. J. Palšiui.

Parodą rengiant nuoširdžiu patarimu, nurodymais ir konkrečiu darbu talkininkavo Čiurlionio Galerijos direktorius dail. Petras Aleksa, kuris taipgi suprojektavo katalogui viršelį ir išplanavo skoningą parodos patalpose eksponatų išdėstymą.

Parodoje dalyvavo šie menininkai: Henrikas BLYSKIS su 2 litografijom; DAGYS su 33 skulptūrom; stud. Aldona KREGŽDAITĖ su 6 darbais; Juozas MIELIULIS su 3 tapybos paveikslais; Joyce NEIMANIENĖ su 8 darbais ir Jonas NEIMANAS su 2 medžio konstrukcijom. Iš viso buvo išstatyti 54 kūriniai.

Čiurlionio Galerijoje, susirinkus gausiam svečių būriui, kurt. E. Gerulis paprašė rengėjų vardu parodą atidaryti Kolegijos prez. kurt. M. Tamulėną, jr. ir Lietuvos gener. konsulą dr. P. Daužvardį tarti žodį. Kurt. M. Tamulėnas, pabrėžęs meno reikšmę, pristatė parodoje dalyvaujančius menininkus. Gener. kons. dr. P. Daužvardis, pasidžiaugęs gražia paroda, pabrėžė, kad šioje parodoje kartu su jau žinomais vyresnės kartos menininkais dalyvauja ir jaunesnieji, pirmą kartą su savo kūryba išeinantieji viešumon. O tas esą labai svarbu, ypač taip sunkioj kovoj dėl Lietuvos laisvės, kad visi glaudžiau sugretinę gretas, darnioje vienybėje dirbtume ir kovotume. Po parodos atidarymo buvo kavutė. Vaišes paruošė ir svečius vaišino P. Vaitaitienė, P. Lamp-

satienė ir E. Tatorienė.

Vykstančios parodos metu budėjo: P. Bružas, A. Dagienė, St. Dagys, E. Dilytė, L. Gerulytė, E. Gerulis, M. Guobužienė, J. Guobužis, E. Holenderis, J. Kregždė, P. Lampsatienė, R. Neimanaitė, J. Palšis, E. Tatorienė, P. Vaitaitienė ir J. Variakojis.

Jury komisija vieną skulpt. J. Dagio kūrinį-"Audra artėja" atrinko Čiurlionio Galerijos Kūrinių Fondui.

Parodos uždarymo įdomias vaišes parengė P. Vaitaitienė, talkininkaujant E. Tatorienei.

Parodą aplankė virš 400 meno mėgėjų. Viso parduota 11 meno kūrinių. Paroda žiūrovų buvo vertinama, kaip kūrybiniu taip ir organizaciniu požiūriu, palankiai ir teigiamai. Taipgi teigiamai šią parodą aprašė dienraštis "Draugas".

Nuoširdžią padėką reiškiame Lietuvos gener. konsului dr. P. Daužvardžiui, Kolegijos prez. kurt. M. Tamulėnui, jr., dalyvavusiems menininkams, Čiurlionio Galerijos vadovybei, ypač jos direktoriui dail. P. Aleksai, Jaunimo Centro šeimininkui kun. J. Borevičiui už rūpestingą globą, parodos rengimo komisijai, parodos metu budėjusiems, visiem mieliems lietuviams savo atsilankymu parodą parėmusiems ir dienraščiui "Draugas" už parodos aprašymą.

Prašome priimti nuoširdžiausią ačiū. "Mūsų Sparnų" žurnalo Vadovybė

DABARTINĖS PBT PAREIGŪNAI

Centrinis komitetas susideda iš 120 narių; posėdžiai vyksta kasmet. Pirmininkas: M. M. Thomas (Mar Thoma, Sirijos Bažnyčia, Indija). Pirmininko 2 pavaduotojai: 1. Metropolitas Meliton (ekumeninis patriarchas iš Konstantinopolio) ir 2. Pauline Mary Webb (metodistė, Didž. Britanija). General. sekretorius: Dr. Eugene C. Blake (presbiterijonas, JAV). Be šių, yra dar šeši prezidentai: 1. Patriarchas German (stačiatikis, Jugoslavija); 2. Hanns Lilje (liuteronas, V. Vokietija); 3. D. T. Niles (metodistas, Ceilonas); 4. Ernest A. Payne (baptistas, Didž. Britanija); 5. John Coventry Smith (presbiterijonas, JAV); 6. A. H. Zulu (anglikonas, Pietų Afrika).

****

Chicagos Liet. Ev. Refor. bažnyčioje

PAKRIKŠTYTI:

1. Norman Edvardas Mačiulaitis, sūnus Edvardo ir Vandos Richey Mačiulaičių. Gimė 1967 m. rugsėjo 23 d. Rockforde, Ill. Pakrikštytas sinodo metu 1968 m. birželio 23 d. Chicagoje. Krikšto tėvai: kurt. dr. Danutė Kregždienė ir kurt. Stasys Dagys.

2. Monika Patricia Šernaitė, duktė kurt. inž. Valentino ir Jonės Kregždaitės Šernų, gimė 1968 m. kovo 11 d. Somerville, New Jersey. Krikštyta 1968 m. rugpiūčio 25 d. Chicagoje. Krikšto tėvai: dr. Marija Švarc ir kurt. inž. Gytis Šernas.

CHICAGO. "Draugo" dienraščio priede, 1968. XI. 16, Nr. 271 yra tilpusi sekanti žinutė:

*"Knygos nobažnystės krikščioniškos", išleistos 1653m. Kėdainiuose, surastas I laidos pilnas egzempliorius. Jis esąs Uppsalos u-to bibliotekoje, švedijoje. Kaip žinia, II šio veikalo laida (700 psl.) išleista 1684 m., buvo gerokai papildyta. Tai labai reikšmingi Lietuvos reformatų leidiniai, išleisti Radvilų rūpesčiu ir jų lėšomis.

PADĖKOS

★ Nuoširdžiai dėkojame dr. Alfredui Stanevičiui, gyv. Montevideo, už "Mūsų Sparnai" žurnalui nupieštus du puikius viršelius.

Labai esame dėkingi ir komp. Dariui Lapinskui, tuos viršelius atvežusiam iš Uragvajaus į Chicagą.

"Mūsų Sparnų" Redakcija

★ Ev. Reformatų Moterų D-ja dėkoja Mrs. Dorothy Evans, gyv. Rockforde, už 10 dol. auką.

****

IŠ V. VOKIETIJOS PER MOK. p. F. SKĖRĮ UŽ "M. Sp."
GAUTOS AUKOS

Po 20 DM :

E. Stepaitis, V. Berlynas; kun. P. Vymeris, Bergkirchen.

Po 15 DM :

Senj. A. Keleris ir Ponia, Bremen.

Po 10 DM :

P. Byrmanas, Hamburg; F. Šlenteris, Bremen; maj. A. Gintautas, St. Augustin; mkt. F. Skėrys, Mannheim; O. Bartusevičienė, Hüttenfeld; muz. Valt. Banaitis, Bonn; M. Bolcas, Stuttgart; S. Ramanauskas, Kaiserslautern; kpt. V. Timpa, Darmstadt; P. Vaitiekūnas, Bakum; J. Packevičius, Mülheim; stud. H. Liorencas, Brühl; O. Žemaitaitienė, Neustadt; prel. J. Aviža, München; V. Blechertas, Geesthacht; V. Pelanius, Schwetzingen; K. Purvinienė, Mainz-Lrbrg; J. Rugulis, Rastatt; plk. V. Sutkus, Bad Kreuznach; S. Motuzas, Vechta; J. Norkaitis, Mergentheim; G. Kiulkaitytė-Plikūnienė, Oldenburg; R. Šteinbachaitė, Bochum.

Po 6 DM :

O. Bliumchinas, Bad Kreuznach.

Po 5 DM :

Hermanai, Wuppertal; dr. md. A. Gintautas, Gielgen; garb. senj. A. Gelžinius, Braunschweig; kun. J. Stanaitis, Backnang; mkt. T. Gailius, Gaienhofen; dr. V. Lenertas, Stegen; kun. V. Damijonaitis, Dieburg; V. Brazaitis, Heidelberg; M. Lendraitienė, Gelsenkirchen; K. Dikšaitis, Bonn; dipl. inž. R. Brinkis, Langenhagen; dipl. inž. A. Brinkis, Hannover; mkt. R. Baliulis ir Ponia, Hamburg; J. Dilba, Ludwigshafen; K.-H. Šiušelis, Hamburg; V. Mustaikis, Kaiserslautern; A. Vegneris, Hann.; P. Vegneris, Hann.; mkt. E. Švenrinaitė-Liebe, Haigerloch; mkt. V. Pareigis, Göppingen; M. Kilienė, Sindringen; stud. J. Jakumaitis, Wuppertal; mkt. J. Jurkaitis, Wahlen; inž. R. Hermanas, München; V. Lukaitis, Quickborn; stud. H. Elbė, Siegelbach; E. Ber-

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

MARQUETTE GIFT PARCELS SERVICE

2608 W. 69th St., Chicago, Ill. 60629. — Tel. WA 5 - 2787
2501 W. 69th St., Chicago, Ill. 60629. — Tel. WA 5 - 2737
3333 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608. — Tel. 254-3320

DIDEDLIS PASIRINKIMAS medžiagų ir visų kitų Lietuvoje pageidaujamų prekių labai prieinamomis, žemesnėmis negu kitur kainomis.

KREIPKITĖS į mūsų vienintėlę Čikagoje lietuvių įstaigą, turinčią teisę **SAVO VARDU** siųsti siuntinius tiesiai iš Čikagos į Lietuvą.

Vedėjai: E. ir V. ŽUKAUSKAI

žinskas, Mannheim; M. Anysas, Rheinheim; R. Šileris, Aachen; A. Pacevičius, Heepen; K. Nikolajevaitė, Gönningen; H. Kuršus, Gaggenau; F. Šakaitis, Wilsecker; G. Stolcas, Uelsen; A. Lipšys, Darmstadt; prof. dr. J. Grinius, München; prof. dr. Z. Ivinskis, Bonn; P. Stonys, Hardheim; A. Matzas, Wörrstadt; V. Vitkevičius, Borghorst; M. Andrijaitis, Obermendig; P. Gaubys, Wuppertal; J. Damskys, Krefeld; V. Grinevičius, Mülheim; ltn. J. Barasas, Kaiserslautern; kpt. J. Valiūnas, Schwetzingen; K. Klumbys, Hamburg; kun. M. Klumbys, Bensheim; mkt. A. Vėlius, Wolfsburg; mjr. J. Černius, Mainz; mjr. J. Čekauskas, Pinneberg; plk. Lanskaronskis, Paryžius; p. Miknevičienė, Belgija; prof. kun. Rabikauskas, Roma; dr. P. Karvelis, Baden-Baden; kun. A. Bunga, Würishofen; dipl. inž. Kriaučiūnas, Švedija; A. Lipšys, Darmstadt; kun. K. Senkus, Stuttgart; G. Oksas, Hockenheim; H. Lingertaitytė, Oldenburg; H. Kyzelbachas, Geesthacht; R. Gaigalaitienė, Stromberg; M. Amonas, Wolfenbüttel; J. Pareigis, Neustadt; J. Rupkalvis, Salzgitter; M. Žilinskas, Berlynas; R. Rudys, Krefeld; kun. A. Franckaitis, Freistatt; J. Petraitis, Bocholt; J. sen. Glemža, Stuttgart; K. Petrukaitytė, Groszzimmern; E. Klimkaitienė, Hamburg; prof. dr. A. Rukša, Augsburg; mjr. M. Petkūnas, Darmstadt; dipl. chem. J. Naujokas, Heidelberg; A. Šalnaitis, Kaiserslautern; A. Endrikaitis, Kaiserslautern; R. Drinkmanas, Düsseldorf; E. Lukošaitis, Dortmund; vyr. mkt. E. Kavolis, Mückeloch; H. Valiauga, Neusz; std. A. Linge, Hamburg; mok. M. Hermanas, Unna; A. Bliumas, Haunstetten; mok. V. Strangulys, Frauenaurach.

* * *

NUO 1968 M. BIRŽELIO 1 D. IKI 1968 M. GRUODŽIO 1 D.
GAUTOS AUKOS

Dr. A. Šabanienė, Chicago, 50 dol.; P. ir E. Čigas, Cleveland, 25 dol.; V. Karosas, Chicago, 25 dol.; Ev. Liut. Ziono Par. Moterų D-ja "Rūta", Chicago, 25 dol.; Dr. D. Fricke, Chicago, 15 dol.; N. Baueris, Australia, 11.10 dol.
K. Burbulis, Baltimore, 20 dol.

Po 10 dol.

P. Mekas, New Jersey; M. Kregždienė, N. York; P. Ramutėnas, N. Zealand; J. Aukštikalnis, Brooklyn; P. Lengvinas, Union Pier, Mich.; J. Bernsteinas, Gloucester, Mass.; A. Plepys, Warren, Mich.; Išganytojo Parapijos Moterų D-ja, Toronto; P. Bružas, Chicago; E. Tatorienė, Chicago; M. Tamulėnas, Racine; dr. P. Vaitaitienė, Chicago; J. Petraitis, Chicago; J. Tatoris, Chicago; O. Dubraitė, Rockford; D. Evans, Rockford.

Po 7 dol.

E. Pušneraitienė, Chicago; A. Jankūnas, Hamilton; A. Džiuvienė, Baltimore.

Po 6 dol.

V. Lisauskas, Brooklyn; E. Šilgalis, Chicago; H. Petkus, Los Angeles; E. Railienė, Baltimore.

Po 5 dol.

M. Tamulėnienė, Gardner; O. Kregždienė, Chicago; V. Šarka, Detroit; P. Meškauskienė, Clev. Hights; M. Purvinas, Chicago; A. Angudavičius, Wis.; K. Bulkaitis, Chicago; M. Drunbys, Mich.; M. Karaša, Baltimore; M. Šenferas, Toronto; P. Gudelis, Vokietija; A. Ruzgys, Toronto; P. Kutra, Cheltenham; K. Gaučienė, Chicago; M. Bundelis, V. Trumpjonas, E. Gudaitienė, P. Lampsatienė, I. Gibišaitė, M. Anysas, J. Jakubonis, J. Trečiokas, kun. P. Dilys, kun. S. Neimanas, kun. J. Pauperas, kun. K. Burbulys, E. Palšienė, M. Nordėnas, inž. J. Variakojis-visi iš Chicagos; J. Kutra, S. Monica; skulpt. Dagys, Toronto; V. Nastopka, Baltimore; A. J. Šilimas, Boston.

%&%&%&%&%&

LIETUVIŲ PREKYBA TERRA

Kristalas — Porcelanas — Stalo sidabras — lietuviškos tautodailės dirbiniai — Lietuviškos knygos ir plokštelės. Taip pat — Gintaras — Šveicarų laikrodžiai — Aukso ir sidabro papuošalai — Kultūriniai perlai — Žiedai su visokiais brangiausiais akmenimis ir d. kt.

Adresas — 3237 West 63rd Street, Chicago, Illinois. Tel.: 434-4660

Gužauskas Beverly Hills Floral Co.

Geriausios gėlės dėl vestuvių, banketų, laidotuvių ir kitų papuošimų

2443 West 63rd Street

PRospect 8-0833 — 8-0834

Po 4 dol.

M. Tamulėnas, W. Palm Beach; E. Krauzienė, Chicago; D. Kregždienė, Cincinnati; K. Mikelėnaitė, Chicago; P. Variakojis, St. Dagys, St. Neimanas, jr. - Chicago.

Po 3 dol.

D. Plepienė, Cheltenham; M. Jurgaitienė, P. Srugys, A. Brinkis, E. Kaminskienė, St. Palšis, - Chicago.

Po 2 dol.

M. Stonie, Lawrence; Pr. Narvydas, Brooklyn; J. A. Urbonas, Dayton; Fr. Jurevitsch, Canada; V. Girdauskas, V. Mikūnas, E. Simaitis, A. Buntinaitė, M. Naujokienė, J. Padagas, H. Vencelienė, A. Teikertienė, E. Vaišvilaitė, M. Panaras, E. Mikelaitienė, H. Sinickienė, F. Mikaitis, E. Panavienė, M. Gicienė, G. Balčiūnienė, H. Drejerienė, dr. J. Anysas, G. Bražinskienė, E. Balcerienė, J. Guobužis, V. Uznys ir O. Tilindienė -iš Chicago; G. Jocas, J. Dambaras, J. Preikšaitis ir E. Jankauskienė -iš Toronto. E. Jankauskienė, Chicago;

N. Žibas, Chicago, 1. 50 dol.; J. Pipynė, Anglija, 10 šil.

Po 1 dol.

A. Stuoka, K. Dalinkevičius, E. Noreikienė, I. Peteraitienė, A. Hofmanas, V. Puodžius, A. Jonušaitis, A. Albrechtienė, P. Kleinaitis, M. Žvilienė, J. Skvirblys, M. Burokienė, M. Orentienė, I. Bakšienė-visi iš Chicago; E. Maciulaitis, Rockford.

* * * * * *

"Mūsų Sparnų" Redakcija nuoširdžiai dėkoja aukotojams už aukas ir maloniai prašo ir toliau nepamiršti.

Aukotojas, kuris nerastų savo pavardės aukų sąraše, prašomas susisiekti su administracija.

Aukas siųskite ir kitais administraciniais reikalais kreipkitės šiuo adresu:

"Mūsų Sparnai"
5718 So. Richmond Ave
Chicago, Ill. 60629

REMKIME EVANGELIŠKĄJĄ SPAUDĄ

Mielas skaitytojau, tik Tavo duosnios aukos dėka ir bendradarbių pasišventimo žurnalas pajėgia tobulėti. Tikimės ir ateityje mus nepamiršite, leisite ir toliau su viltimi žvelgti į ateitį. Nuoširdus ačiū Jums.

Chicago Savings and Loan Association

★

6245 South Western Avenue

Chicago 36, Illinois

Mr. John Pakel Sr., President

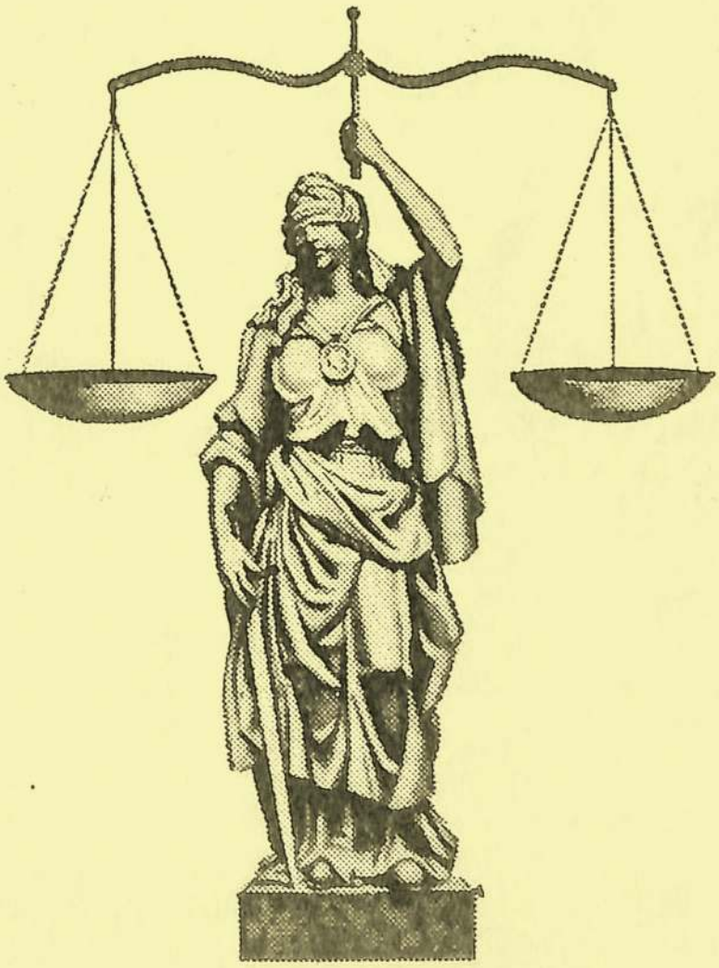

PETKUS

LAIDOJIMO ĮSTAIGA

MARQUETTE PARK CHICAGO

2533 W. 71 St. Tel. GR 6-2345-6

CICERO ILLINOIS

1410 S. 50 Ave., Tel. TO 3-2108-9

TRYS MODERNIOS KOPLYČIOS